İı	CT\u\iJJ
	MESSMf

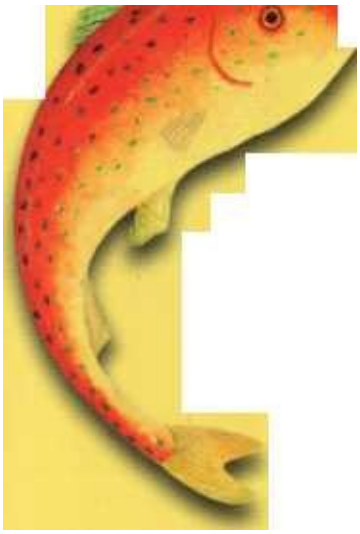
.Bas

,urâ S. MStthews

Türjkçesi; Mine K. a /. m a o ğ 1

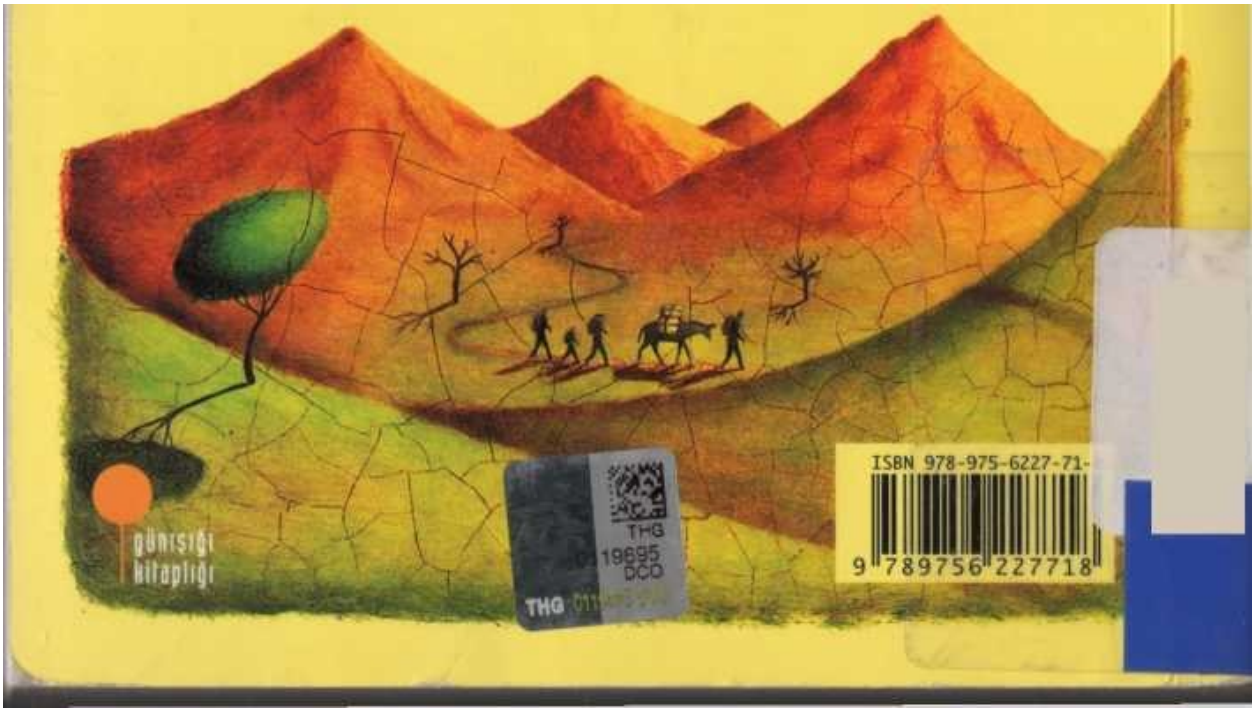
BALIK

İngiliz yazar Laura S. Matthews, insanoğlunun yarattığı en büyük felaket olan savaşı, küçük bir çocuğun gözünden yansıtıyor. Çocuğun, yaşatmaya çalıştığı minik Balık'la umuda yaptığı yolculuğu sımsıcak bir dille anlatıyor.

^ "Kaplan"ın, yardım gönüllüsü olarak çalışan anne ve babasıyla birlikte yaşadığı "yabancı" köy, bölgeye yaklaşan savaştan giderek daha çok etkilenmektedir. Günün birinde herkes gibi onlar da köyü terk etmek zorunda kalırlar. Son anda Kaplan, çamurlu bir su birikintisinde yaşam savaşı veren küçük bir balık fark eder. Ne yapıp edip onu da yanında götürecektir. Sınıra

kadar onlara eşlik edecek Rehberle eşeği, anne, baba, Kaplan ve Balık'tan oluşan küçük kafile yola çıkar. Önlerinde, savaşın korkunç gölgesi altında, hiç düşünmedikleri tehlikelerle dolu, uzun ve zorlu bir yolculuk vardır...

BALIK

Laura S. Matthews

BALIK

Yazan: Laura S. Matthews

Türkçe yayın editörü: Müren Beykan İngilizce aslından Türkçeleştiren: Mine Kazmaoğlu Son okuma: Hande Demirtaş

Özgün adı: Fish © Laura S. Matthews, 2003

Türkçe yayın hakları: Günışığı Kitaplığı, 2005 Yayın hakları, Akçalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla Hodder and Stoughton Ltdden satın alınmıştır. Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

1. baskı: Şubat 2005 18. baskı: Mayıs 2015

Her baskı 2000’er adet yapılmıştır.

ISBN 978-975-6227-71-8

www.gunisigikitapligi.com

Kapak resmi: Alison Jay Kapak uygulama: Bora Gürsel Baskı öncesi hazırlık: Neslihan özceylan Baskı: Bizim Matbaa

[Yeşilce Mah. Aytekin Sok. No:38 Seyrantepe Kağıthane İstanbul (0212) 280 38 50 Sertifika: 23160]

Günışığı Kitaplığı bir Mia Organizasyon

Restorasyon Yayıncılık Ltd. Şti. kuruluşudur.

Sertifika: 1206-34-12439

Profilo Plaza, Cemal Sahir Sok. 26/28 B3 Mecidiyeköy 34387 İstanbul Telefon: (0212) 212 99 73 Faks: (0212) 217 91 74 E-posta: info@gunisigikitapligi.com

Laura S. Matthews

İngiltere’nin endüstri bölgesi West Midlands’de ailesinin beşinci ve son çocuğu olarak doğan Matthews’un babası işçi, annesiyse öğretmendir. İngiliz edebiyatı ya da sanat okumak arasında seçim yapma şansı bulan yazar, sonunda Londra Üniversitesi, Goldsmith College’da İngiliz edebiyatı okudu. İş yaşamına yayıncılığın ilk basamağından, zarf yapıştırarak başladıysa da, çocukları doğmadan önce küçük bir derginin yardımcı editörü olmuştu bile. Bir süre Güney Londra’da, bir süre de Fransa’nın ormanlık Alsace bölgesindeki bir kasabada yaşadı. İngiltere’ye döndükten sonra öğretmenlik yapmaya başladı; özellikle sorunlu çocuklarla ve gençlerle ilgilendi. Bugün, eşi ve iki çocuğuyla birlikte deniz kıyısındaki Dorset kentinde yaşıyor. 2002 yılında, İngiltere’de çocuk edebiyatında ilk romanlara verilen Fidler Ödülü’nü alan ve ABD’de Amerikan Kütüphaneler Birliği’nin (ALA) “Dikkate Değer Çocuk Kitabı” ödülünü kazanan Balık'tan sonra Matthews’un The Outcasts (Dışlanmışlar, 2004), A Dog For Life (Yaşam Arkadaşı Köpek, 2006), Lexi (2007) ve After the Flood (Selden Sonra, 2008) adlı romanları yayımlandı.

Yazdıklarımı yılmadan okuyan Jay’e ve Evie’ye, her tür işimi
üstlenerek yazmama zaman yaratan Bob’a

teşekkür ederim.

Laura S. Matthews

Türkçesi

MİNE KAZMAOĞLU

günısığı

kitaplığı

|QÜ I hil

Bu öykü, balığı bulduğum günle başlıyor.

Vakit geçirmek için, gölet dediğim kocaman su birikintisinin başında dikiliyordum. Babam bunun gerçek bir gölet olmadığını, sağanak yağmurlar sonucunda kazara oluştuğunu ve yakında buharlaşıp gideceğini söylemişti.

“Peki, ne öyleyse? Su birikintisinden çok daha büyük çünkü,” demiştim.

Babam bana hak vermek zorunda kaldı. Bu göletin çapı babamın boyunun üç katı kadar -ki babam bayağı uzun boyludur.

En azından o kadar büyüktü. Yağmur dineli

beri her gün biraz daha küçülüp durdu ve artık, babamın başından beri söylediği su birikintisine dönüştüğünü fark ettim.

Her neyse, dediğim gibi, yapacak başka şey olmadığından elimdeki sopayı oraya buraya sürtüyor, yerlere saplıyordum. Suya daldırma şansım yoktu, çünkü birikintinin kenarına yeterince yak-laşamıyordum. Korkunç bir çamur vardı. Zaten üç kere içine düşmüş, üstümü başımı çamur etmiştim. Annemler ne der diye dertlendiğim yoktu; onlar kızmazlardı, işleri başlarından aşkındı zaten. Artık yağmur dindiğine göre de, öteberimizi kurulabilirdik.

İşte böyle, yapış yapış çamurun sulu çamura dönüştüğü son noktada durmuş, su kıyısında boy vermiş kimi yeşillikleri diirtüklüyordum.

Birden bir dalgalanma, bir parlama oldu, kahverengi suyun içinden sıçrayan büyük bir balık yay çizerek uçtu ve serpintilerin arasında bir gökkuşağı oluşturup —Plaş!— yine suya daldı.

Bir dakika öncesine kadar içim sıkılırken, şimdi dikilmiş, gözlerimi kırpıştırıp dikkat kesilmiştim. Hiçbir şey kıpırdamıyordu. Balığı bir daha görmek istiyordum. Parlak renkler, pırıl pırıl güneşli bir sabah perdeleri açarkenki gibi gözlerimi almış-

tı. Çamura karşın, sıcak bir duygu sardı içimi.

Bir adım atıp, önümdeki zemini yokladım. Çıplak ayaklarımda eski deri sandaletler vardı; ama her iki ayağımı kaplayan kocaman, vıcık vıcık balçık topaklarından onları ayırt etmek olanaksızdı.

Balığı görmek için ölüyor, daha ileri gitmek istiyordum. Ama zemin güvenli değildi. Biraz daha yaklaşırsam saplanıp kalacağımı biliyordum; üstelik evden epeyce uzaktaydım, belki kimse sesimi duymaz, akşam çayına kadar da beni arayan olmazdı. Bir umut, birikintiyi çepeçevre dolandım; ama her yer aynıydı.

Vıcık vıcık balçıktan çarıklarla yürümek pek kolay olmadığı için, ağır ağır, kaba toprak patikadan yukarı, evin yolunu tuttum.

Babam evdeydi; çünkü o gün bana bakma ve çay hazırlama sırası ondaydı. Üstü başı toz içinde, yorgun görünüyordu. O kadar yağmura karşın, yıkanmaya falan yetecek kadar suyumuz yoktu.

Tuhaf bir aileydik biz -Kendi memleketimizden getirdiğimiz kitaplarda okuduğum ailelere benzemiyorduk.

Bir kere, yaşamakta olduğumuz ülkeden değildik -Öncelikle bu bakımdan farklıydık. Annemle babam, ben daha küçükken yanlarında getirmişler-

di beni. Bu ülkenin güçlükler içindeki halkına yardıma gelmişlerdi.

İnanın bana, bu insanlar gerçekten de güçlük içindeydiler.

Bir kere, kavurucu bir sıcak vardı; ama bizim memleketin yazları gibi değildi. Bu, tek bir yeşilin bile bitmediği tozlu bir sıcaktı. Önceleri yer yer çalılıklar ve orada burada tutam tutam kum otlar olduğunu anımsıyorum; ama bir süre sonra onlar da yok olmuştu. Bunları kemirmeye gelen keçileri ve eşeği okşandım. Derken gelmez oldular; onları özleyip, artık niye uğramadıklarını sordum.

Annem, “Çünkü artık ne çim kaldı ne yaprak,” demiş; bunu söylerken saçlarını

geriye sıvazlamıştı. Öyle yorgun ve üzgün bir ifadesi vardı ki, şaşırmıştım. Onun da hayvanların ziyaretinden hoşlandığını bilmiyordum.

Kavurucu sıcak sanki sonsuza kadar sürdü. Annemle babamın öğretmenlik yaptığı ve kimi zaman da ilaç verdiği insanlar aç susuz kaldılar. Biz daha şanslıydık; çünkü ülkemiz hâlâ biraz yiyecek (çok hoş olmayan yiyecekler) ve şişe suyu temin ederek bize bakıyordu. Bu insanlara yiyeceğimizden, suyumuzdan veremez miyiz, diye sordum.

Annemle babam, ülkemizin gerçekten de an-

cak bize yetecek kadar verebildiği halde, yine de ellerinden geldiğince bunu köydekilerle paylaştıklarını söylediler. Bu ülkede herkesin su, yiyecek ve ilaca ihtiyacı varmış; binlerce kişiymiş bunlar. Bizim elimizdeki azıcık şey hepsine yetmezmiş.

Ben yine de bir şeyler aşırıp köydeki arkadaşlarımla paylaşıyordum. Çoğunun anası babası yoktu artık; öteki köylerdeki savaşta ölmüşlerdi çünkü. Çocuklar, güvenli olduğu için bizim köyümüze gelmişlerdi. Bazılarının yanlarında kalabilecekleri bir teyzesi ya da amcası vardı. Pek çok kadın da kocasını kaybetmişti ve bunların bazısı geriye kalan çocuklara annelik ediyordu. Herhalde kulağa kötü geliyordur -artık daha büyüdüğüm için anlayabiliyorum- ama gerçek şu ki, o zamanlar bütün bunlar bana normal görünüyordu ve pek üstünde düşündüğüm de yoktu; çünkü orada öyle büyümüştüm.

Çocukların çoğu bütün çocuklar gibi oyunlar oynayıp yaramazlık ederdi. Kimileriyse korku dolu, kocaman gözlerle hep kapı eşiklerinde dikilir, hiç konuşmazdı. Oynayan çocuklar bazen onları da oyuna katılmaya davet ederler, ama kıpırdamadıklarını görünce, sıkıcı buldukları bu çocukları görmezden gelirlerdi. Bazı oyunlarda fazladan birine ihtiyaç duyulduğunda bu durum sinir bozucuydu

tabii. Anneme onların derdini sorduğumda, ya başlarına korkunç bir şey geldiğini ya da çok korkunç bir olaya tanık olduklarını söylemişti. Bir kâbus gibi, demişti, bilirsin, bir kâbustan uyandığında hemen tekrar uykuya dalamaz insan. Onlar bu duyguya saplanıp kalmışlar.

Bunun üzerine ben arkadaşlarımdan biraz daha ısrarlı ve sabırlı davranınca, zamanla içlerinden bir ikisi aramıza katılmaya ve biz peşlerini bırakmadıkça oynamaya başladılar. Hiç katılmayanlara “kayıplar” diyordum ben ve biz

oynarken, gözlerini boşluğa diken ya da oldukları yerde sallanıp duran ve günbegün zayıflayan bu çocuklara baktığımda, sanki göğsümde kapkara, kocaman bir taş varmış gibi tuhaf bir duyguya kapılıyordum.

Bu çocuklara her gün yenileri ekleniyor, bazen yetişkinlerin de geldiği oluyordu.

Her sabah, yürüyemeyen, hatta bazen bacakları bile olmayan bir arkadaşımızı dört köşesinden tuttuğumuz bir battaniyenin üstüne oturtmayı âdet edinmiştik. Onları, o gün nereye gideceksek oraya ya da istedikleri yerlere taşırdık. İçlerinden bir ikisi bayağı hükmedici olsa da, yeni oyunlar icat etmede üstlerine yoktu.

Bir gün yağmur başladı. Başlangıçta heyecan

vericiydi; artık her şeyin daha iyi olacağını düşünmüştüm. Annemle babamın, yağmurun altında dans edişime gülmelerine, ellerinden tutup çektiğimde çıkıp benimle birlikte dans etmelerine karşın, için için kaygılandıkları belliydi. Bilmem anlatabiliyor muyum!

Yağmur çok şiddetliydi. O kadar şiddetliydi ki, sanki biri kafanızdan aşağıya bir kova su döküyor-muş gibi başınıza, omuzlarınıza vuruyor, ama bunu hiç durmaksızın tekrar tekrar yineliyordu. Düşünemez, duyamaz, göremez oluyordunuz. Arkadaşlarımla birlikte yürüyemeyenlerin battaniyelerini yakalayıp, onları yine koştura koştura evlerine geri taşıdık. Bir kenarda oturup, yağmurun dinmesini bekledim. Bekledim de bekledim.

O gece, küçük yer yatağımda yatarken, çatıdaki yağmur darbelerinin kesildiğini duyunca, “Hele şükür! Şimdi uyuyabilirim artık. Hem belki yarın dı-şan çıkıp oynayabilirim de,” dedim kendi kendime.

Ancak o sırada kapı önünde konuşmalar oldu. Babamın dışarı çıkmak için hazırlandığını duyuyordum. Yataktan kalkıp neler olduğunu sordum anneme.

“Yağmur o kadar hızlı ve şiddetli yağdı ki, sert ve kum toprak suyu ememedi. Su ırmaklar oluşturdu ve evleri bastı. Baban bazılarının kurtarılmasına yardım etmeye çalışacak,” dedi annem.

Sabah babam büyük yatakta birkaç havlunun üstüne yatmış derin derin uyuyordu; bütün giysileri ıpıslak üstündeydi hâlâ. Biraz daha uyusun diye bıraktık; çünkü çok yorgun görünüyordu. Ama sonra, üstünü değiştirip

kurulanması için uyandırmak zo-aında kaldık.

Elinde sıcak bir içecekle yatakta oturup, “Köyün yukarısında, geçen gün yürüdüğümüz tepenin üst çizgisi boyunca devam eden, çok yaklaşmamanızı söylediğim o büyük yarık vardı ya, hani?” diye anlattı.

Başımla onayladım.

“İşte, içine yağmur dolmuş ve tepenin yarısını yıkıp götürmüş -Yarığın önündeki parça olduğu gibi kopmuş. Yağmurun çamura, koca koca topaklara ve kayalara dönüştürdüğü toprak bütünüyle aşağıya yuvarlanıp, köyün kenarındaki evlerin üstünü kaplamış. Buna toprak kayması deniyor. Toprak altında kalan insanların bazısını çıkardık-” Durdu, gözlerini fincanına dikip kaldı. Annem artık tekrar uyumaya çalışması gerektiğini söyledi ona.

Gölet, işte o yağmurdan arta kalmıştı. Bütün sular kuruyup gidiyor, geride kalan az sayıdaki aç

hayvan, nerede ufacık bir yeşil sürgün baş verse, hemen onu yiyordu. Tozlu kahverengi bir ülke yerine, çamurlu kahverengi bir ülkedeydik artık. Hava da soğumaya başlamıştı. Bu ülkede geceler çok soğuk, kışlarsa gece gündüz soğuktu. Kuru çalıların hepsi yakılmak üzere çoktan toplanmıştı bile. Tepelerdeki ağaçlar da yakacak odun için uzun zaman önce kesilmişti. Babam, onlar kesilmeseydi, ağaç kökleri yağmur yağdığında toprağın kaymasına engel olabilirdi, dedi.

Önceden, uzun süredir hiç yağmur yağmadığı için su sıkıntısı çekiyorduk. Oysa artık, her yanımız koca göletlerle çevrili, bütün hendekler suyla doluyken, yine herkes su sıkıntısı içindeydi; çünkü pis, mikroplu bir suydu bu. İçenler hastalandı, hatta bazılan öldü. Annem, kaynatılsa o kadar kötü olmaz diyordu ama, onu kaynatacak odunu nereden bulsun insanlar?

Buradakiler için durumun ne kadar kötü olduğunu anlatmaya çalışıyorum size. Hava koşullarının kötülüğü yetmiyormuş gibi, ben hiç sesini duymadıysam, gözümle görmediysem de, sürüp giden bir savaş vardı.

“Herkes öyle hasta, aç ve güçsüz ki, nasıl savaşabilirler?” diye sordum babama.

“Nerede biraz su ya da yiyecek varsa, önce askerlere veriliyor hep. Onlar, bizim her gün burada gördüğümüz insanlar kadar hasta ve güçsüz değiller,” demekle

yetindi.

Şimdi anlıyorsunuzdur, balığı görmeden önce canımın niye sıkıldığını. Günlerdir bir tür lapadan başka bir şey yemiyorduk. Sürekli kendimi aç hissettiğim halde, bence bunun tek iyi tarafı az olmasıydı. Lapa yediğimiz her öğünün üstüne tatlı olarak birer C vitamini hapı alıyorduk. Benim için tatlıya en yakın şey buydu; yavaş yavaş emerek, tadını olabildiğince uzatmaya çalışıyordum.

Derken bir gün, köydeki oyun arkadaşlarım yok oluverdiler. Bütün aileler, dul ve yetimler köyü terk ediyordu. Annemle babam gündüzleri her zamankinden de yoğun çalışıyor, ama akşamları daha kaygılı ve ciddi görünüyorlardı. Gece geç saatlere kadar oturup, uzun uzun konuşuyorlardı.

“Niye herkes gidiyor? Nereye gidiyorlar?” diye sordum.

“Savaşın buraya doğru yaklaştığını duydular. Zaten burada yiyecek bir şey kalmadı. Sınırı geçip komşu ülkeye gitmeye çalışacaklar.”

“O zaman rahat mı edecekler?” diye sordum. “Biz niye yapmıyoruz bunu?”

“Komşu ülke iyi niyet göstererek onları kabul ediyor; ama bu insanların kalabilecekleri uygun bir yer bulmaları gerek. Bir mülteci kampı kurulmuş - yalnızca çadır ve kulübelerden ibaret. Yardım örgütleri eksikleri hızla gidermeye çalışsalar da, hâlâ herkese yetecek kadar su, yiyecek ve ilaç yok. Bizim memlekettekiler bir süreden beri, buradan ay-nlmamız gerektiğini söyleyip duruyorlar. Oraya geri dönebiliriz. Ama, yardıma muhtaç insanlar olduğu sürece kalıp, onlara yardım etmek istiyoruz,” diye açıkladı annem. Her zamanki gibi kaygılı görünmesine karşın, şimdi babama bakarken, gözlerinde başka bir şeyler daha okunuyordu.

“Niye benim yalan uydururkenki ifademle bakıyorsun peki öyleyse?” diye sordum kuşkuyla.

Annem önce bir şaşırdı, sonra gülüp yüzümü ellerinin arasına aldı.

“Bak, sana doğruyu söylüyorum. Yalnız, babanla benim burada kalmayı sürdürerek riske atılmamızda sakınca yok. Buradaki komşularımızın hepsi için doğru olanı yapmak istiyoruz. Öylece öteberilerini toparlayıp evlerine dönemez onlar -Onların evi burası. Ama biz, seni de düşünmek zorundayız. Burada kalmamız senin için iyi değil. Hatta çok zor. Durumun düzeleceğini ummuştuk.

Sonuna kadar dayanabileceğimizi sanmıştık. Ama artık konu gidip gitmeyeceğimiz değil, ne zaman gideceğimiz.”

Bütün bunları tam olarak kavramamıştım; ama daha sonra, babama balığı anlatmak için patikadan yukarı tırmanırken, annemin “ne zaman gideceğimiz” dediği kafama dank etti. Demek ki, hayat sonsuza kadar böyle sürmeyecek, yakında her şey daha iyi olacaktı -en azından bizim için.

Kapıya vardığımda, babam çantalara eşya dolduruyordu. Bir yandan da, koca bir tencere lapa -hem de bolca maalesef- pişmekteydi.

“Hah, geldin mi! Müthiş bir haber,” dedi, kaygılı yüzüne mutlu bir ifade vermeye çalışarak. “Memlekete dönmek üzere yola çıkıyoruz. Burayı terk etmemiz için son ve kesin talimatı aldık. Savaş yaklaşıyor; hem zaten son kalanlar da gitti -Artık yardım edebileceğimiz kimse kalmadı. Merak etme, askerler ilerlemeye başlayıncaya kadar bol bol zamanımız olacak.”

Hiçbir tehlike yoksa, niye böyle apar topar toplandığını merak ettiysem de, bir şey demedim; ayaklarımdan aşağı süzülen çamurlarla öylece dikilip durdum. Eski bir tavayı sırt çantasına tıkarken, başını kaldırıp bana bir daha baktı babam.

“Aman Tanrı’m, şu haline bak! Neyse, nasılsa artık suyun hepsini kullanıp yıkanabilirsin. İhtiyacımız olacak şeyleri aldım. Yalnız, o üstündekilerin kurumasını bekleyecek zaman yok. Bak, onları öylece burada bırak. Üstüne temiz bir şeyler giy, çantana da gece için kalın bir şeyler koy.”

“Annem nerede?”

“Okul barakasından geliyor şimdi. Ona haberi verdim. Tok karınla yola çıkalım diye de, kalan ne varsa pişirdim.”

“Geldiğimiz gibi yine uçakla mı döneceğiz?” diye sordum heyecanla.

“Ee, yok, artık uçak muçak kalkmıyor anlaşılan,” dedi yavaşça. “Diğer görevlilerle buluşmak üzere sınıra gideceğiz ve onlar bizi o ülkeden uçağa bindirecekler.”

“Orası uzak mı?” diye sordum.

“Eh, bayağı bir yolculuk korkarım. Sen iyi bir yürüyüşçüsündür. Bahse girerim,

annenle bana yardım etmek zorunda kalacaksın.”

Yıkanıp çamurdan kurtulmaya, temiz giysiler bulmaya koştum. Çok heyecanlıydım -Yürüme lafından pek hoşlanmamıştım ama, hiç olmazsa bir değişiklikti. O sırada balığı anımsadım -Babama anlatmamıştım.

Mutfağa döndüğümde, annem gelmiş babamın hazır ettiği çantalara bir şeyler daha tıkıştırmaya uğraşıyordu.

Babam, alışık olmadığım çok sert bir sesle, “Bırak onları, her şeyi tek bir eşekle ve kendi sırtımızda taşımak zorundayız. Şimdi otur da yemeğini ye,” deyince, annem durup ona baktı.

Yine her zamanki tartışmalarından birini başlatacaklarını sandım, çünkü anneme ne yapacağı söylenemez pek; ama o beni şaşırtarak, yorgun bir sesle, “Haklısın,” dedi, oturup kaşığını eline aldı. Babam, “Onun ağzından ilk ve son olarak çıkıyor bu!” dercesine bana bakınca, her ikisine de gülümsedim.

Bütün o öfke, patırtı ve acele içinde birdenbire sessizlik çöktü. Hepimiz oturup lapalarımızı yedik; son derece ciddi ve ağırbaşlı bir yemekti. Yeterince yediğimde -ya da daha doğrusu, dayanabileceğim kadarını yediğimde- “Bugün bir balık gördüm,” dedim.

Babam hayretle başını kaldırdı. “Nerede?”

“Şu gölet su birikintisi şeyinde,” dedim.

“Sudaki bir yansıma ya da yüzen bir dal parçası olmalı,” dedi tabakları kaldırırken.

“Hayır, sıçradı yani. Sudan dışarı. Renk renk

parlıyordu -ya da üstünden sıçrayan sulann yaptığı gökkuşağıydı belki. Sonra yine suya daldı; ama ben nereye gittiğini görecek kadar yaklaşamadım.” “Eh, öyleyse bir balıktır bu,” dedi annem. O her zaman bana inanır. “Başka bir şey olsa, öyle görünmezdi. Oraya nasıl girmiş merak ettim. Yağmur bir ırmaktan mı sürükledi onu acaba?” diye sordu babama bakarak.

“Herhalde,” dedi babam kuşkulu bir ifadeyle. “Yazık. Su hızla kuruyor.”

“O zaman balık ölür,” dedim.

“Buradaki bütün hayvanlar öldü -insanların çoğu da. Alt tarafı bir balık işte,” dedi babam, sanki bu durumu kurtarıyormuş gibi.

“Sınırın ötesinde su vardır değil mi, yani gittiğimiz yerde?” diye sordum anneme.

Yan gözle bana bakarak, “Eve-e-t,” diye yanıtladı annem kuşku dolu bir ifadeyle.

“Sınırı geçeceğiz. Balığı da bizimle birlikte sınırın ötesine götürebilirim,” dedim. “Su bulduğumuz zaman, onu orada bırakırım.”

“Taşıyacak yeterince şeyimiz var. Balığı nasıl taşıyacaksın?” Gülümseyerek bana baktı.

“Asıl önemlisi, onu nasıl yakalayacaksın, aptalım benim?” diye söylendi babam son çantayı ka-

patırken.

“Eğer yakalayabilirsem, götürebilirim de,” dedim, onu içine koyabileceğim bir kova ya da benzeri bir şeye bakınarak.

“Öyle demek istemedim. Gerçekten...” dedi babam.

Annem bana kulplu küçük bir kap verdi. “Al bakalım. Çamura bulanma da, ne yaparsan yap. Çabuk ol.”

“Bunun içine sığacağını sanmıyorum. Çok çok daha büyüktü -gerçekten,” diye ekledim onlar bakışırken.

“Sen harika bir balıkçı olursun,” dedi babam. “Şimdiden havaya girmişsin. Haydi, acele et. Yalnız bak, çamura bulanırsan, öyle kalırsın. Başka temiz giysi yok. Sınıra çamurlu çamurlu yürür, çamurlu çamurlu yatar ve...”

Onlar, bir rehberin getirmekte olduğu son eşeğe yüklemek üzere çantaları kapıya dizerken yola koyuldum. Daha önce, suyun kenarına gitmenin olanaksız olduğunu görmüştüm. Bu balığı yakalayabileceğimi nerden çıkarıyordum ki şimdi?

Birikintinin çevresindeki çamur halkasının bir kısmı daha kuruyuvermişti sanki gerçekten. Hatta, içine bakınca, artık su olmaktan çıktığını gördüm;

neredeyse sulu çamura dönüşmüştü.

Ayağımın kaymamasına çalışarak, sopamı dikkatle suya daldırdım. Bir süre hiçbir şey göremedim. Derken, sopayı tekrar çevirince, tam ayağımın dibindeki yoğun çamurlu suyun içinde küçük, tuhaf, kara bir biçim belirdi. Bir delik, kırpan bir göz gibi, açıldı ve kapandı.

Balığın ağzıydı! Gözümü ağzın belirdiği çamurlu su parçasından ayırmadan, elimdeki temiz şişe suyu dolu kabı dikkatle yere koydum.

Blup! İşte yine oradaydı. Hava almak için umutsuzca çırpınan balık kıyıda su yüzeyine çıkmıştı. Ağım yoktu, ama buna ihtiyacım olmayacağını hissettim nedense. Dedem, alabalıklara hafifçe dokunanların öykülerini anlatırmış babama. Gerektiği biçimde yaparsanız, onları suyun içinden tutup çıkarabilirmişsiniz.

Yavaşça ve tatlılıkla -püf noktası buymuş. Ağır ağır çömelip, dalgalandırmadan ellerimi suyun içine soktum. Su değil artık çamurdu daha çok, sanki ellerimi soğuk çorbaya daldırmışım gibi hissettim.

Birden balığa değdim. Hayvan azıcık geri kaçtı, ama sonra yüzeye doğru hamle yaptı yine. Açık ağzını, çamur kaplı gözünü gördüm ve derken, ellerimin arasındaydı. Kaçmasın diye, iki elimle onu

nazikçe ama sıkı sıkı tutarak çamurdan çıkardım. Hem his hem görünüş olarak koca bir parça, erimiş kaygan çikolataya benziyordu; ama soğuktu, çok çok soğuk. Bitkin bir biçimde, aslında onu yakalayıp yakalamadığıma aldırmazmış gibi, tek bir kez çırpındı yalnızca.

Ah, bir an önce onu temiz suya koymak için sabırsızlanıyordum. Sanki ben de soluksuz kalmıştım. Onu kabın içine yerleştirince -Balık çok büyük gibi duruyordu, ama nasılsa rahatça sığdı kaba-soluğumu bıraktım ve o zaman epeydir soluğumu tutmuş olduğumun ayırdına vardım.

“İşte!” dedim ve suyun içinde parmaklarımla sırtını, yanlarını sıvazlayarak onu temizlemeye çalıştım. Biraz daha güçlü çırpınmaya başlamıştı; üstündeki çamur kabın dibine çöktü ve pullarının göz alıcı parlaklığı ortaya çıktı.

Çömelmekten oram buram ağrımaya başladığı için kabı yerden alıp, birikintiden ve çamurdan uzağa taşıdım. Patikaya varınca, balığı daha iyi görebilmek için kabı ışığa tuttum.

Aslında kahverengiydi, karın kısmı da gümüşsü beyaz; ama dönüp hareket ettikçe kahverengisi, altın sarısı, yeşil, hatta kırmızı ve mavi beneklere, noktalara dönüşüyordu.

Kabı dikkatle patikadan yukarı, eve taşıdım. Yürürken, kabı suyunu dökmeden tutmak kolay değildi. Annemin, bir balık taşıyarak sınırı geçmenin güçlüğünden söz ederken ne demek istediğini anlamaya başlamıştım.

Eve ulaştığımda, kapıda -yaşlı değil, ama babamdan büyük- bir yabancıyla boz renkli, küçük bir eşek vardı. Annemle babam çantaları uzatıyor,

adam da onları ustaca eşeğin sırtına bağlıyordu.

Siz olsaydınız, “Bu yük küçük bir eşek için çok fazla,” derdiniz. Ben de burada çalışan eşekleri ilk gördüğümde aynı şeyi söylüyordum. Ama, bizim yükümüzün bu küçük hayvancıkların normalde taşıdıklarının dörtte biri kadar olduğunu biliyordum.

Bazen, yoldan aşağıya doğru inen kocaman denkler görürdünüz önce yalnızca -odun ya da son zamanlarda ev eşyası- ve ancak yakına geldiklerinde eşeğin her şeyin altından dışarı çıkan ince bacaklarını, başını ve kuyruğunu fark ederdiniz.

Adam yükleri çekiştirip yerleştirirken, eşek -bu hayvanların âdeti olduğu üzere- sabırla durmuş bekliyordu. Bir keresinde adam çantanın tekini öyle ittirdi ki, eşek yana yuvarlanacak sandım; ama azıcık sendeler gibi olup, yine dengesini buldu.

Adam, geldiğimi görünce, bana dönüp gülümsedi.

“Bu bizim rehberimiz; hem de bize eşeğini ödünç verme nezaketini gösteriyor,” dedi babam. Adamın adını da ekledi; ama ben onu söylemeye dilimin asla dönmeyeceğine karar verdim.

“Eşek için kaygılanma, ufaklık,” dedi rehber birden, düşüncelerimi okurcasına. “O bana güvenir.” “Ufaklık” lafı pek içime sinmemişti. “Bana

Kaplan derler,” dedim, çenemi azıcık havaya kaldırarak.

“Kaplan ha!” dedi, hayretini bastırmaya çalışarak, “Peki, niye senin gibi küçük... niye böyle diyorlar sana?”

“Doğduğumda, çok büyük ya da çok sağlıklı değilmişim; ama gerçek bir savaşçıymışım, babamın dediğine göre. Şimdi çok daha büyüğüm tabii. Herkes kadar da güçlüyüm.”

Adamın insanın içini okuyan bir bakışı vardı, nasıl anlatsam -Hani, odanızı toplamadığınız halde topladım dediğinizde, annenizin baktığı gibi. Ancak yine de, gözleri çok sevecen bakıyordu.

“Ama bu senin gerçek adın değil,” dedi kaşlarını kaldırarak. “Annenin söylediğine göre adın-”

Asıl adımdan nefret ediyordum.

“Bana Kaplan diyebilirsiniz,” dedim çabucak.

Cana yakın bir tavırla, “Sen de bana Rehber de o zaman. Adımı hatırlamaktan daha kolay,” diyerek döndü, son bir kayışı daha sağlamlaştırdı. Bir kez daha düşüncemi okumuştu sanki.

Annemle babam, bizim bu konuşmamızın ardından oluşan sessizlikte birbirlerine gülümsediler. Annem küçücük çantamı uzattı bana. O sırada kabı fark etti.

“Aa! Çantayı sırtına al, diyecektim. Ama... yakaladın onu demek?”

Rehber bize döndü.

“Ne var orada, ufak... şey yani, Kaplan?”

Birden balığımdan utanıverdim. Bir an için kabı önümde tuttum, ama sonra Rehber’in bakmasına izin vermemenin kabalık olacağını düşünerek, ona doğru uzattım.

“Olamaz,” diye inledi babam, “bir balık! Kabahat bende. Su yakında kuruyup gider, balık da ölür, dediğim için, onu kurtarmak zorundayız şimdi anlaşılan.”

Ciddiyetle, “Niye, elbette, kurtarmalısınız,” diye başıyla onaylayan Rehber, kabımın içine bakarken, omuzunun arkasında, babamın yüzünün aldığı ifadeyi göremedi.

“Türünün çok güzel, çok parlak bir örneği, Kaplan. Bu kadar renklisini gördüğümü hatırlamıyorum. Birazcık küçük kalmış, ama bu normal,” diye iç geçirdi; bakışlarını bakımsız evde, toprak yolda, balçık rengi, çıplak manzarada gezdirdi.

“Onu ilk gördüğümde daha büyük gelmişti bana,” dedim özür dilercesine, “ama hiç olmazsa kaba sığıyor.”

“Hımm... şu kap. Öyleyse, ona bir kapak bul-

mamız gerek, su dökülmesin diye.” Bu son sözlerini dönüp anneme yöneltti. Rehber’in sorgulayan, sakin bakışları karşısında annem de fazla üstelemedi, mutfağa gidip, kaba uyacak bir kapak getirdi.

Rehber cebinin derinliklerinden bir yerden çıkardığı iki lastik bandı iyice sağlamlaştırmak için kabın ve kapağın çevresine geçirirken, “Böyle soluk alabilecek mi?” diye sordum.

“İdeal değil tabii; ama zaten bunların hiçbiri öyle değil,” dedi, eliyle eşeği, bizleri ve bütün çevreyi işaret ederek. O tek el hareketiyle, bu durumu, ülkesinin sorunlarını, hatta belki de yaşamı kastettiğini anladım.

“Her durduğumuzda, kapağı açıp biraz temiz hava almasını sağlarsın. Yeteri kadar suyumuz olursa, arada bir suyunu da tazeleyebilirsin,” diye ekledi. Sıkı sıkı kapatılıp sağlamlaştırılmış kabı elimden alıp, bir şekilde sırtımdaki çantaya tutturmaya çalışarak, “Sanırım rahatı yerinde olacaktır. Şimdi, Kaplan, onu şöyle bağlayacağım (Bu sırada bir şeyi sıkıca çekerken, dişlerinin arasından bir ses

çıkardı); çünkü gideceğimiz yolda yürüyebilmen için ellerinin serbest olması gerekir. Bunu hiç unutma. Düşeceğini hissedersen ne yapacaksın -ha?"

"Ee, şey, şöyle düşeceğim," dedim, ellerimi öne

uzatarak.

"Doğru. Kendini korumak için ellerini öne uzatacaksın. Bazen de sıkıca bir şeylere tutunmak ya da bir şeyleri önünden itmek için kullanacaksın onları. Demek ki, ellerimiz serbest kalacak, tamam mı?"

Rehber artık bir askermişim gibi konuşuyordu benimle; bu hoşuma gitti ve çantamın yükü altında elimden geldiğince dik durdum.

"Hazır mıyız?" Bütün bunları hafif bir şaşkınlıkla izleyen annemle babama döndü. Birinin benimkilere üstünlük taslaması çok zordur. Doğruyu söylemek gerekirse, o kadar uzun zamandan beridir öyle yoğun, öyle denetleyici, öyle yorgundular ki, bence Rehber'in hepimizi örgütlemeye başlamasından hoşnut bile olmuşlardı.

"Haydi, gidelim öyleyse," dedi Rehber.

Evin arkasından yola doğru uzanan patika boyunca yürümeye başladı. Babam, bu yolun kendi ülkemizdekiler gibi düzgün olmadığını, sırf taş ve topraktan yapıldığını anlatmıştı.

Başında yuları bulunmadığı için aslında her yöne gidebilecek olan eşek, çevresinde ustaca bir dönüş yapıp Rehber'in peşine takıldı. Ona yetişince de yavaşlayıp, köpek misali sakin sakin yanında yü-

rümeye başladı. Arkalarından onları izlerken, Reh-ber'in normalde köylülerin yaptığı gibi, ne eşeğin peşinden yürüdüğünü, ne de onu dürtecek uzun bir sopası olduğunu fark ettim.

Umarım, eşek ikide bir durmaz, yoksa yolumuz çok uzun sürer, diyordum içimden. Umarım, bütün eşyamızla birlikte alıp başını canının istediği bir yere çekip gitmez, diyordum.

Annem de aynı şeyi düşünüyor olmalıydı. "Böyle yanında yürüdüğüne göre, çok iyi bir eşek bu demek, öyle mi?" diye sordu Rehber'e.

“Bütün eşekler iyidir, hepsi böyle yürür zaten. Zeminin tehlikeli olduğu bir noktaya gelinirse, geçilecek en emin yolu kim daha iyi bulur sizce? İnsan mı, yoksa eşek mi?”

Annem bu ani soru karşısında hazırlıksız yakalanmıştı.

“Eee, şey bilmem ki! Hayvanların daha iyi olduğunu söylerler. Benim geldiğim yerde bataklıklar vardır -asla içinden kurtulamayacağınız derin çamur gibi— üstleri ot bürüdüğünden, onlan ayırt edemezsiniz. Yerel halk hep atlara güvenirdi bunları-” “Aynen,” dedi Rehber, hoşnut bir ifadeyle ve annemi daha da aklı karışmış bir halde bırakarak. “Sürekli bu hayvanı dürtükleyip duracak, ilerlemez-

se dövecek, bir iple oraya buraya çekecek olsam, belli bir yöne gitmenin güvenli olmadığını nasıl belirtsin bana?” diye sözüne devam etti.

Babam etkilenmişti. “Bu çok mantıklı, hiç duymamıştım gerçi. Peki ama, yulan olmayınca kaçmaz mı?”

“Patikanın neresinin sağlam, otların nerede iyi olduğunu ve daha başka bir sürü şeyi bilebilir. Ama bana güvenir. Benim daha bilgili olduğumu ve onu koruyacağımı da bilir. O zaman niye kaçsın ki? Sen söyle, Kaplan -Sen annen babandan kaçar miydin burada?”

Hayran hayran ona bakarak başımı salladım.

“Hayır, kaçmazdın tabii ki. Çok da mantıklı. Eşek için de aynı şey geçerli. Onu besliyorum, ona bakıyorum, onu hiç düş kırıklığına uğratmadım. Niye benimle kalmak istemesin ki?”

Bunun üzerine hepimiz başımız önümüzde, düşüne düşüne, engebeli zeminde yürümeyi sürdürdük. Bu uzun bir yolculuk olacaktı; ama Rehberle birlikte, beklediğimden daha ilginç geçeceğe benziyor, diye düşündüm.

Bir tıslama vardı.

Rüyamda yılanlar görüyordum ki, uyandım. Karanlıktı. Gözlerimi kırpıştırarak, nerede olduğumu anımsamaya çalışırken, evdeki battaniyemi üstümde bulunca sevindim. Ama kendi yatağımda değildim.

Yattığım yerde kalçama sert bir taş batıyordu. Birden anımsayıverdim: Sınırı geçmek için çıktığımız yolculuğun ilk gecesinde açıkta yatıyorduk.

Rahatımı kaçıran taş, yılanlı rüyayı kafamdan uzaklaştırmıştı. Zaten yılanlardan korkmadığım gibi, bu saatte ortalıkta olmaları için de hava çok so-

ğuktu. Ama tıslama gerçekti.

Gözlerimi kırmızımsı bir ışık huzmesine dikince, kamp ateşinin kalıntıları olduğunu fark ettim. Rehber kor ışığında kıpırdamadan oturuyor, haki renkli pantolonuyla gömleği, yıldızsız kapkara gökyüzünün önünde turuncuymuşçasına parlıyordu. Derken uzandı, ateşin ortasına birkaç dal parçası daha attı; çıtırtılar oldu ve küçük mavi alevler aniden turuncu turuncu parlayıverdi. Rehber'in silueti bir an için bembeyaz ışıldadı.

Tıslama sesi babamdan geliyormuş meğer. Uzandığı yerde, dirseğine dayanmış, arkası bana dönük kamp ateşinin üstünden Rehber'le fısılda-şıyordu. Ama beni uyandırdığına göre, fısıldamayı beceremiyor, diye düşündüm.

"Emin misin?" diye tısladı, tepesi soğuk beyaz bir pırıltıyla çevrili bir karaltı şeklindeki babam. "Aslında ben dağları aşarak gitmek istemiyordum. Yani, bir kadın ve bir çocukla. Hem, donanımlı da değiliz..."

Rehber alçak sesle konuşmaya başladı.

“Biz yola çıktığımız sırada söylenenlere bakılırsa, sınırı kapatmışlar. Yoldan gidip, kontrol noktalarının oradan geçemeyiz. Belgelerinizin olması önemli değil bence. Sınır nöbetçileri aldıkları emir-

lere bakarlar. Kamplar dolup taşıyor, koşullar korkunç. Daha fazla insan almalarına olanak yok artık. Kadınla çocuğa gelince -erkekler hep böyle derler. Ne kadar güçlü olduklarını görüp utanmıyor muyuz hep sonunda? Karınız sizin bile üstesinden gelemeyeceğinizi düşündüğünüz şeyleri başarmamış mıdır?”

Bunun üzerine, annemin herkesle birlikte bütün gün okul barakasının inşaatında çalıştıktan sonra, akşam tam yorgunluktan bitmiş vaziyette yemeğin başına çöküldüğü sırada, doğumda bebeği ters mi ne gelen bir kadının nasıl yardımına koştuğunu, sonra da bütün gece kadının öteki bebeklerinden ağlayıp duran hasta olanının başında beklediğini anımsadım.

Sonra bir keresinde, ben küçükken, yatağımda uyuyormuşum, babam da evde yokmuş; birden yatağımın üstündeki çatı çökmeye başlayınca, annem yetişmiş ve o koca ahşap kirişi yakalayıp tutmuş, bir yandan da beni uyandırmaya çalışıyormuş oradan çekileyim diye; ama kirişi bırakmadan, bana tekme atacak kadar uzatamıyormuş ayağını. Bağırmış, çağırmış; ama ben uyumayı sürdürmüşüm. Biraz büyüdüğümde bu hikâyeyi anlatıp benimle alay ederdi.

“Tipik sen! Seni uyutmak çok zordu, hiç uyumak istemezdin. Ama uyandırmam gerektiğinde de, bir türlü uyanmazdın!” diye gülerdi.

Babam da, “Aa, bu oğlan hep çok akıllıydı. Sen gayet güzel o kirişe yapışmışken, ne diye zahmet edip uyansaydı ki?” derdi. Ama bu konunun şakasını annem kadar rahat yapamadığı belliydi. Ne zaman aklına gelse, hep aynı kaygılı ifade belirirdi gözlerinde.

Anlattığına göre, eve döndüğünde, annemi, sanki ezelden beri orada öyle durur bir halde (“Onun gibi bir şeydi,” demişti annem.) bulmuş; neredeyse iki saattir kirişi tutuyormuş. Babam atılıp elinden almak istediğinde, yalnızca başını kaldırıp, “Yok, yok, çocuğu al! Çek onu. Sen tutamazsın,” demiş, yorgunluk içinde.

Babam onun çocuğu çekmek konusunda haklı olduğunu düşünmekle birlikte, kirişi tutamayacağı konusunda yanıldığından eminmiş tabii. Çünkü, ne de olsa annem çok ufak tefek; babamsa, çok geniş yapılı değilse bile, daha önce de

söylediğim gibi, bayağı uzun boyludur.

Bunun üzerine babam beni alıp öteki odaya taşımış (Ben hâlâ uyanmamışım!) ve sonra gelip, annem bıraksın diye kirişin altından tutmuş. Annem

kollarını indirir indirmez ikisi birlikte ahlayıp uflamaya başlamışlar; annem uyuşan kollarının acısını hissetmeye başladığı, babamsa ağırlığı taşımakta zorlandığı için. îşte, babam annemin neye katlandığını ancak o an kavramış.

“Onun bu yükü taşıyabilmiş olması olanaksızdı" deyip dururdu.

Annemin bulup getirdiği adamlar koşup -ertesi gün düzgün bir biçimde tamir edilinceye kadar çatıyı taşıması için- kalın bir tahtayla kirişi destekleyince, babam ellerini bırakmış; ama yaşadığı şoktan bacakları titrediğinden yere çöküp, bir şeyler içmek zorunda kalmış. Annemse hiç şikâyet etmemiş; ancak sonraki birkaç gün boyunca ne kollarını kaldırabilmiş, ne boynunu çevirebilmiş.

Arkası bana dönük olduğu halde, babamın başını biraz öne eğdiğini görebiliyordum. O da aynı öyküyü anımsamıştı eminim.

“Haklısın. Kendimi suçlu hissediyorum yalnızca. Bu kadar uzun kalmamalıydık. Keşke bir iki gün önce-”

“Yoldan gitmeyi deneyebiliriz. Nöbetçilere evraklarınızı gösterirsiniz,” dedi Rehber, teselli edercesine. “Yalnız, oradan geçemezsek, daha da ileri yürümemiz gerekecektir o zaman. Deneyebiliriz. Siz

bilirsiniz. Benim görevim size yolu göstermek.”

Daha ileri yürümek lafım duyunca iç geçirdim. Ben yürürdüm elbette -Hele, battaniye arkadaşlarımı oturttukları kırık dökük, ahşap el arabalarını iterek köyden ayrılan dul ve yaşlılarla, onların peşi sıra, zar zor ama kararlı adımlarla ağır ağır ilerleyen hamile kadını düşününce. Ama ya balık? O küçük kabın içinde, azıcık suyla ne kadar dayanabilirdi ki?

Arkamı dönüp, kamp kurmak için durduğumuzda yassı bir kayanın üstüne sağlamca yerleştirdiğim kaba baktım. Hava alsın diye kapağını açmıştım. O gece hava öyle soğuktu ki. Bütün giysilerim üstümdeydi, battaniyeme sarılmıştım. Balıklar da üşür müydü acaba? Su donmuş olmasındı?

Kayaya doğru fok balıkları gibi dirseklerimin üstünde emekleyip kabın içine baktım. Su karanlık bir kuyuya benziyordu. Balığı göremedim.

“İyi misin, Kaplan?” diye seslendi babam, annemi uyandırmamak için alçak sesle. Şu iki sözcükten bile, ne zamandır uyanık olduğumu ve konuşmalarının ne kadarını duyduğumu merak ettiği belliydi.

“Balık iyi,” dedi Rehber. “Kabı azıcık ateşe doğru eğersen, görürsün.”

Dediğini yapınca, birden suyun karanlık yüzeyine ışık huzmesi vurdu. Onun içinden balığı se-

çebiliyordum. Dolanmıyor, yalnızca yüzgeçlerinin küçük hareketleriyle olduğu yerde duruyordu. Şimdi yalnız kahverengi görünüyordu.

“Balıklar uyur mu?” diye sordum Rehber’e.

“Elbette uyur, yeter ki insanlar onları rahat bıraksın,” dedi. Sesinden gülümsediğini anlayabiliyordum. Ateşe birkaç dal daha attı -Bunları nasıl elde ettiğini merak ettim. Artık kimse odun bulamaz olmuştu çünkü. Buna kafa yormamaya karar verip, içimden ona çok çok teşekkür ettim. O kadar soğuktu ki.

Zavallı balığı uykusunda rahatsız etmemek için kabı dikkatle yerine koyup, sıcak battaniyelerimin altına geri emekledim.

“Herkes biraz uyumaya çalışsın,” dedi Rehber, kendisi hiç öyle bir niyet göstermeden. “Yarın uzun bir yolumuz var ve sabaha da çok kalmadı.”

Babam isteksizce, yavaş yavaş yerine uzandı; ben de ısınmak için kafamı iyice battaniyemin altına soktum. Gözlerim fal taşı gibi açıktı. Sınırı nasıl geçeceğimiz dert olmuştu içime. Gözüme hiç uyku girmeyecek gibiydi.

Çanak çömlek sesleri ve lapa kokusuyla uyandım. Güzel koktuğuna göre, çok acıkmış olmalıydım. Yerimde doğruldum; büyükler yüzlerine ya-

nımızdaki sudan çarpıyorlardı azıcık. Ben yapmazsam fark etmezler belki diye umut ettim. Hiç kimse bir şey demedi; annem sıcak bir içecekle biraz lapa uzattı. İlk kez yıkanmadığım için laf işitmemiştim -Bu yürüyüşün iyi yanları da yok değildi hani.

Ancak, yemeğimi yedikten sonra Rehber elime ıslak, temiz bir bez sıkıştırdı.

“Gözlerinle ağzının çevresini sil yalnızca. Kum kalmasın. Hava soğuduğu halde gündüzleri hâlâ sinek var ortalıkta.”

Haklıydı tabii. Ama, kamp ateşinin küllerini parmağımın üstüne koyup, dişlerimi nasıl temizleyeceğimi gösterirken, banyomuzu özlemeye başlamıştım çoktan.

Birden, “Sizin çocuklarınız var mı?” diye soruverdim Rehber’e. Her zaman ne yapılması gerektiğini bildiğini fark etmiş, ya bunu her gün böyle yapmak zorundalarsa diye, çocukları için üzülmüştüm.

Bir an büyük bir sessizlik oldu, öteberiyi toplamakta olan annemle babamın donup kaldıklarını hissettim.

“Dört tane vardı. İki kız, iki oğlan.”

“Ya,” dedim. “Vardı” deyiş biçimi hoşuma gitmemişti. Belki de büyüyüp evden ayrılmışlardı. O

zaman, “Dört çocuğum vardı," diyecekti tabii. Keşke sormasaydım, diye geçirdim içimden.

“Onları kaybettim, karımı ve kuzenimi de. Eve roket isabet etti. Geriye hiçbir şey kalmadı.” Bunları, eşeğe bir çanta daha bağlarken, sıradan bir şeyden söz eder gibi söylemişti. Ağlamaklı olmadığı için rahatladım.

“Peki, sen? Sen evde değil miydin?” diye sordu annem.

“Evet, evdeydim. Ama şimdi hâlâ buradayım. Neden diye sormuyorum.”

“Şanslıymışsın,” dedi babam, çantasını sırtına alırken.

Rehber bir düğüme odaklanmış olarak, duygusuz bir sesle, “Herkes böyle söylüyor,” deyince, babam dişlerini sıktı; ağzından çıkana pişman olduğu belliydi.

Annem elini Rehber’in koluna koyup gözlerinin içine baktı; her sözcük çok önemliymişçesine ağır ağır, tane tane, “îyi ki, hâlâ buradasın,” dedi. Nasıl anlatsam bilemiyorum. Sanki çok basit bir şey söylerken, çok daha derin bir şey

demek istermiş gibiydi.

Rehber kayışları çekiştirmeyi bırakıp bir an annemin gözlerinin içine baktı. Sonra sanki birbirlerini

anlamış ve anlaşmışlar gibi, hafifçe gülümseyerek onaylamasına başını salladı.

Babamla ikimiz hiçbir şey anlamadan bakıştık. En azından annem doğru şeyler söylemişti anlaşılan.

Bütün eşyayı toplayıp, kamp ateşini söndürdükten sonra yine anayoldan yürümeye koyulduk. Önce kolay yolu denemeye karar vermiştik demek ki.

Yürüyüşün ilk günü hiç de o kadar kötü geçmedi. Ama, insanın yürüme hevesini kıran şeylerin başında manzara geliyordu.

İç sıkıcıydı -yalnızca toz toprak, kurumuş çalılar, kayalar ve ufukta, hiç yaklaşmıyora benzeyen dağlar. Gökyüzü bile her şey gibi kahverengiydi sanki.

Moloz yığınlarının, yıkık duvarların yanından geçtik; babam bunların eski çiftlikler, hatta küçük köyler olduğunu söyledi. Dikkatlice bakıldığında, tarla sınırlarının ve yolların ayırt edilebildiğini gösterdi bana. Yanıp kararmış bir kök kalıntısı, orada

sıra sıra üzüm bağları bulunduğunun belirtisiydi.

“Savaş henüz buralara kadar gelmedi diyordun hani?” dedim.

“Bu ülkede bombalanıp viraneye çevrilmedik yer kalmadı nerdeyse artık,” dedi Rehber. “İnsanlar onun için bizim köyümüze geliyorlardı. Yıllar önce burada kargaşa hüküm sürüyordu; derken güçlü bir ülke yönetime el koydu ve bunu yaparken çok hasar verildi. Sonra başkaları geçirdi denetimi eline ve geriye kalan her şeyi yakıp yıktılar. Şimdi onlar da püskürtülüyor... Böyle sürüp gidiyor.”

Bu durumun ne kadar kötü ve haksız olduğunun ötesinde -ki bunu yetişkinlerin hepsi zaten biliyordu- diyecek bir şey bulamadım; annemlerin de sesi çıkmadı. Rehber’in sözleri havada asılı kalırken, kaşlarımı çatıp, başım önümde şaşkınlık içinde sessizce yürüdüm.

Her şey hep aynı göründüğü için, sanki olduğunuz yerde sayıyormuşsunuz gibi geliyor insana. Orada burada, pörsümüş derileri kuru kemik parçaları üstünde çadır bezi gibi gerili kalmış hayvan leşleri vardı yalnızca; o kadar kurumuşlardı ki, dehşet verici ya da iğrenç bile değillerdi artık. Ancak, bugün başımıza gelenler, "sıkılmaksan daha beter şeyler olabileceğini gösterdi bana.

Bir saat kadar yürümüş yürümemiştik ki, aralıklı olarak esen dondurucu rüzgâr arkamdan şiddetlenerek üfürmeye başladı. İnsanı sendeletiyordu. Babam döndü ve halimi fark etti.

"Dur bir dakika," dedi Rehber'e. O da durup dönünce, bir sonraki esinti yüzüne bir dolu kum çarptı. Rehber şaşkın şaşkın homurdanarak gözlerini ovuştururken, babam bir kolunu başına siper edip gözlerini kumdan korumaya çalışarak, eşeğin sırtından battaniye rulomu almayı başardı.

Battaniyeyi, kabın bağlı olduğu sırt çantamın üstünden sırtımın ve omuzlarımın çevresine sardı. Örtü bir an rüzgârda çırpınıp durduysa da, babam iki ucunu çenemin altında düğümlemeyi başardı; öyle sıktı ki, az kalsın boğulacaktım. Ama artık o kadar üşümüyordum.

"Bu rüzgâr iyi değil," dedi Rehber, kumlan tükürerek. Buz gibi soğuk bir günde toz toprak savurmaktan başka işe yaramayan bir rüzgâra daha ne denebilirdi ki?

Ama o devam etti: "Bir esmeye başladı mı, günlerce esebilir; hem de şiddetlenerek. Haydi, yürüyelim."

Annem şalını başının üstüne çekip sırtını rüzgâra verdi. Elini uzatıp beni yanına çekti; babamın

gövdesini rüzgâra karşı siper edebilmek için onun önü sıra yürüdük.

Şimdi de ayaklarım acımaya başlamıştı. Bir süredir acıyorlardı; ama şikâyet etmek istememiştim. Babamın dağları "bir kadın ve bir çocukla" geçmekten duyduğu endişe yüzünden, Rehber'in dediği gibi, onun tahmininden daha güçlü olduğumu kanıtlamaya kararlıydım.

Sırtımın üşümesi geçince, sanki bedenim birden ayaklarımı anımsamış ve dikkatini onlarda yoğunlaştırarak acının olabildiğince keskinleşmesine neden olmuştu. Ancak, Rehber yürümeye devam etmemiz gerektiğini söylediği için, artık sesimi çıkaramazdım.

Sonsuz gibi gelen bir süre sonra Rehber'den boğuk bir sesleniş duyunca, rüzgârdan kaçınmak için eğdiğimiz başlarımızı yukarı kaldırdık. Çukurlara düşüp, taşlara takılmamak için, tozun toprağın ayaklarımızdan bileklerimize doğru savrulduğu önümüzdeki toprak yola diktiğimiz bakışlarımızı başka yere çevirmek değişiklikti.

Kumlu havanın içinden insan siluetleri, yolu kesmek üzere eski metal variller üstüne konmuş bir sırık ve bir cip seçebildik. O sırada annem topalladığımı fark etti.

"Ne oldu? Ayakların mı acıyor?" diye sordu.

"Evet," dedim, yalan söyleyemeyecek kadar yorgundum.

Biz durunca, babam az kalsın arkadan üstümüze bindiriyordu; Rehber'i duymadığı için başı hâlâ öne eğikti çünkü. Ne olduğunu sordu. Rehber de durduğumuzu anlayınca, rüzgâra doğru dönmemek için geri geri gelerek bize yanaştı.

Büyükler kaygılı bakışlarını iyi gibi gözüken ayaklarıma çevirdiler. Başlarına dert olmaktan sıkkın, için için de başıma bu belayı saran ayaklarıma kızarak gözlerimi yere indirdim.

Babam duyabileyim diye kulağıma doğru eğildi; "Geldik, sınırdayız," dedi rüzgârın içinden. "Askerlere kadar birkaç metre daha dayan. Belki sınırın öte yanında bir araba falan buluruz. Acenta geldiğimizi biliyor, sınırı geçtiğimiz yeri bildirdiğimizde, gelip bizi alacaklar."

Rehber sesini çıkarmadı.

Başımla onayladım ve son birkaç metreyi bu kez arka arkaya değil, yan yana yürüdük.

Adamlara ulaştığımızda, tüfekleri omuzlarında, ama dostça bir tavırla barikatın önüne çıktılar; içlerinden biri bize doğru yürümeye başladı. Babamla Rehber onunla konuşurken, annemle ikimiz geride

bekledik. Eşeğin ilk kez erkeklerin ardından gitmeyip bizim yanımızda kaldığını fark ettim. Başı öne eğik, yorgun görünüyordu.

Tüfekli adam, babamın cebinden çıkardığı kâğıtları tutmuş, bir şeyler anlatıyordu. Öteki nöbetçiler dinlemek için yanaştılar. Babam ellerini sallayarak bir şeyler söyledi.

O ana kadar sesini çıkarmadan onları izleyen Rehber devreye girdi. Konuşurken, birkaç kez dönüp annemle beni işaret etti. İlk adam başını sallayıp omuzlarını silkti ve bir şeyler daha dedi.

“Aman Tanrı’m,” dedi annem elimi sıkarak.

Birdenbire, sanki konuşma oracıkta sona erdi. Babamla Rehber bize doğru geldiler; kumlu rüzgâr suratlarına çarpıyor, ama aldırış etmiyorlardı.

Yanımıza ulaştıklarında, annem elbisesinin kolundan çıkardığı bir bezle babamın yüzünü temizledi. Aynı şeyi Rehber’e de yapacaktı ki, kendini toparlayıp bezi ona uzattı. Rehber teşekkür edercesine elini kaldırdı ve kendi bezini çıkardı.

Konuşabilir hale geldiklerinde, “Geçiş yok,” dedi Rehber. “Onların suçu değil. Onlar asker. Birinin geçmesine izin verirlerse, başları fena halde belaya girer.”

“Sen söylemiştin,” dedi babam asık bir suratla.

“Denemeye değerdi,” dedi Rehber. “Bu yol çok daha çabuk ve kolay olurdu - eğer geçilebilseydi. Yardım çalışanlarını geçirmek için emir almış olabilirlerdi. Bilemezdiniz...”

Babam, “Ama şimdi epeyce ileri gittik; yürüyeceğimiz yol da daha zor üstelik. Şimdiye kadar dağa çıkan yolun yarısını tırmanmış olurduk,” dedi, hâlâ kendine kızarak.

“Bu rüzgârda!” diye hatırlattı annem.

“Haydi, biraz rüzgârdan korunup düşünelim; hem de çocuğun ayaklarına bakalım -ha, Kaplan?” dedi Rehber, her şeye rağmen bana gülümseyerek.

Annemle babamın kendilerini toparladıklarını hissettim.

Babam, “Nerede korunabiliriz? Bize göster,” deyince, Rehber omuzuyla eşeğin boynunu dürtüp, bizi yolun dışına, dağların dibindeki kayalık bir çıkıntıya yöneltti.

Ayaklarınız yara olmuşsa, bir kere durduktan sonra yeniden az bir yol bile yürümek çok zor geliyor. Ama gözümü kayalık çıkıntıya dikip, bir kere oraya vardıktan sonra artık durabileceğimi bildiğim için, çabuk çabuk, hatta son birkaç adımı zıplayarak yürüdüm.

Önümüzde duvar gibi yükselen ilk kayanın ar-

kasına geçtik; orası harikaydı. Rüzgârın sesi kesil-memişti, ama en azından eskisi kadar güçlü değildi ve burada bize ulaşamıyordu. Sanki birisi ısıtma sistemini çalıştırmıştı -Duvarın arkası pek sıcak sayılmasa da, kesinlikle soğuk değildi. Kuru kayalık zemine oturup, sabırsızlıkla kalın çoraplı ayaklarımdan sandaletlerimi çıkarmaya davrandım.

Büyükler yardım etmek istercesine eğilince, az kalsın kafa kafaya çarpışacaklardı; neyse ki, mantıklı davranıp bu işi sandaletlerin sahibine -Onlan çıkarmakta en usta kişi oydu tabii- bırakmaya karar verdiler.

Sandaletler çıkınca, bir “Oh!” çekerek, kalın çoraplı ayaklarımı uzatıp parmaklarımı oynattım.

Babam sevinerek, “Rahatladın mı?” dedi; ama Rehber’in yüzü gülmüyordu. Çömelip, yavaş yavaş, dikkatle çoraplardan birini tepeden kıvıra kıvıra indirmeye başladı. Onu durdurmak için elimi uzattım, ayaklarımın daha fazla üşümesine izin veremezdim. Bir kez üşürlerse, bir daha hiç ısınmayacaklarından emindim. Ama annem ayağıma bakarken, Rehber’in elinden dolayı benim göremediğim bir şeyi gördü ve dişlerinin arasından hızla soluk aldı.

“Ne?” diye sordum, elimi çekip, daha iyi görmek için öne eğilerek.

Çorabın altında, sandalet bantlarının geldiği yerlerde korkunç kötü görünümlü, derin, kırmızı yaralar oluşmuştu. Rehber mecburen çorabı yapıştığı yaraların üstünden özenle ayırırken, “Ay!” deyiverdim.

Hasarın bu denli etkili olmasından memnundum. Bazen bir şey çok acı verdiği halde, bunu gösteremezsiniz. Haksızlık gibi gelir insana bu. Her iki çorap da çıkınca, arkama yaslanıp takdirle ayaklarıma baktım. Acıyı düşündüm. Evet, ayaklarım çektiğim acının gerektirdiği haldeydiler -Ne demek istediğimi anladınız herhalde!

“Şurada bir çamur izi var,” dedi babam, yaraya yakından bakarak. “Kaplan! Dün yola çıkmadan önce, su birikintisinde çamura bulanan ayaklarını temizleyip, gerçekten iyice kurulamış miydin sen?”

“Evet, tabii ki de!” dedim terslenerek. Bu ayaklar için suçlanmak değil, çok çok şefkat görmek istiyordum ben.

Annem, sırt çantasındaki ilkyardım kutusunu ararken, “Elinden geldiği kadar yapmışsındır, eminim,” dedi ve babama soğuk bir bakış fırlattı.

Çoraplarımı ters çevirip sallarken, “Bunların içinde de kum var,” diye ekledi Rehber benden yana çıkarak. “Bu, durumu ağırlaştırmış.”

Ardından annem, yetişkinler acıyan bir şeyin (en azından bir an için) kesinlikle hemen çok daha fazla acımasına neden olacak bir şey sürdüklerinde hep dedikleri gibi, “Bu iyi gelecek şimdi,” deyince, bir şişeden döktüğü şeyi ayağıma bastırırken soluğumu tuttum.

Ayaklarımı sanki aynı anda hem kaynar su dolu bir tencereye, hem bir buz kalıbına sokmuşum hissi geçene kadar soluğumu tutmayı başardım. Acı ancak biraz yatışıp, tatlı bir zonklamaya dönüşünce, soluk verip, “Sağ ol, şimdi çok daha iyi,” dedim. Annem mutlu bir ifadeyle gülümsedi.

Beni izleyip duran Rehber, gülmemek için dudağını ısırdı. Bahse girerim, çantasında dövülmüş köklerden falan yapılmış çok daha iyi bir ilacı vardı; üstelik bunun yansı kadar bile acı da vermezdi. Ama sesini çıkaramazdı tabii; ne de olsa, annemle babam hekimlik bilgisine sahip kişilerdi ve bütün o modern şeyleri bulunduruyorlardı çantalarında.

“İzin verirseniz şunu söylemek istiyorum,” dedi annemlere bakarak, çekinceyle, “hangi ilacı sürerseniz sürün bir süre bu ayakların üstüne basmamak gerekir. Derinin iyileşmesi zaman alır.”

“Doğru,” dedi babam. “Ama günlerce burada kalamayız. Bir kere yeteri kadar suyumuz, yiyece-

ğimiz yok -hele şimdi dağları aşacakken. En iyisi, bugün ve bu gece dinlenelim, yarın ben seni taşırım -ha, Kaplan?”

Kimse karşı çıkmadı; öyle yaptık. Akşama doğru, rüzgâr her iki yanımızdan

bütün şiddetiyle esip dururken, Rehber yine ateşi yaktı. Eşek durabildiği kadar yanımıza sokuldu, ama sonunda rüzgânn içinde dolanmaya başladı.

“Yiyecek arıyor,” dedi Rehber, ilk kez kaygılı bir ifadeyle. “O da bizim kadar hoşlanmıyor bu rüzgârın içine girmekten. Gerçi orada onun yiyebileceği bir şey de görmüyorum ya. Azığından vereceğim ona biraz. Su içmek için bir birikinti bulması gerekecek.”

Eşeğin heybelerini karıştıran Rehber bir demet kuru ota benzer şeyi çıkarıp bir kısmını kopardı. Eşek rüzgâra karşın sesi duymuş olmalı ki, birden kocaman, tüylü kulakları havaya dikili bir halde, köpeklerin yemek saatinde edindikleri türden bir yüz ifadesiyle kayanın arkasından başını uzatıverdi.

Hepimiz güldük, Rehber bile. O anda sanki yüzyıllar kadar uzun bir zamandır hiç gülmemiş, hatta gülümsememiş olduğumuzu fark ettim. Bu öyle iyi geldi ki, birbirimize bakıp, hiç nedensiz gülmeyi sürdürdük. Eşekse öylece durmuş, yemini

çiğnerken, deli bunlar dercesine bize bakıyordu.

Annem akşam kahvaltısı için lapa pişirmeye başlayınca, Rehber aniden ayağa kalkıp, hiçbir şey demeden rüzgârın içine daldı. Babam anneme bakıp omuz silkerken, herhalde lapa yemektense kum fırtınasında ölmeyi tercih etti, diye düşündüm ben.

Ancak yalnızca birkaç dakika sonra, elinde arka bacaklarından tuttuğu ölü bir tavşanla geri geldi Rehber. Bıçağını çıkarınca arkamı döndüm; ama kızaran tavşan öyle nefis koktu ki, daha önce eşeğin yaptığı köpek ifadesini takınmış olmalıyım.

Oturup yedik; sıcak tavuk ızgara gibiydi tadı -Ben de öyle olduğunu varsaydım. Kertenkele bile pişirse, tadı böyle olduktan sonra yerdim. Hepimiz üstüne cila olsun diye biraz da lapa yedik -hem de annem kırılmasın diye.

Yatmadan önce, belki bayatlamıştır düşüncesiyle, balığın suyundan bir tas kadarını döküp, yerine tazesini ekledim. Balığın biraz hareketlenmesi neşemi yerine getirdi; ışığın içinden geçtikçe renkleri yine kısmen parlıyordu.

“Yiyecek bir şey istiyor mudur sence?” diye sordum Rehber’e.

“Bu soğukta, hayır. Birkaç gün idare eder. Onun geldiği yerde özel besinleri vardır. Bir şey verirsen,

yalnızca suyunu kirletirsin,” diye yanıtladı. Haklı olduğuna emindim.

O gece bayağı iyi uyudum, kısmen ayaklarım iyice ısındığı için. Annem onları öyle bandajladı ki, kocaman oldular; üstlerine de, ancak onlar uyduğundan, babamın bir çift çorabını geçirmişti.

Gece yarısı yine uyandım, nedenini bilmiyordum. Ses değildi... sonra kavradım. Ses tamamen kesilmişti. Rüzgârın uğultusu, başladığı gibi aniden duruvermişti. Bu gece mehtap vardı; gökyüzüyse kapkara değil, mürekkep mavisiydi ve yıldızlarla doluydu.

Babamla Rehber yine konuşuyorlardı. Bu Rehber hiç uyumuyor mu acaba, diye merak ettim. Nedense, o buna ihtiyaç duymayan türden biri gibi geliyordu bana - Her neyse, akıllı biri olduğu için kesinlikle gerekeni yapardı. Ama babama gelince -Nasıl çocukların bütün gece oturup konuşmalarına izin verilmiyorsa, onun da bunu yapmaması gerekirdi bence. Uykusunu alamadığı zaman yorgun olduğunu biliyordum; üstelik yarın beni taşıyacağını söylememiş miydi?

Onu ilk tanıdığım gün olduğu gibi Rehber yine düşüncelerimi okudu sanki; oysa uyanık olduğumu bilmiyordu.

“Siz dinlenin artık, bırakın gerisini ben düşüneyim. Bu benim işim,” dedi. “Yarın çocuğu taşıyacağınızı söylediniz. Niye eşeğe-”

Babam onun sözünü kesti.

“Yok, yok, eşeğin yeterince yükü var. Kaplan’ın ayakları benim hatam. Kuruyup kurumadıklarını kontrol etmeliydim. Her şeyi son dakikaya bıraktığım için telaşla toparlanmak zorunda kalmıştım. Üstelik, daha fazla yol yürümemize de neden oldum...”

“Her şey için kendinizi suçluyorsunuz. Hatta, bu ülkeye ailenizle birlikte geldiğiniz için bile suç-luyorsunuzdur kendinizi, öyle değil mi?” dedi Rehber. Sesi ilk kez yorgun çıkıyordu.

“Sanırım -evet, şey, bazen tedirgin ediyor beni,” diye geveledi babam.

“Oysa karınız, buraya hep birlikte gelmenizi kendisinin önerdiğini söyledi bana - kararı o vermiş.”

“Unutmuşum. Evet, o verdi, doğru. Ama fikrini değiştirebilirdim, ben de onun kadar-”

Rehber kıkırdadı. “Emin misiniz? Fikrini değiştirebilir miydiniz?”

“Yani,” dedi babam, o da kıkırdadı.

“Bakın,” dedi Rehber, “siz buraya yardıma gel-

diniz. Başkalarına yardım ederken, kendinizi ve ailenizi biraz riske atmak zorundaydınız. Niye elçiliğinizin tavsiye ettiğinden daha uzun kaldığınızı biliyorum. Bazı çocukların göçmen kamplarına gitmeden önce ilaçlarını almasını, bir mayın yüzünden ayağını kaybetmiş bir yaşlının yolculuk edecek kadar iyileşmesini beklediniz. Bunları duydum.”

Babam gözlerini ateşe dikip sustu.

“Bir iş yapmaya geldiniz. Daha önce gitseydi-niz, işinizi tam yapmamış olacaktınız. Çocuğunuz bütün bunlardan, ülkelerinde güvenlik içinde oturan öbür çocukların kazanamadığı şeyler kazandı.” Durakladı, sonra yalnızca, “Olduğunuzdan farklı olamazsınız,” dedi.

Sessizlik çöktü. Bu gecelik konuşmanın bittiğine karar verdim. Herhalde babam da öyle düşünmüş olmalı ki, yine yerine uzanıp örtüsünü başına kadar çekti; ama Rehber yeniden konuşmaya başladı, bu kez çok daha yavaş sesle, sanki kendi kendisiyle konuşuyormuş, kimsenin onu dinleyip dinlemediğine aldırmıyormuş gibi.

“Gözünüzün önüne getirin, bütün ailemi kaybettiğimde -Hepsi gitmişti. Ama ben hâlâ yaşıyordum. Evimizin yıkıntıları arasında duruyordum. Neden? Benim suçum olmalıydı. Bir yolunu bulsam,

roket için bile kendimi suçlayacaktım.”

Babamı ve az kaldı üstüme düşecek olan çatı kirişini düşündüm. Bu konuda kendini hiç affede-memişti sanki. Günlerce annemle benim üstümüze titreyip durmuş, eve hep erken gelmişti. Oysa, olay olduğunda o dışarıda çalışıyordu.

Orada bulunmaması onun suçu değildi.

Babam yine başını kaldırdı, çenesini eline dayayıp, “yok artık”la “daha neler” arası bir ses çıkardı.

“Ama insan zihni bunu yapabiliyor işte,” diye ısrar etti Rehber. “Kurtulmamın haksızlık olmadığını anlamam zaman aldı. Ailem benim hayatimdi. Ne de olsa, hayatım elimden alınmıştı.”

Babam sesini çıkarmadı. Sonra, “Ama şimdi buradasın, bizim için. Kanmın dediği gibi. Ve ben çok, ama çok müteşekkirim,” diye mırıldandı. Sonra da ateşin ışığında, Rehber’in, benim asla telaffuz edemediğim adını söyleyerek, uzanıp elini onun koluna koyduğunu gördüm.

Rehber umulmadık bir biçimde ona gülümsedi. “Evet, belki de bunun için hâlâ buradayımdır. Sizin için.”

Birden titreyen babam, elini geri çekip battaniyesinin altına soktu. “Üşümüşsün! Hissetmiyor musun? Tanrı aşkına, battaniyene sarın.” Rehber gü-

-

lümseyerek başını sallayınca, “Benim hatırım için öyleyse,” diye ekledi.

Yine de söz dinleyerek battaniyesine uzanıp, onu omuzuna aldı Rehber.

“Peki, sen ne zaman uyursun, be adam? Nöbet tutuyorsan, beni dürtükle nöbeti devralayım.”

“Tamam, tamam. Siz şimdi biraz uyuyun,” dedi Rehber gülümsemeyi sürdürerek. Sözlerinin benim üstümde sihirli bir etkisi oldu herhalde ki, ertesi sabah yine kap kaçak sesleri ve ateşin çıtırtısıyla uyandığımda, onun dediklerinden sonrasını hatırlamıyordum.

“Şanslı günümüzdeyiz anlaşılan, rüzgâr tam dağa tırmanacağımız sırada kesildi,” dedi annem. Balık kabının kapağına lastik bantları takmama yardım ediyordu. “Balık arkadaş dün hepimizden daha rahattı sanırım.”

Her şey hazırlanınca, kabın bağlı olduğu çantamı sırtıma geçirdim; babam çömeldi ve ben de onun sırtına asıldım. Beni böyle sırtında taşıdığı, arada

düşecek gibi yapıp bağırttığı çok küçüklük günlerimi anımsadım.

“Eskisi gibi ha, Kaplan?” dedi babam. “Ama aklıma gelmişken, salyalarını saçıma akıtma yine, bir

ta

de tutunayım derken SAKIN ellerinle gözlerimi kapama.”

Birkaç kez eşeğe binmişliğim olduğundan bir şeyler öğrenmiştim; topuklarımla kalçalarını iyice bir tepikleyiverdim.

“Uff! Bunu pek yapmasan iyi olur, yoksa seni sırtımdan atarım. Ya da şöyle bol dikenli bir çalılığı beklerim...”

Rehber sırıttı, sonra da hemen arkasını dönüp, yamaçlara doğru giden dar bir patikaya yöneldi. Çocukları aklıma geldi; onları nasıl sırtında taşıdığını anımsamış mıdır, diye merak ederek, bir süre çenemi babamın başına dayayıp sesimi çıkarmadım.

Az sonra patika ancak tek sıra yürüyebileceğimiz kadar daraldı. Eşek genellikle Rehber’in peşi sıra gitmeyi yeğliyordu; ama ne zaman zor bir noktaya gelsek, Rehber yana çekilip bir ıslık sesi çıkarıyor ve eşek de sanki bu sorumluluktan hoşlan-mıyormuşçasına, isteksiz bakışlarla yolu seçiyordu.

Annem babamla benim arkamızdan yürümeye karar vermişti; birkaç kez biçimsiz yerlerde kollarını açarak bizi kolladığını hissettim. Bunu, babam düşecek olursa, beni ya da ikimizi birden tutmak gibi çılgınca bir niyetle yaptığının farkındaydım.

Ama, dik yerlerde babamın solukları biraz sık-laşsa da, patikanın ikiye ayrıldığı bir noktaya gelene kadar başarıyla yürümeyi sürdürdük. Önümüzden giden eşek o noktada durdu ve sorgulayan gözlerle Rehber'e baktı.

Rehber babama dönerek, "Şimdi," dedi, "bu küçük patikadan gidersek, geçide ulaşırız, ama çok daralıp dikleşecek; yağmurlardan sonra ne durumda olduğunu da bilmiyorum. Aşağıdaki patikaysa, bizi kum bir nehir yatağından geçide götürür. Normalde o yolu seçerdim. Ama, yine burada da kaygım, nehir yatağındaki çamurun durumu."

Annem, "Nehir yatağı boyunca yürümek olanaksız mıdır sence?" diye doğrudan sordu.

"Genellikle, evet. Nehrin bir süreliğine yağmurlarla beslenip aktığını, şimdiyse çamura dönüştüğünü sanıyomm. Yüksek kıyı boyunca yürümeyi tercih ederim. Ama geçide ulaşmak için, bir noktada yatağın öte yakasına geçmek gerekecek." Babam beni sırtından aşağı kaydırıp, bir dakikalığına yassı bir kayanın üstüne oturttu. "Demek ki, çamurda yürümek değil, onu geçmek zorundayız," dedi düşünceli bir biçimde.

"Sen nehir yatağını yeğliyor gibisin." Yanıt beklemesine Rehber'e baktı.

"Kuru olduğu zaman, kolay bir yol. Ancak bugün, yalnız olsaydım çamurdan kaçınmak için tepeden giden patikayı seçerdim. Ama siz çocuğu taşırken..." kuşkuyla başını salladı.

"Çamur bazı yerlerde daha sığ ya da daha kum olamaz mı?" diye sordu annem.

"İşte, bunu bilmiyoruz. Umarım öyledir, tabii. Ancak kolay olmayabilir."

Birden çok bitkin gözüken babam yüzünü sıvazlayarak, "Bence seçme şansımız yok öyleyse -Aşağıdaki yoldan gitmek zorundayız," dedi yavaşça.

Rehber alçak sesle, "Bırakın çocuğu eşek taşısın artık," dedi.

"Yok, yok..." dedi babam, sonra da sanki dün geceki konuşmayı anımsamışçasına, "Belki biraz daha ileride, evet, öyle yaparız tabii," diye ekledi.

Rehber eşeğe hangi patikayı seçtiğimizi gösterince, babam beni sırtına alıp yeniden yola koyulduğumuzda, annem, "Seninle tartışmanın anlamı yok

anlaşılan, ama yanıldığını biliyorsun,” anlamındaki, o çok iyi bildiğim donuk ifadesini takındı.

Hafif eğimlerle inip çıkan bu yol daha kolaydı. Kenarlarda tek tük ince ot demetleri ve ince yapraklı, dikenli çalılar bitmişti. Babamın, ikide bir du-

rup bunlardan yemeye kalkan eşeğin böğrüne bindirmemek için dikkatli olması gerekiyordu.

Bir keresinde, pek lezzetli bir çalılık bulduğunda, Rehber dilini şaklatarak onu ikaz etmek zorunda kaldı; babam da arkadan eliyle itti. Eşek son bir hamleyle çalıya dalıp, tümünü kökünden sökerek, çiğneye çiğneye yürümeye başladı. Ancak hiç kolay bir iş değildi bu; dallar ya oraya buraya takılıyor ya da toynaklarının altında kalıyordu.

Babamla ikimiz, eşeklerin hazır yemek hizmeti bulmakta karşılaşacakları zorluklar üzerine gır gır geçmeye başladık. Rehber gülümseyerek bizi dinliyordu. Babam küçüklüğünde eskicilerin arabalarını çeken atlara takılan yem torbalarını anımsadı birden. Rehber hayretle eskicinin ne olduğunu öğrenmek istedi. Babam ona yem torbasını da anlattı ve burada kullanılıp kullanılmadığını sordu.

“Aa, evet, evet. Onları biliyorum. Ama ben şahsen onları kullanmıyorum; çünkü buradaki yemler çok tozlu, hatta bazen küflü oluyor; eşeğimin bunları soluması iyi olmaz bence.”

Babam bunu hiç düşünmediğini, oysa çok mantıklı olduğunu söyledi.

Birden sürtünme sesi geldi ve asansörle hızla inerken duyulan o korkunç hissi duydum.

Altımdan gelen bir gümlemeyle aniden kesiliverdi. Hâlâ babamın sırtında dik oturur durumdaydım. Babam oturur pozisyonda düşmeyi başarmıştı.

“İyi misin, Kaplan?” diye sordu annem, dehşet içinde elini göğsüne bastırarak.

“Önce içim dışıma çıktı, sonra hepsi geri gelip tepeme kadar fırladı,” dedim, çünkü gerçek buydu; ama nedense annemle Rehber bunu komik buldular.

Ardından yine kaygıyla babama dönüp, o da iyi mi diye sormaya koyuldular.

Annem beni babamın sırtından çekti; parmaklarımın ucu zaten yere bastığı için bunu yapmak kolaydı. Rehber de elini uzatıp babamı ayağa kaldırdı.

“Ne demek istediğini çok iyi biliyorum, Kaplan,” dedi babam, dik dik annemle Rehber’e bakarak pantolonunun arkasını silkelerken. Şu yetişkinlere, elleriyle ağızlarını kapatmanın kıkırdamalarını gizleyemediğini anlatmak lazım.

Aniden kalbim hopladı.

Sırtımı anneme çevirerek, “Balık iyi mi?” diye sordum kaygıyla.

“Evet, bir damla bile dökülmemiş suyu. Şimdi biraz daha aşağıda duruyor, ama bir şeyciği yok,” dedi annem. Kıkırdamış olsa da, onun için endişe

duyduğunu göstermek için babamın üstünü silkeledi.

“Çok konuştum, dikkatim dağıldı,” dedi babam.

“Eh, konuşmak hem yolu kısaltır hem yürümeyi kolaylaştım,” dedi Rehber. “Konuşurken aynı anda dikkati yoğunlaştırmayı öğrenmek zaman alır. Kısa zamanda alışırsınız. Az daha yürüdük mü nehir yatağına varacağız. Kıyısı kumdur herhalde; orada durup dinlenir, bir şeyler yeriz. Ondan sonra da belki eşeği kullanmaya razı olursunuz,” dedi Rehber, manalı manalı babama bakarak.

Babam sesini çıkarmadı, ama beni yine sırtına aldı ve yeniden yol koyulduk. Bu kez daha sıkı tutunuyordum. Eşeğinse, beklenmedik yemek molası bir kez daha kesiliverdiği için biraz keyfi kaçmıştı.

Az sonra patika dik bir inişle genişleyerek eski bir nehir yatağında son buldu. Patikanın sonuna geldiğimizde, çorak toprağın oralardan bir yerden kocaman kara bir kuş havalandı; çok uzaklara gitmeye niyeti yokmuşçasına, çalılıkların üstünden doğru, alçaktan ağır ağır kanat çırptı.

Yağmurlar nedeniyle tek tük ot demetleri bitmişti; bazıları dağın yukarısından aşağı kaymış toprakların sürüklediği çalı kümelerinin üstündeydi. Orada burada, yerinden kopmuş kaya parçalan, ku-

rumuş çalılıklar ve ölü ağaç kökleri yatıyordu.

Ne mezbelelik, diye geçirdim aklımdan. Sanki bir devin çocuğu bahçelerinin

kumlu, çamurlu bir köşesinde oyun oynamış da, kimse arkasını toplamamış gibiydi.

Ama herkesin bakakaldığı şey nehir yatağının kendisiydi.

Renksiz, soğuk bir gökyüzünün altında, bildiğim bütün nehirlerden daha geniş bir çamur denizi alabildiğine uzanıyordu. Uzaktaki karşı kıyıya baktım. Kilometrelerce ötede görünüyordu. Çalılıklar küçük noktacıklar halindeydi. Durum olanaksız görünüyordu.

Öylece gözlerimizi dikmiş bakarken oluşan sessizlikte sinek vızıltıları duyunca, herhalde yağmurların sürüklediği bir keçinin çürümekte olan leşini fark ettik. Eşek burun deliklerini şişirerek gürültüyle soludu, geri geri çekilerek kafasını salladı. Annem, babam ve ben önce birbirimize, sonra Reh-ber'e baktık.

"Önce dinlenip yemek yemeli, sonra düşünmeli," dedi Rehber.

Bazen, Rehber annesinden duyduğu, "Sabreden derviş muradına ermiş" falan gibi atasözlerini mi söylüyor, yoksa bunları yürürken kendisi mi uy-

duruveriyor, merak ediyordum. Ancak, "kişisel som" olabilir diye de, ona sormaya cesaret edemedim.

Annem, "kişisel somlar" sormak kabalıktır demişti; ama ne demek istediğini tam anlamış değilim. Bir tek gözbağları için geçerli olduğunu biliyomm, çünkü konuyu o zaman gündeme getirmişti.

Konuklanmızdan, çok önemli biri görünen, şık, yaşlı bir beye, gözbağı taktığı için korsan olup olmadığını sormuştum. Ancak, bence o zaman bile annem bunu "kişisel som" saymakta yanılmıştı; çünkü o bey kabalık ettiğimi düşünmediği gibi, kahkahalarla gülmüştü de.

Şu keçiyle ve öteki şeylerle falan orada dinlenmek ya da yemek yemek içimizden gelmediği için yatağın daha ilerisine gidip, devin çocuğunun kayaları eşeğimize ve eşyamıza uygun, temizce bir düzlüğün çevresine koltuk gibi güzelce dizdiği yere yerleştik. Odunları geceye saklamamız gerektiğinden ateş yakmadık.

Babam, çantanın birinde sakladığı bir çeşit et püresi konservesi bulup çıkardı. Bunu kutunun içinden soğuk soğuk yemek kulağa çok korkunç geliyor,

biliyomm; ama o kadar da kötü değildi. Sonra hepimiz, annemin küçük poşetlerden şekerli bir toz karıştırdığı şişe suyunu içtik; Rehber

hariç. O kendi suyunu sade içti. Ot demetlerini ve çalılıkların yapraklarını bulan eşeğin keyfi yerin-deydi. Babam da şefkatle onu izliyordu; hayvanın çamurun hemen dibinde biten en iştah açıcı otlara uzanmak için deliye döndüğü halde, ayaklarını bastığı yere çok dikkat ettiğini ve kuru yatak zemininden ayrılmadan boynunu alabildiğine ileri uzattığını fark etmişti anlaşılan.

İkimiz eşeği izler, annem boş şişelerle paketleri toplarken, Rehber nehir kıyısında ileri geri yürüyordu. Geçebileceğimiz en dar yeri arıyordu herhalde; ama her iki yönde de göz alabildiğine aynı genişlikteydi sanki çamur yatağı.

Sonra yamaçlara ve nehir yatağının her iki yakasındaki dağlara baktığını fark ettim. Onu izlediğimi gördü.

“Arazinin iniş çıkışlarına bakıyorum,” diye açıkladı.

“Bunlara arazinin engebeleri diyoruz,” dedi babam.

“Evet, aynen öyle. Arazinin engebeleri,” dedi Rehber, hoşuna giden bu tanımı tekrarlayarak. “Çamurun dibini göremem, ama neresinin daha sığ olabileceğini kestirebilirim. Değneklere ihtiyacımız var,” diyerek, tavşanı hazırlamakta kullandığı bıçağını çı-

kardı ve çalılıkların arasında uygun dallar aramaya koyuldu.

Kesip getirdiklerine bakınca, benim değneğim olmayacağını görüp düş kırıklığına uğradım. Aptal ayaklar işte! Ne diye taşınmam gerekiyordu ki? Bizim oradaki su birikintisi yüzünden kendimi çamur uzmanı sayıyordum. En azından, annemle babamdan daha usta olacağıma emindim.

“Yeterince uzunlar mı?” diye sordum.

Babam kesin bir ifadeyle, “Bu uzunluktaki değnek dibe değmiyorsa, oraya basmamalıyız demektir,” deyince, haklı olduğunu anladım.

“Çocuk eşeğe binecek mi?” diye sordu Rehber yine, fazla umut taşımayan bir ifadeyle.

“Eşeğin üstünde yük var, üstelik bize yolu gösterecek, öyle değil mi?” diye sordu babam. “Çocuğu da yüklersek, dengesi bozulur, daha da batar.”

Eşeklere binmeyi çok sevdiğim gibi, Rehber’in de her zaman en doğruyu bildiği kanısındaydım. Ayrıca, babamın yine ayağı kayacak olursa, onun sırtında bulunmak istemiyordum. Gerçi daha önceki gibi düşmeyi becerebilirse, o çamura batsa bile, ben fazla batmazdım herhalde.

Rehber, her zamankinden farklı olarak, ona gerçekten karşıya geçmemiz gerektiğini anlatmak için,

eşeği nehir yatağına doğru sürmeye başladı. Eşek, zemini güvenli ve kum olan bu kıyıyı izlememizin daha iyi fikir olduğunu düşünüyordu; ama sonunda mesajı aldı.

Ön toynaklarından birini oraya, birini buraya basmayı deneyerek, kulakları öne dikili, bir ileri bir geri gidip geldi. Sonunda, yatağın yaklaşık yetmiş santimetre genişliğinde bir kesiminde karar kıldı. Ardından bir iki deneme daha yapıp, yan yan ayak sürüdükten sonra bataklığın içine doğru emin bir adım attı. Derken, yürümeye başladı, çamur toynaklarının ancak biraz üstüne kadar yükseliyordu.

“Ne akıllı hayvan! Sistemi nasıl çalışıyor acaba?” dedi babam.

“Çamurun içini görebiliyor sanki,” dedim.

Yine eski konumlarımızı aldık; ama bu kez öncekinin tersine, babam annem için kaygılanıyordu sanırım. İkide bir durup, ona bakmak için arkasına dönmeye çalışıyor; ama ben ve çantam sırtında, üstelik de iki ayağı çamurun içindeyken, tam olarak dengesini sağlayıp bunu yapamıyordu.

Sonunda ben, “Sen önüne bak, baba, gözünü eşekle Rehber’den ayırma. Ben annemi kollarım,” deyince, “Tamam, iyi fikir,” dedi.

Rehber geriye seslendi: “Şimdi birbirinizi adım

adım yakından izleyin. Eşek tam nereye basıyorsa, biz de oraya basmalıyız -ne biraz sağa, ne biraz sola. Ben aynen onu izleyeceğim, siz aynen beni izleyeceksiniz, arkanızdaki de sizi. Adım atmadan önce her seferinde değneğinizi öne ve iki yana daldırın.”

Çamur derinleşti -babamın dizlerine, ondan kısa olan annemin daha yukansına kadar. Ama, karşıya doğru ilerliyorduk. Yüzyıllar gibi sürse de. Bir saat kadar uzun bir zaman sonra ayrıldığımız kıyıdan ancak biraz uzaklaşmıştık. Her adımdan önce kontrol etmek hızımızı iyice düşürüyordu.

Babam hepimizden çok istiyor olmalıydı hızlanmamızı. Bir kere batağın içine girdikten sonra, beni indirip dinlenmesine olanak yoktu aıtık.

Rehber'in konuşmanın yararları konusundaki sözlerini anımsayarak, babama bataklık kayığı ya da salı projemi anlatmaya başladım. Babam da bu aracın batmasını engelleyecek bir sürü önemli fikir geliştirdi.

"Hoop!"

Rehber birdenbire durup kolunu kaldırdı.

Başımızı kaldırıp baktık. Değneği olmayan, ama her nasılsa, bizim gibi her adımdan önce önünü kontrol eden eşek durmuştu.

Hiç kimse sesini çıkarmadı. Eşeğin özel güçlerinin nasıl çalıştığını bilmiyorduk, ama düşünüyor ya da kulak kabartıyormuş gibi görünüyordu; biz de birileri konuşurken bunu yapmanın kolay olmadığını biliyorduk.

Eşek bir dakika kadar başını bir o yana bir bu yana yatırdı. Sonra sanki onun işi bitmiş, sıra başkasına gelmiş gibi öylece durdu.

Rehber çamurun içinde dikkatle eşeğe yaklaşıp, sırtına tutuna tutuna başı hizasına dek ilerledi.

Eşeğin önündeki çamura değneğini soktu -oraya, buraya, az ileriye. Değneğin battığını gördükçe yüreğimiz yerinden oynuyordu.

"Of, olamaz! Sanırım biraz geri gitmemiz gerekecek demektir bu," dedi babam. Beni sırtında azıcık yukarı hoplattı.

Rehber bu kez de eşeğin yan tarafından, nehrin yukarısına doğru her adımını değneğiyle kontrol ede ede, karşı kıyıya paralel ilerlemeye başladı. Çamur, değneği hızla sokamayacak kadar yoğundu. Daldırıp, geri çekip, sonra bir daha denemek gerekiyordu.

Rehber çok sabırlıydı; ama ben ilk kez korkmaya başlamıştım. Vazgeçip dönmek istesek, kıyıya ulaşabilir miydik artık acaba?

Rehber güvenli bir zemin bulmuştu. Birkaç adım atınca, cesaret bulan eşek aşağı sarkıttığı başını kaldırıp, Rehber'den yana döndü ve onu izlemeye başladı. Derken, Rehber yine karşı kıyıya doğru ilerleyebileceğimiz, yeteri kadar sığ bir nokta keşfetti. Bunun üzerine eşek güvenle öne geçti ve Rehber de yine onun arkasındaki konumunu aldı.

Annemle babam adım adım bu manevrayı izlediler. Sonra birden, babamla ben, eşek yine aniden duruverince, az kalsın Rehber'in tepesine çıkıyorduk.

Babam ikinci kez, "Of, olamaz!" diye inledi. Eşekse bir an düşündü ve sonra yana doğru ilerleyip, çamurun üstünde yatan birkaç yapraklı dala doğru uzandı.

"Meğer bunun için durmuş. Sakın ha, seni kurnaz şeytan!" Ve daha kimse ne olduğunu anlayamadan babam eşeğin dala ulaşmasına engel olmak için, bacaklarını çamurun içinde çarpıp vurmaya başladı.

Sanki babam doğruca büyük bir çukurun içine atlamış gibi oldu. Yine o korkunç düşme hissini duydum ve çamur yüzeyi bana doğru yükselmeye başladı. Bu seferki düşüş, patikadakinden daha yumuşak bir biçimde sonlandı. Çamur benim ayaklarımla

babamın beli hizasındaydı ve babam ayakta kalmayı başarmıştı.

Bir an için herkes dondu kaldı. Babam kıpırdamadan, neredeyse nefes bile almadan duruyordu. Eşek ufak bir şaşkınlığın ardından, yine de dala uzanıp kendine doğru çekti ve herkes babamla ikimize bakıp dururken, yapraklan kemirmeye başladı.

"Bu da neydi böyle, ha?" dedi Rehber, ilk kez öfkeli bir sesle. "Kıpırdamayın şimdi, sakın kıpırdamayın!" diye bağırdı, babamın her an bir saçmalık yapabileceğinden korkarak. Dehşetten nasıl kaskatı kesilmiş olduğunu hissettiğimden, babamın aslında herhangi bir hamle yapmaya yeltenmeyeceğini söyleyebilirdim Rehber'e.

Çamurlara bata çıka arkamızdan bize doğru yaklaşmaya çalışan Rehber'e, "Sanırım buraya saplanıp kaldım zaten," diye seslendi babam omuzunun üstünden. Dönüp anneme baktım; o da bir an önce bize ulaşmaya

çalışıyor, ama Rehber’in tembihlediği gibi değneğiyle zemini yoklamayı ihmal etmiyordu.

Yanımıza geldiklerinde, Rehber babamı kendine döndürmeyi başarıp iki elinden tuttu; ancak her ikisinin de elinde değnekleri bulunduğu için bu

hiç de kolay olmadı. Annem, Rehber’in yanında yere sağlamca bastıktan sonra, babamın başının üstünden beni çekip almak istermiş gibi bir hareket yaptı.

Rehber, “Hayır, hayır, o ağırlıkla öne düşer, çocukla birlikte siz de çamurun dibini boylarsınız. Kaplan’ın sırt çantasının kayışlarını yakalayın ve ben söyleyince, bize doğru çekin,” dedi.

Sesindeki kaygılı ve sinirli ton hoşuma gitmedi. O ana kadar hiçbir şey soğukkanlılığını bozma-mıştı. Bu kötüye işaretti bence. Buradan kurtulmayı başaramayacaktık.

Babamla Rehber birbirlerinin bileklerine sarılmış, annem omuzlarımın önündeki çanta kayışlarını sıkıca tutmuşken, “Tamam, hazırım, ÇEKİN!” dedi babam.

Aynı anda üç şey oldu:

Annem de, Rehber de var güçleriyle asıldılar.

Biz öne hareketlendiğimizde, nerden çıktığı belirsiz kocaman, uğursuz bir kuşun teki başımın üstüne doğru dalış yapınca, başımı eğip gözlerimi kapadım ve bir çığlık atmış olmalıyım; evet, itiraf ediyorum ki, çığlık attım.

Aynı anda, sırtımdaki çantadan boğuk bir “pınn” sesi, sonra da arkamdan “şlap” diye bir çamur sesi

geldi. Ben hâlâ babamın sirtodaydım; ama annemle Rehber'in güçbirliği sayesinde babam da güvendeydi artık.

Babam, annemle Rehber’in yanına, çamurun yalnızca diz boyu olduğu sağlam zemine basınca, bir çığlık atarak dönüp arkama baktım.

“Doğru dur, Kaplan, yine çamura düşüreceksin bizi!” diye bağırdı babam.

“Ama Balık! Balık! Anne!”

Balığın kabı derin çamurun üstüne düşmüş, hızla batmaktaydı.

Annemin ne yapacağı hiç belli olmaz. Deliler gibi ciyaklamama rağmen, balığı kurtarmanın ne kadar önemli olduğunu kavrayıp kavramadığının farkında değildim hâlâ. “Öf, Tanrı aşkına, Kaplan, babanla ikiniz ölebilirdiniz. Bir balık için ortalığı velveleye vermeyi kes!” diyebilirdi pekâlâ.

Oysa, ayaklarını sağlam zeminden ayırmadan, kollarını uzattı ve kabın kulplarına takılı ipi yakaladı annem. Çekti, ama çamurun kayganlaştırdığı ip elinden kayıp gitti. Kap hâlâ batıyordu.

Annem biraz daha öne doğru eğilerek, kabın iki kulbunu birden tutup çekti.

“Saplanmış! İnanamıyorum!.. İkinizden daha beter saplandı bu!”

Umutsuzluk içinde, “Balık! Balık’ı kurtar!” diye haykırıyordum artık.

Annem sonradan, fikri ona bu sözlerin verdiğini anlattı. Kap, çamur neredeyse kapağını örtecek kadar batmıştı. İnce parmaklarıyla lastik bantlarına asılan annem, onları çözdü ve çamuru höpürde-terek kapağı çekip açtı. Aynı hareketle de kapağı fırlatıp attı. Ama iyi bir atıcı olmadığından, kapak pat diye babamın yanına düşüp, yüzümüze çamur sıçrattı.

Annem elini kenarlarından içeri çamur dolan kaba soktu. Çıkardığında, kap batıp gözden kaybolmuştu bile.

“Onu yakaladın mı? Balık’ı yakaladın mı?” Başarmış olabileceğine ihtimal vermeden, hâlâ dehşet içinde haykırıyordum.

Rehber bütün bu olanları, babamla benim karşımdan, hemen yardıma koşamayacağı bir yerden izlemişti. Ancak annemin planını kavradı ve yarı yarıya dolu, küçük su şişelerimizden birini şimşek hızıyla kapıverdi.

“Buna!” Şişenin kapağını açtı. “Buna koyun onu!”

Asla oraya sığmazdı. Balık, şişenin ağzındaki küçük delikten geçemeyecek kadar büyüktü.

Annem yine usta bir hareketle elini şişenin ağzına götürdü ve, “İşte!” dedi.

Ben, “Yani o... nasıl sığdı ki?” diye sorunca, hepsi beni ikna etmeye çalışırken, küçülen dünyasında telaşla yüzüp duran balığı görebilmem için şişeyi havaya kaldırdı annem.

“O... O küçülmüş gibi,” dedim; kaygılı ama rahatlamıştım. “Balıklar çekmez, değil mi?” diye sordum Rehber’e.

Buna cevap vermedi.

“İyi ki, küçük ama,” dedi, “yoksa şişeye sığması olanaksızdı.”

“Bağırman bitti mi artık, Kaplan?” dedi babam. Olaya kapılıp onu unutup gitmiştik; arkası dönük olduğundan kurtarışı izleyememişti. “Senin yüzünden toptan sağır oldum herhalde.”

Balık için kapıldığım panikten azıcık utansam da, kurtulduğu için sevinçliydim. “Aa, evet, affedersin.”

“Bu kadar tantanayı bizler tehlikedeyken kopartmanı daha mantıklı bulanlar çıkabilir,” diye ekledi babam.

Sonra Rehber’e dönüp, “Özür dilerim. İyi ki, hepimizi öldürmedim. Eşek ne yaptığını biliyor. Sanırım, Kaplan onun sırtında daha güvende olacak,

eğer izin verirse...” dedi.

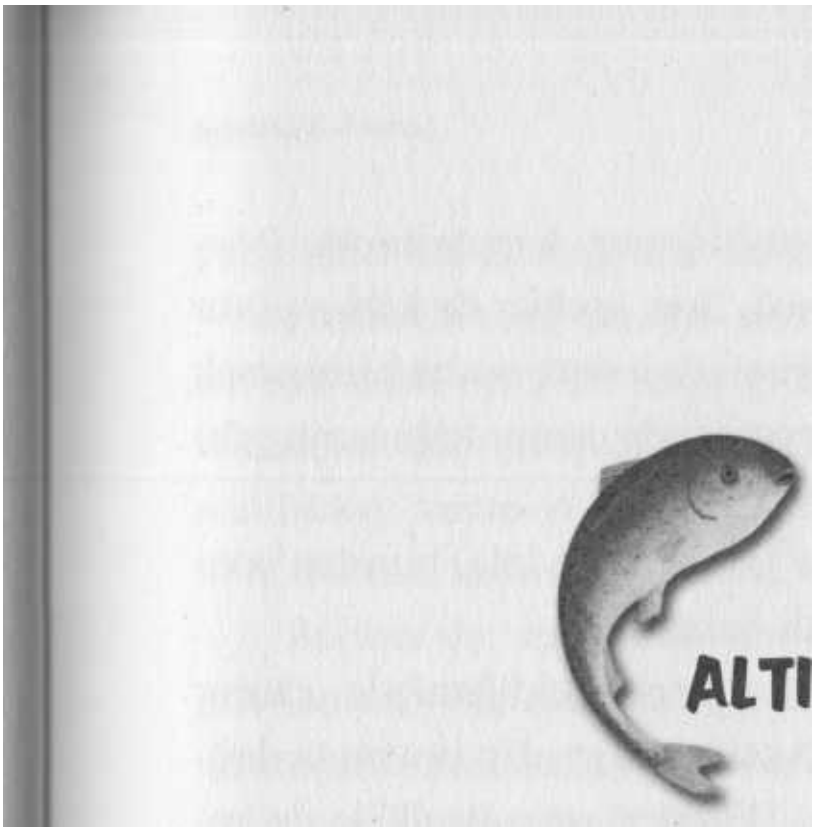
“İyi,” dedi Rehber. Rahatlamış görünüyordu.

Babam, “Onun yerine çantamı alırım sırtından,” dedi ve çantasını çözüp kendi sırtına alırken, Rehber de beni çamurun üstünden taşıyıp eşeğin omuzlarına yakın bir yere, çantaların önüne oturttu.

Ellerimi alıp arkamda, her iki yandaki kayışlara sıkıca tutturarak, “Buradan, arkandan tut,” dedi. “Hayvan başını öne eğecek olursa, boynundan aşağıya kayıp gitmezsin böylece.”

“Tamam, teşekkürler,” dedim.

“Kulağına da bağırmamaya bak,” diye ekledi babam.

Geçiş boyunca can alıcı başka bir olay meydana gelmedi. Eşeğin kürek kemikleri arasındaki çıkıntılı yerde dengemi buldum ve başlangıçta çok şanslı olduğumu düşündüm. Ancak, geçişin sonunda, birinin bisiklet gidonunda saatlerce oturmuş gibi hissediyor, bir daha asla eşeğe binmek istemiyordum artık.

Annem, babam ve Rehber çamurun içinde adım adım güçlükle ilerlediler. Babam bunu şeker pekmezi içinde yürümeye benzetti -Hatta düşündükçe, böyle kâbusları olduğunu anımsadı.

Bunun üzerine, herkes benzer kâbuslar gördü-

ğünü anımsadı ve rüyalarımızı karşılaştırdık. Böy-lece biraz zaman geçti. Ben, eşekler de kâbus görür mü diye merak ettiğimi söyledim; acaba bizim eşek de aynı şeker pekmezi ya da çamur kâbusunu görmüş müydü?

“Bugüne kadar görmediyse bile, bundan sonra görür artık,” dedi babam.

Nehir yatağının ortasına geldiğimizde, çamur daha da derinleşti. Ayaklarımı eşeğin boynuna doğru yukarı kaldırdım. Diğerleri, ama özellikle de annem için

kaygılanmaya başlamıştım; çünkü çamur aşağı yukarı onun dirseklerine kadar geliyordu.

Ancak annem, çamurun artık çok daha sulu ve ince olduğunu, dolayısıyla daha kolay yüründüğünü belirtti, seslenerek.

Geçişin ikinci yarısı, çamur giderek sığlaşır, ama bir yandan da tekrar yoğunlaşırken, yavaş ilerledi önce; herkes çok bitkindi çünkü. Ancak kıyı yakınlaşmaya başlayınca, kalbim coşkuyla doldu. Neredeyse, bu geçişte tutsak kaldığımız, sonsuza kadar da böyle debelenip duracağımız duygusuna kapılmıştım. Kıyıdaki çalılar giderek daha netleşti, ot öbeklerinin uçuk yeşili giderek koyulaşıp parlaklaştı. Az sonra çalılıkların yapraklarını, tek tek otlan bile seçebilir oldum. Kıyıya ulaşınca, artık bu

çamurdan kurtulacağımızı anlamıştım.

Herhalde eşek de aynı şeyi hissetmiş ya da otlar ona iştah açıcı bir sofra gibi gözükmüş olmalı ki, başını dikleştirip hızlandı; daha biz çamurun son birkaç metresini geride bırakıp kıyıya tırmanırken, o tırısa kalkmıştı bile.

Rehber de, annem babam da eşeğin sezgisine güvenerek, son adımlarında denetimi boş verip, onun peşi sıra öne atıldılar. Az sonra hepimiz yine kum zemine ulaşmıştık; tam zamanında, çünkü dağlardan akşam inerken solgun gökyüzü iyice kararmaya başlamıştı.

Babam beni eşekten indirdi ve titremeye başladı. Üçü de ıslak çamura bulanmış, üstelik akşamla birlikte hava soğumuştu. Annemle babam kum giysiler çıkarırken, değneğiyle üstündeki çamurun bir kısmını çabucak sıyıran Rehber, ateşi yakmadan üstlerini değişmelerine izin vermedi -İyi ki de öyle yaptı; çünkü o soğukta soyunup giyinmeye kalkışsalar donarlardı herhalde.

Annem, “Biliyomm lapa sevmiyorsun, Kaplan, ama başka bir şeyimiz yok; hem, bence bu gece midemize sıcak bir şeyler girmesi lazım,” diyerek hazırlığa giriştiyse de, o kadar yorgun görünüyordu ki, babam bu işi devraldı.

“Bakayım, bir tavşan ya da belki bir kuş yakalanın,” dedi Rehber, beni neşelendirmek için. “Ama, buralarda pek bir şey bulunacağını sanmam.”

Ona hak vermek zorundaydım. Ben de kuş, tavşan ya da canlı herhangi bir şey olsam, yaşamak için başka yer bulmaya çalışırdım.

Lapa pişerken, annem dikkatle çoraplarımı çıkarıp sargılanmı açtı. Bu çok iyi geldi; çünkü ayaklarım kaşınıyor ve kaşıyamamak da beni deli ediyordu.

“Şimdi cildin havalansın en iyisi. Ayaklarını yalnız ateş yanarken çıplak tutabilirsin. Çok daha iyi görünüyorlar!”

Çıplak ayak parmaklarımı ateşe uzatıp oynatırken, iyileşmeye yüz tutmuş ayaklarımı takdirle izledim.

“Artık çoraplarımı geri alabileceğim anlamına mı geliyor bu?” diye sordu babam umutla. Annem evet der demez de, çorapları kaptığı gibi ayağına geçirdi.

Rehber geri geldiğinde, lapamızı yemeye başlamıştık. O kadar sessizce ortaya çıkıverdi ki, babam hafifçe yerinden sıçradı.

“Maalesef. Hiçbir şey bulamıyorum,” diyerek oturup, minnetle annemden bir tas lapa aldı.

■

Kesinlikle bizim kadar yorgun olmasına karşın, yine de böyle bir çaba gösterdiği için teşekkürlerimizi mırıldandık.

Çaresiz, lapamı yemeye çalıştım; ama midem pek almadı. Açlıktan zaten kazınan midemin bir süre sonra daha da kazınmasına neden oluyordu sanki lapa.

Hepimiz o kadar yorgunduk ki, yemekten sonra hemen yatıp uyumak üzere örtülerimize sarındık. Artık hiç durmaksızın yiyecekmiş gibi, keyifle seyrek yeşilliklerin içine dalmış olan eşek bile, arka toynaklarından birini yukarı toplayıp durdu ve gözleri yarı kapalı, başını aşağı sarkıttı.

O gece tuhaf bir şey oldu.

Uykumun arasında midem nasıl kazındıysa, sonunda beni uyandırdı -en azından, uyandığımı düşünüyordum. Hafif bir inleme duyuyordum. Biraz ayılınca, sesin kendimden kaynaklandığını fark ettim hayretle.

Ötekileri uyandırmak istemediğim için hemen dudaklarımı ısırdım -Bu gece Rehber bile uyuyordu sanki. Ama karnıma bir sancı daha saplanınca, her şeye rağmen yine inledim.

Mehtap vardı ve yüzümün dönük olduğu nehir kıyısı beyaz beyaz parlıyordu. Ateşin korları sırtımı

ısıtıyordu. Birden soluğum kesildi. Kıyıda gözlerini dosdoğru bana dikmiş bir kurt -ya da yabani bir köpek- duruyordu.

Aslında boz renkli olduğunu tahmin ettiğim tüyleri ay ışığında gümüş beyazlığında parlıyordu. Kocaman gölgesi, yastık yaptığım sıit çantamın yakınına kadar uzanıyordu neredeyse. İçgüdüsel olarak, başımın yanındaki taşın üstünde duran küçük su şişesine göz attım. Ay ışığı saydam plastiğin içine vuruyor ve Balık yolculuk boyunca ilk kez, suyun içinde keyifle dolanıp duruyordu. Bir oraya bir buraya döndükçe, o güzelim renkleri ışıkta parıldıyordu.

Sonra eşeğe baktım. Hâlâ uyukluyordu; ama bir gözü sakin sakin konuğa dikili, bir kulağı tembelce ona çevriliydi.

Patikadaki yaratığın gözlerini hâlâ üstümde hissederek, tekrar ona baktım.

Gözleri iyice soluk, altın rengindeydi. Gözbe-bekleri incecik kara çizgilerden ibaretti.

Tek bir hareketle başını öne eğip, ön toynaklarının dibinde yattığını fark etmemiş olduğum bir şeyi yerden aldı. Bana doğru iki adım yaklaştı -Nedense hâlâ korkmuyordum- ve o şeyi bir adım öteme bıraktı yavaşça. Ardından döndü ve sanki

buharlaşmış gibi, gecenin içine, karanlık fundalığa karışıp kayboldu.

Sıcak battaniyemin altından çıkmak istemeden, kollarımın üstünde doğrulup, yaratığın bıraktığı şeye doğru uzandım.

Bir tavşandı; herhangi bir yarası yoktu, ama kesinlikle ölüydü.

Gerçekten uyanık mıydım emin olamadığım için, düş gördüğüme karar verdim ve sabah anlarız diyerek örtümün altına çekildim; midem kazına kazına uyumaya devam ettim.

Ertesi sabah, bir elin omuzumu sarstığını hissettim. Rehber’di bu.

“Kaplan! Bu nerden çıktı?”

“Gece yarısı gizlice kaçıp tek başına avlanmadın, değil mi?” diye sordu babam.

Annem sinirli sinirli lafa girişmişken, fikrini değiştirip, “Yahu, bu Kaplan’ın yapabileceği bir şey mi!” dedi.

Doğrulup, böyle uyandırıldığım için biraz bozularak gözlerimi ovuşturdum. “Neden söz ediyorsunuz?”

Rehber biraz daha yumuşak bir sesle, “Bu tavşanın nerden çıktığını bilmiyor musun?” diye sordu.

“Aa, o hâlâ burada mı?” diye sordum. Büyükler

iyice şaşırdılar.

“Yani, ben bir düş olduğunu sanmıştım,” diye açıkladım. “Kurt getirdi onu.”

“Kurt mu?!” dedi annemle babam aynı anda. “Ya da köpek gibi bir şey. Bilemiyorum.” Annemle babam Rehber’e baktılar. O da omuzlarını silkti.

“Yabani köpek çoktur buralarda. Birkaç kurdun da bölgeye geri döndüğünü söylüyorlar. Yabani köpeklerin bazısı kurda çok benzer, ayırt etmesi güçtür. Birbirleriyle de çiftleşebilirler.”

“Tavşanı niye bıraktı, merak ettim,” dedi babam. “Belki bizi görünce şaşırıp düşürmüştür.” “Kaçmadan önce onu niye bıraksın anlayamadım,” dedim. “Pek öyle şaşırmış bir hali yoktu bence. Biraz inliyordum, belki bu-”

“İnliyor muydun?” dedi annem. “Niçin?” “Uykumda. Eh, uyanınca da. Karnım ağrıyordu.”

Annem endişelenmişti; “Keşke bana söylesey-din-” diyordu ki, babam sözünü kesti. Sanki aklına bir fikir gelmiş gibiydi.

“Kaplan, inliyordum derken, sanki daha çok sızlanıyor gibi olmayasın?”

“Ben sızlanmam,” dedim sertçe. Bu beyanımı

izleyen sessizlikte büyükler dikkatle yüzüme baktılar. Bir an düşündüm. “Eh,

belki biraz sızlanmaya benziyordu sanırım.”

“Acaba yavrulan için yiyecek mi taşıyordu? Belki de onları kaybetmişti. Böyle şeyler olduğundan söz edilir.” Babam, Rehber’e baktı.

“Kesinlikle. Yavruların bakımını bütün dişiler paylaşır. Annenin biri ölürse, bir başkası onun yerini alır. Bu hayvan -kusura bakma, Kaplan- sızlanma sesini duyduysa, bunu yiyecek isteyen bir yavru sanmış olabilir.”

“Eh, çok da yanılmış sayılmaz,” dedim.

“Doğru,” dedi Rehber, “zaten ihtiyacımız varken bize verilmiş olanı niye sorguluyoruz ki?”

“Tam üstüne bastın,” dedi babam da neşeyle. “Mantık yürütmenin sırası değil - Önce taam, sonra kelam.”

Rehber bir eliyle arka ayaklarından tuttuğu tavşanı kaldırmış, ötekiyle de bıçağını çıkarmışken, durup şaşkın şaşkın bakınca, babam çok beğendiği bu atasözünü ona açıklamak zorunda kaldı. Rehber de neşelendi ve nehir kıyısında bol bol yakacak odun bulunduğunu, dünden sonra şöyle güzel bir kahvaltıyı hak ettiğimizi söyledi.

Sonra da tavşanı hazırlamak üzere, Tanrı’ya

şükür, yanımızdan uzaklaştı. Annemle babam ateşi yakarlarken, ben de rahat rahat kalkma olanağı buldum.

Kahvaltıda sıcak sıcak kızarmış et yemek biraz tuhaf, ama şimdiye kadar yediklerimin en lezzet-lisiydi.

Çok fazla yoktu -Bir tavşan dört kişiye yetmiyor. Beslenecek pek bir şey bulunmadığı için besili de değildi. Ama hepimiz sessizlik içinde yemeğimize odaklandık. Kendi payımı olabildiğince yavaş yedim. Sonra parmaklanmızı yalayıp, birkaç yudum su içtik ve yine eşyamızı topladık.

Çoraplarımı ve sandaletlerimi yeniden giymekten ve herkes gibi yürüyebilmekten çok memnundum. Rehber eşeğin önüne geçip, kıyı boyunca nehrin yukarısına doğru yola koyulduğunda, babam bana döndü; “İyi misin, Kaplan? Bugün dağa tırmanacağız!” dedi.

“Evet,” dedim. “Ben iyi tırmanırım.”

“Güzel,” diye seslendi Rehber geriye, “ama merak etme, patikayı izleyeceğiz. Bazı yerlerde daral-sa da, ilk bölümünden sonrası çok dik değildir.”

Tam o sırada, uzakta bir patlama oldu; kısa bir aradan sonra bir tane daha. Rehber durup kulak kabarttı.

“Gök gürültüsü mü bu?” diye sordu annem, şaşkınlıkla bir ona bir gökyüzüne bakarak. Gökyüzü her zamanki gibi renksiz ve donuktu.

Rehber bir şey demedi, ama kaygılı bir ifadeyle dinlemeyi sürdürdü. Hiçbirimiz sesini çıkarmıyordu. Annemle babamın ifadelerinden, büyüklerin her zamanki gibi, benim bilmediğim bir konuda hemfikir olduklarını anladım.

“Nedir bu?” diye sordum ve aynı anda oldukça gerimizden boğuk bir patlama sesiyle birlikte, havai fişek gibi, ama tedirgin edici, keskin ve yinelenen bir trak-trak-trak duyuldu.

Rehber, “Savaş buraya geldi,” demekle yetindi. Yüzünden korku değil, üzüntü okunuyordu.

“Şimdi onlar... yani, biz de mi..?” diye sordum telaşla. Savaşın içinde olmak istemiyordum. Köyümüzde annemle babamın yardım ettiği, uzuvlarını kaybetmiş insanlar hâlâ gözümün önündeydi.

Elini geldiğimiz yöne doğru sallayarak, “Onların savaşı orada aşağıda; burada yukarıda değil,” dedi Rehber, beni temin edercesine.

“Yukarılarda asker olmayacağından emin misiniz?” diye sordum.

“Belki silahlı adamlar -Onları askerden saymıyorum,” dedi. “Bazıları dağlarda saklanıyor. Ama

onların seninle ve ailenle bir alıp veremedikleri yok. Merak etme.” Dönüp hızlı hızlı yürümeye başlayınca, eşek ona yetişmek için tırısa kalktı; annem babam ve ben de arkalarından koşturduk.

Gerimizden gelen korkunç seslere kulak kabartarak bir süre konuşmadan yürüdük. Herkesin orayı terk edip gittiğini anımsatıp duruyordum kendime.

Yalnızca kulübelerle evleri havaya uçurabi-lirlerdi. Ama, onca zaman yuva diye bellediğimiz derme çatma küçük evi, arkada bırakmak zorunda kaldığımız şeyleri, annemle babamın yapımına yardım ettikleri okul barakasını düşününce, boğazım düğümlendi. Anneme baktım, o da aynı şeyleri düşünüyor olmalıydı; ona yetiştim ve elini tutup sıktım.

Annem gerçekten çok güzeldir; ama şimdi, genellikle pırıl pırıl parlayan koyu renkli saçları tozlu tutamlar halinde yüzüne yapışmış, gözlerine yorgun ve yaşlı bir ifade gelmişti. Kirli yanaklarında yol yol soluk çizgiler vardı; birden bunların gözyaşı izleri olduğunu fark ettim şaşkınlıkla.

Annem asla ağlamazdı. Kesinlikle. Hatta şimdi bile, bunu anlayamazdınız. Arada bir burnunu çekiyordu ve burnu da biraz kızarmıştı; ancak onun dışında hiç sesini çıkarmadan yürümeye devam edi-

yordu.

Dönüp babama baktım; yüzümden bir şeyler okumuş olmalı ki, bize yetişip kolunu annemin omuzuna doladı, onu yandan kucaklar gibi yaptı. Annem sendeledi, az kalsın düşecekti; babamın omuzunu itti, gülüştüler.

Artık nehir yatağından sağa doğru uzaklaşmış, daha düzgün bir patikada ilerliyorduk. Patika yamaca tırmandıkça daralıyordu.

Hepimiz gayretle tırmanıyorduk; hele Rehber, “Hızımızı kesmezsek, karanlık inmeden tepeye varırız,” diye geriye seslenince, tempomuzu iyice artırdık.

“Ondan sonrası hep yokuş aşağı,” diyen babam, Rehber’e doğru öne seslendi: “Öte yana inmesi bir gün mü sürer dersin?”

“Evet, evet, daha bile az. Ancak, yokuş aşağı iniş daha zorlu olabilir.”

Niye öyle olsun anlamadım; zaten hepimizin morali yükselmişti. Şunun şurasında, C vitamini haplarımız, lapamız ve birer avuç suyumuzla açıkta geçireceğimiz tek bir gece kalmış olmalıydı.

Yükseldikçe yükseliyorduk ve sandaletlerimin yine yaralarıma vurmaya başlamasından fazla şikâyetçi değildim. İyi bir kahvaltı ettiğimiz için, öğle

yemeği molası vermemeyi kararlaştırdık -Yiyecek pek bir şeyimiz kalmadığı

gibi, patika o kadar daralıyordu ki, kamp kuracak yer de yoktu zaten.

“Yukarısı düzleşiyor,” diye geriye seslendi Rehber, “akşama ateş yakacak yerimiz olur.”

Patikanın en dar yerine gelmiştik; insan adımlarını birbirinin önüne atarak yürüyebiliyordu ancak. Sağ tarafta, çalılıklarla kaplı, dimdik bir yamaç vardı. Dağ dipsiz gibi görünen bir uçuruma doğru alçalıyor, karşı taraftan da daha heybetli bir dağ yükseliyordu. Sol tarafımızdaysa, bulunduğumuz dağın yamacı patikanın yukarısına doğru yükselerek devam ediyordu. Yana doğru uzamış tek tük çalının fırladığı kayalık arazide omuzunuzu çarpabiliyordunuz ilerlerken. Yere bakmadan yürümek daha kolayıma geliyordu.

Eşeğin nasıl tırmandığını görmek için ileri bakıyordum. Yolu en güvenli biçimde denetleyebildiği için şimdi o öndeydi.

Gördüğüm kadanyla, yüklerin altındaki küçük sağrısı, belki benim dışımda, herkesten dardı. Dizleri neredeyse birbirine sürtünüyor, ufacık toynakları sert kayaların üstünde tıpır tıpır ediyordu.

“Belki şu senin kurt akşam kahvaltısı için yine bir şey getirir bize, ha, Kaplan?” dedi babam. Çok

-

iştahlı biri olarak öğle yemeğinin eksikliğini hepimizden fazla duyuyordu besbelli.

Aniden, eşeğin başını yana eğip, koca gözlerini döndürerek, dört ayağıyla birden sağa sıçradığını gördüm. Onu neyin ürküttüğünü anlamak için kayalıkların yukarısına göz atmıştım ki, hayvanın neredeyse uçuruma yuvarlanmak üzere olduğunu fark ettim.

Ön ve arka sağ ayakları patikanın kenarından aşağıya kayıyordu. Çılgınca kendini döndürmeye çalışıp, ön toynaklarının ikisini patikaya basmayı başardı; ama bu kez arka toynaklarından biri boşta kaldı. Arka tarafı uçuruma doğru savruldu ve bir an için sanki yalnızca ön ayaklarıyla yere tutundu. Dehşetle anırdı.

Hepimiz donup kalmıştık. Derken, tozlar uçuşup, yerinden kopan taşlar

uçurumdan aşağıya yuvarlanırken, onun hâlâ orada durduğunu fark ettik. Bir biçimde, arka toynaklannın ucunu, pek de sağlam gözükmeyen bir kaya çıkıntısına basarak dengesini bulmuştu.

Rehber hayvanın başına doğru atıldıysa da, çekecek bir ip yoktu. Onun yerine, bir kolunu patikanın kenarındaki sığ toprakta iğreti biçimde kök salmış en yakın çalıya, ötekini de eşeğin ince boy-

nuna doladı. Onu yakalamıştı; ama hayvanın nefesi kesilir gibi oldu ve hırladı. Artık korkudan mı, yoksa Rehber'in hoyratça tutuşu boğazını sıktığı için mi, bilmiyorum.

Annem, memleketinde tayları yönlendirirken yaptığı gibi, eşeğin öne doğru uzayan kâkülünü yakaladı ve patikaya sağlamca bastı. Rehber hemen, "Yok, yok, ya da hiç olmazsa öteki elinizle çalıya tutunun, yoksa bir daha kaydığında sizi de aşağıya çeker," diye atıldı.

"Kayarsa" demeyip, "kaydığında" demesi hoşuma gitmedi. Annemle Rehber o an için eşeği tutmuşlardı; ama hayvanın arka toynaklarının ikisi de her an yerinden oynayabilecek kaygan taşların üstündeyken, ne onların hayvanı ne de hayvanın kendini yukarı çekebilme şansı vardı.

Yıldırım garpmışçasına kalakalmış olan babam birden silkiniverdi. "Torbalar," diyerek Rehber'e doğru atıldı ve adamın kemerine takılı bıçağı beceriksizce kınından çıkarmaya çalıştı. "Torbalar olmazsa, kendini yukarıya çekebilir."

Rehber bir şey demeden, çaresizlik içinde eşekle çalıyı tutmaya devam ediyordu. Yankılı bir takırtıyla uçunıma doğru biraz daha taş yuvarlandı. Eşek, dengesini korumak için gösterdiği gayretin gerginliği içinde, korkudan gözleri yuvalarından fırlamış, ağzı açık, soluk soluğa bekliyordu.

Annem, "Ama-" deyip sustu.

Babam patikanın kenarına, eşeğin ön toynaklarının yanına oturup, bir eliyle eski bir ağaç kökünü yokladı. Kök, topraktan çıkıp, tam bir tutamaç gibi kavis çizerek tekrar toprağa saplanıyordu. Babam sol elini kökle kayanın arasına sokup var gücüyle çekti. Onu tatmin edecek kadar sağlam gözüküyordu. Bunun üzerine, bir ayağı patikada, öteki kökün hemen dibinde olacak şekilde çömel-di; sağ elindeki bıçakla çantalarımızı tutan kayışları kesip kopardı.

Rehber'in bıçağı çok keskindi anlaşılan. Göz açıp kapayıncaya kadar, çantalar birbiri ardına uçuruma düşüp parçalandı.

Babam patikaya geri çekildi ve, "Şimdi!" diyerek, çalıyı tutma öğüdünü bir yana bırakıp, eşeğin hem yelesine hem kulağına yapıştı ve üçü birlikte asıldılar.

Durumu kavrayan eşek can havliyle omuzlarına abandı ve tek sıçrayışta, ön ayaklarına basma pahasına arka ayaklarını patikanın kenarına almayı başardı. Öne doğru bir sıçrayış daha yaptı ve kurtuldu; babam salise farkıyla önünden çekilirken, Rehberle annem az kalsın aşağıya uçuyorlardı.

Bir an kimsenin konuşacak hali olmadı; soluk soluğa, öksürerek üstlerindeki tozları silkeliyorlardı.

Bense, eşek ilk korktuğunda bulunduğum noktada çakılıp kalmıştım. Her şey birkaç saniyede yaşanıp bitmiş olmalıydı; ama sanki bir ömür boyu sürmüş gibiydi.

"Bravo, çok iyi başardınız," dedi Rehber babama. "Ben daha hızlı davranamazdım. Bir tek sizin kollarınız o kadar uzağa ulaşabilirdi. Ama çantalarınız..." Yüzünde kaygılı bir ifade belirdi.

"Eşek düşseydi, bütün çantalar da düşecekti zaten," dedi babam. "Eşek kurtulunca, en azından malımızın yarısı kurtulmuş oldu." Son derece doğal bir şeyden söz eder görünmeye çabalıyordu; ama ölçüyü biraz kaçırdığı için, hepimiz onun eşeği kurtarmaktan başka bir şey düşünmediğini hemen anlayıverdik.

Ana babalar öyle tuhaf ki. Doğrusu, hayvan düşkünü olan annemdir, babamın onlarla ilgilendiği söylenemez. Ama, içimizde belki Rehber dışında, giderek eşeğe en çok yakınlık duyan o oldu -Kendisi bunu kabul etmez tabii.

Rehber şaşkın, annemle ben hayretler içinde ona bakakaldık; sonra annem gülerek babama sarıldı ve önce ona, ardından eşeğe kocaman birer öpücük verdi. Daha önce onu öpen olmuş mudur bilmem ama, eşek bundan rahatsızlık duymak bir

yana, hatta hoşlanmıştı sanki.

Daha önce ustaca bağlamış olduğu yüklerin -ya da onlardan geriye kalanların-

durumunu incelemek için döndüğünde Rehber'in gülümsemesi silindi. Artık eşeğin yalnızca bir tarafında torbalar vardı; ama kesik kayışlar hâlâ üstünde durduğuna göre, yükleri indirip her iki tarafa eşit dağıtabilirdi. Ancak bunu daracık dağ patikasında yapmak çok zordu. Eşekle ikisinin yan yana durabileceği kadar yer bulunmadığı için, sırtını kayalık yamaca vere vere torbaları bağlamaya uğraştı Rehber. Tabii, eşek patikanın kenarında huzursuz, Rehber'i sıkıştırıp duruyordu.

Her nasılsa, Rehber sonunda yükleri dengelemeyi başardı.

"Battaniyelerin hepsi kurtulmuş en azından," dedi. "Odunların bir bölümü gitti, ama bu büyük bir sorun değil. Yemek gereçlerinin çoğu ve bir şişe dışında suyun hepsi gitti. Özür dilerim."

Özür dilemesine şaştık hepimiz.

"Hiç kimsenin suçu değildi bu," dedi annem. "Onu korkutan bir şey oldu. Dehşete kapılmasaydı düşmezdi."

"Ben onu gördüm," dedim.

Annemle babam bana baktılar. Rehber, "Ben

de," diye ekledi.

Doğruydu. Eşek tam yana sıçradığı sırada neye baktığını görmeye çalışırken, kaybolmakta olan tüylü bir kuyruğun yerde sürünen ucu ilişmişti gözüme.

"Bir çeşit köpekti yine," diyerek, onun da onayını almak için Rehber'e göz attım.

Rehber başıyla onayladı.

"Tam da ben, senin şu kurt bize bir tavşan daha getirsin diye dalga geçerken!" dedi babam. "Bahse girerim, aynı hayvandı!"

"Hayır, olamaz," dedim kesin bir ifadeyle. Kuşkuyla bana baktılar -Rehber dışında. Sanırım o ne diyeceğimi tahmin etmişti.

"Çünkü dün gece eşek benim şu köpeği -ya da kurdu- görmüştü. Galiba ben o

yüzden korkmadım. Çünkü o korkmamıştı.”

Annemle babam bundan ne sonuç çıkaracaklarını bilemeden ilgiyle eşeği süzerken, o da boş gözlerle onları süzüyordu.

Bu olayın ardından Rehber, yine korkutucu bir şey görecek olursa ona güven vermek için eşeğin önü sıra yürümeye başladı. Eşeğe acıdım. Artık patikanın kenarından uzak duruyor; ama üstüne atlayacak herhangi bir şey var mıdır diye de yama-

ca doğru bakmak için, ikide bir başını kaldırıyordu.

Sonunda boynunu çevirmekten yorulmuş olmalı ki, normal yürüyüş biçimine döndü ve biz de hızla yol alıp, tam akşam karanlığı çökmek üzereyken, geçidin tepe noktasına ulaştık.

- SEKİZ

SEKİZ

Aynen Rehber'in dediği gibi, geçidin tepesinde patika düzleşip yok oldu. Toprak sert ve kuruydu; orada burada dağın tepesinden yuvarlanmış taş ve kayalar vardı. Toprağın bir yeriyse, basıla basıla düzelmiş, ortasında daha önce yakılmış bir ateşin gri külleri kalmıştı.

"Burada mola veren başkalan da olmuş," dedi babam, külleri görünce. "Bir dağ başı oteli."

Eşeğin yüklerini indirmekte olan Rehber, "Bu yoldan sınıra giden çok insan oldu," diye onayladı.

"Burada eşeğin yiyebileceği pek bir şey yok," dedi annem. Serbest kalan hayvan kederli bir ifa-

deyle çevresine bakındıktan sonra, kayalık yamacın kıyısından dik dik uzanan yegâne çalılığa doğru seyirtip, yapraklarını kemirmeye başlamıştı.

Onun sakin sakin dallarla ve dikenlerle boğuşmasından etkilenen babam, "Bunun ağzı dökme demirden olmalı," dedi.

"Memnuniyetle belirtirim ki, kalan son yemini kurtaracak kadar düşünceli davranmışsınız," dedi Rehber gülümseyerek. "Bir avuç kalmış. O da bunun farkında."

Gerçekten de, bir gözünü ondan ayırmayan eşek, Rehber kuru ot demetini çıkarınca, torbaların yanına geri döndü hemen.

"Tek damla su göremiyorum oysa," dedi babam.

"O uzun süre susuz idare edebilir," dedi Rehber, "sınırı geçene kadar; ama ondan sonra biraz su içmek isteyecektir. Asıl bizim için sorun bu." Yiyecek bir şey kalmadığını o zaman anımsadık. Babamın kesmek zorunda kaldığı torbalarla birlikte hemen hepsi uçurumdan aşağıya düştüğü için suyumuz da çok azdı.

Annem umutla geri kalan çantaları elden geçirmeye başladı ve sonunda iki poşet

suyla karıştırı-labilen tuz-şeker karışımı tozu bulup çıkardı.

Topuklarının üstüne çöküp, üzgün üzgün elindeki paketlere baktı.

“Herkese birkaç yudum su düşerken, bunlar pek işe yaramaz. Bilmem ki - Suyunuzu sade mi istersiniz, katkılı mı?”

Babam, “Tıbben bu zımbırtıları kullanmak yararlı olabilir; ancak ben suyumu sade istiyorum nedense,” dedi ve hepimiz ona hak verdik. Aslında bu poşetleri dökünce suyun tadı kötü olmuyordu; ama iyi de olmuyordu doğrusu.

Babam kendi çantasını karıştırmaya koyuldu. Epey eşeledikten sonra, “İşte!” diyerek, alüminyum folyoya sarılı, buruşmuş küçük bir şey çıkardı.

“Tam da böyle acil bir durum için dört parça saklamıştım. Büyükannenin geçen ay yolladığı yiyecek paketinden.”

Annemle ikimiz, “Çikolata!” diye bağrıştık.

Rehber önce gülümsedi, sonra biz babamın başına üşüşünce güldü; ama bütün dil dökmelerimize karşın ona kendi payını kabul ettiremedik. Sonunda onun payını da bana verdiler.

Çikolatayı çiğnemeyip emmeye çalıştıysak da, kısa sürede eriyip yok oldu. Ardından, kummuş ağzımızda ve boğazımızda kalanları yıkamak için değerli suyumuzdan birer yudum içtik çaresiz.

Bu arada babam ateşi yakmaya başlamıştı. Anlaşılan artık tatmin edici bir ustalığa ulaşmıştı ki, Rehber onu kendi haline bıraktı. Babam bu işe ilk kez kalkıştığında yaptığı gibi, çevresinde dolanıp yardım etmekten vazgeçti.

Rehber suyunu içip, şişeyi anneme geri uzatırken, “Bir avcı değil, yalnızca rehberim,” dedi, “ama bir tavşan var mıdır diye bakınacağım yine de. Burada yiyecek bu kadar kıtken niye olsun bilmiyorum; ama gördüğümüz şu köpeklerin yediği bir şeyler olmalı mutlaka.”

Hâki gömleğiyle pantolonunu silkeleyip yola koyuldu. Eşek arkasından bakıyor, ancak onu izlemesi gerekmediğinin farkında görünüyordu.

Babam ateşle uğraşır, orasına burasına dal sokuşturup harlandıkça üflerken, ben

de Balık’ı kontrol ettim.

İyi gibiydi; ancak şişenin dibine yakın duruyor, aklımda kaldığından daha küçük ve soluk renkli görünüyordu. Balık’ı kabından buna aktardığımız ilk gece, annem bu küçük plastik şişe için hayıflanmıştı.

“Hiç uygun değil,” diye yakınmıştı. “Balıklar üstlerinde, hava alabilecekleri geniş bir açık yüzeye gereksinim duyarlar. Bu şişenin biçimi bunun tam

tersi. Normalde onu ortasından keserdim; ama öyle açık olarak da taşıyamazsın şişeyi. Sallandıkça suyu dökülür.”

Sonunda, annem plastik kapağın tepesine iğneyle iki küçük delik açmış; şişeyi de sırt çantamdaki giysilerin tepesine, çantanın kapağının arasından ucu dışan çıkacak biçimde, dikine sıkıştırmıştık.

“Kusura bakma, Balık, senin manzaran bundan ibaret,” demiştim.

Geceleri her mola verişimizde, daha çok hava alsın diye kapağını açıyor ve kimsenin şişeyi devirmeyeceğini umuyordum. Bunu sağlamak için de, en güvenli kayayı seçiyordum hep ve ne zaman şişenin yakınından biri geçecek olsa, irkilip, “Balık’a dikkat!” diye bağırıyordum. Öyle ki, sonunda taklidimi yapmaya başlamışlardı.

“Ne dersin?” diye sordum, şişeyi ve içindekileri incelemek için yanıma gelen anneme. “Sence başaracak mı bu oğlan?”

Gözlerini Balık’a dikip, “Onun erkek olduğunu nerden biliyorsun?” diye sordu annem.

“Bilmem. Aslında kız da olabilir pekâlâ. Yalnızca ona ‘hayvan’ demekten hoşlanmıyorum, o kadar,” diye açıkladım.

“İster dişi, ister erkek, ister hayvan olsun, başa-

racağından eminim,” diye yanıtladı annem. “Reh-ber’in de dediği gibi, bu durumun hiçbir olumlu yanı yok. Yakında her şey düzeleceği için yılmıyoruz.”

“İyi de, Balık yakında her şeyin düzeleceğini nerden bilsin? Ya bu oğlan -ya da kız- hep bu şişenin içinde tıkılı kalacağını sanıp, yeterince dayanma azmi

göstermezse?”

“Canlılar öyle dayanıklı ki,” dedi annem, “inanılmaz şeylere katlanabiliyorlar. Zavallı Balık hâlâ o çamur birikintisi içinde soluk almaya çalışmıyor muydu, sen onu çıkardığında? Belki de, yine yağmur yağar göleti doldurur diye düşünüyordu -kim bilir?”

“Doğru,” dedim, “umarım Rehber yiyecek bir şey bulur. Çok açım. Yarın çay, kahvaltı ve öğle yemeği olmadan nasıl yürürüm, düşünemiyorum.”

Annem kollarını omuzlarıma dolayıp kuvvetle sıktı. Dediğim gibi, ufak tefektir ama demir gibi güçlü kolları vardır.

“Ama zorunlu kalırsak öyle yapacağız. Yapabiliriz de, öyle değil mi? Çünkü sınırın dağın dibinde olduğunu biliyoruz. Baban öteki yardım çalışanlarından bizi kampa götürecek bir araba isteyebilir. Kampta yiyecek ve su vardır. Sonra da-”

“Sonra da uçağa mı bineriz?” diye sordum umutla. Hatırlayacağınız gibi, bu ülkeye gelirken, küçük olduğum için, uçağı aslında hatırlayamıyordum. Uçağa binme düşüncesi hâlâ çok heyecan verici geliyordu.

Annem güldü.

“Evet, sonra, sonra da uçağa binip eve döneceğiz. Ve en azından biz biraz daha rahat edeceğiz.”

Biz Balık’a bakıp konuşurken, akşam olmuş, çevremizde hava kararıp serinlemişti. Tek tük yıldız varsa da, ay boz bulanık bir pus içindeydi.

Ateşin başında çömeldiği yerden gökyüzüne bir göz atıp, “Bulutlu,” dedi babam ellerini ovuşturarak. “Bu iyi. Açık havada bu yükseklik çok daha soğuk olurdu.”

Sessizlik çöktü; sanırım o sırada hepimizin aklı Rehber’deydi, normalde bu saatte yemek yediğimiz için onun bir şey bulacağını umuyorduk. Birden eşeğin çiğnemeyi kesip kulaklarını dikerek, bakışlarını Rehber’in gittiği yöne diktiğini fark ettim.

Ayak sesi duyunca, biz de umutla o yöne baktık. Ancak, karanlığın içinde bir değil üç esrarengiz figür belirdi.

Annemle babam hemen ayağa kalkıp adamlara dönerken, ben de içgüdüsel olarak Balık'ın şi-

şeşini kapıp göğsüme bastırdım.

Üç adam ateşimizin aydınlattığı çemberin hemen dışında durdular. Üstlerinde solmuş, normal köylü giysileri vardı; ama göğüslerinin üstünde çaprazlama asılmış tüfekler tutuyorlar, bellerinden kalçalarına sarkan mermilikli kuşaklar taşıyorlardı. O anda onlann da annemle babam kadar ihtiyatlı davrandıklarını fark ettim.

Durumu gözlemledikleri kısa süre boyunca kimseden çıt çıkmadı; annemle babam sanki arka bahçelerine izinsiz giren birilerini paylayacakmış-lar gibi gülünç bir biçimde dikiliyorlardı. Birden fena halde gülmem geldi; bastırmak için gözlerimi adamların tüfeklerine diktim.

Öbür ikisinden biraz daha sakallı olan öndeki adam (öne geçmesinin nedeni de buydu belki) rahatlamış ama şaşkın bir ifadeyle ellerini tüfeğinden çekti. Arkasındakiler de ona uydu.

Önce babam konuşmaya başladı; bu ülkeye gelmeden önce öğrenmiş olduğu, ancak yerli halkın kullanmadığı bir dilde. Ben yalnızca köyde konuşulan -annemin lehçe dediği- dili bildiğimden, babamın ne dediğini anlamıyordum, ama kulağa sorgulayıcı geliyordu: Hem nezaket gösteren, hem de kesin bir ton -yeni bir öğrenciye koridorda niye

dolandığını soran müdür gibi biraz yani.

Öndeki adam, belli ki babamı anladığı için, iyice rahatlayıp gevşeyerek hızlı hızlı yanıtlamaya başladı. Annemle babamın biraz kafaları karışmış bir halde dikkat kesildiklerini görebiliyordum. Hızlı konuşulunca hâlâ zorlanıyorlar bazen. Babam adamın ne dediğini anlamaya çalışmaktan vazgeçip, alnını ovuşturarak anneme döndü. "Farklı bir lehçeyle konuşuyor, değil mi?"

Bu sırada gayet emin bir tavırla öne çıkan sert görünüşlü, tıknaz adam, hiç beklemediğim bir biçimde annemle babama gülümsedi ve öndeki adama bir şeyler söyleyip onu susturdu. Sonra Tıknaz, annemle babama yine sırıtarak bir şeyler daha dedi. Benimkiler daha da sevecen bir gülümseyişle yanıt verince, birbirlerini tanıdıklarını anladım.

“Ona köyden geldiğinizi, sizi oradan tanıdığımı söyledim. Okul ve ilaç için yardımcı oluyorsunuz,” dedi. Herkes birbirini selamlıyordu; ama havada hâlâ temkinli bir gerginlik olduğunu hissediyordum. En gençleri olan üçüncü adam biraz sıkkın görünüyor, pek de dostane bir tavır sergilemiyordu.

Kafamda Lider adını verdiğim koca sakallı ilk adam da dilimizi konuşmaya çalıştıysa da, Tıknaz kadar kendinden emin değildi.

“Siz yardım çalışanısınız. Yiyeceğiniz, suyunuz vardır.”

Aslında soru sormayı amaçladığını sanıyorum, ama saptama yapar gibi konuşuyordu.

“Yiyeceğimiz yok. Bu yolculuğa yetecek kadar almadık yanımıza. Ana yoldan geçebileceğimizi düşünüyorduk. Dağları aşmak zorunda kalacağımızı tahmin etmemiştik; oysa sınırı kapamışlar,” diye yanıtladı babam.

Onun söylediklerini izlemek güçtü; çünkü Tıknaz da bir yandan, anlayabilsin diye Lider’in diline çeviriyordu babamın cümlelerini.

“Suyumuzun çoğunu da kaybettik. Eşek yoldan aşağıya kaydı, ben de onu yukarıya çıkarabilmek için torbaları kesmek zorunda kaldım,” diye sürdürdü babam.

En yaşlıları içini çekip başını salladı; ama bize üzüldüğünden mi, yoksa paylaşacak malzememiz olmamasının düş kırıklığından mı, anlayamadım.

O ana kadar ilgisiz duran en gençleri birden gözlerini bana dikti; hâlâ Balık’ı koyduğum kayanın yanında çömelmiş duruyordum. Asık suratla ötekilere bir şeyler söyleyince, onlar da sanki benim varlığımı yeni fark etmiş gibi, dönüp bana bak-

tılar.

Tıknaz’ın kaşları çatılır gibi oldu. “Çocuğun elinde ne var, diye soruyor,” diye açıkladı anneme özür dilercesine. “Suya benzediğini söylüyor.” Sonra dönüp, sert bir ifadeyle gence bir şey dedi.

Lider bana doğru yaklaşınca, annem sahte olduğunu bildiğim bir neşeyle, “Tamam, Kaplan, göster ona şişeni,” dedi.

Şişeyi göğsümde saklamaya çalıştığım yerden yavaşça çıkarıp, isteksizce ateşin ışığına doğru tuttum. Lider merakla yaklaşıp, kendi dilinde bir soru sordu.

Annem, “Yalnızca bir balık. Ayrılırken çocuk onu bir çamur birikintisinden kurtardı, götürüyor. Şişede fazla su yok. Tadı da kötüdür herhalde,” dedi.

Lider bizim dilimizde, “Evet, gerçekten!” deyip birden gülünce, şaşırdım; ama sevecen bir gülüştü bu, bana gülmüyordu. Ardından saçlanmı kanştırdı. Sonra üç adam ikide bir bana bakıp, parmaklarıyla da göstere göstere, aralarında bir şeyler konuşup durdular.

“Bu yaptığını tuhaf buluyorlar, ama etkilenmişler,” dedi babam; o da şaşırmış görünüyordu. “Sana aferin diyorlar, yaptığını beğenmişler.”

Bu arada herhalde üçümüz bir yandan da Reh-ber’i düşünüyorduk. Başta nerede olduğunu merak edip, bir an önce dönmesini isterken, şimdi tavşan falan yakaladıysa aman hemen dönmesin, diye geçiriyorduk içimizden. Bir tavşan dördümüze yetmemişti; üstelik ne kadar dostça davransalar da, bu adamların onu bize bırakmayacağını hissediyorduk.

Rehber akıllı adamdı. Belki bizi gözlüyor, adamların gitmesini bekliyordu.

Ama tam o sırada, kuru otlarına yumulmadan önce bir süre olup biteni izleyen eşek, o gece ikinci kez başını kaldırıp, kulaklarını dikerek, adamların geldiği yöne baktı.

Yaşlı adam bunu fark etti -Anlaşılan yalnızca sakal büyüterek lider olmamıştı- ve tüfeğini kavrayıp arkasını döndü. Ötekiler de, hemen onun gibi yaptılar.

Annemle babam aynı anda adamlara doğru atılıp, “Tamam, tamam, merak etmeyin, bu bizim Rehber,” dediler. Tıknaz ötekilere bir şeyler dedi -Herhalde annemlerin söylediklerini tekrarladı; ama üçü de tüfeklerini eşeğin baktığı yöne doğrultmayı sürdürdüler. Rehber’in belirdiğini gördüğümüzde, eşek anırır gibi, kısa, hırıltılı bir ses çıkardı. Rehber durup çok sakin bir sesle konuşunca, tüfekler yine

indi.

Adamlar kenara çekilip, ateşin yanında kaygıyla bekleyen annemle babama ulaşması için Reh-ber’in aralarından geçmesine izin verdiler. Rehber’in elinden

sarkan bir şey vardı; ama tavşan değil, topraktan çıkma bir şeydi; eski bir odun parçasına benziyordu.

Babam, benim dilimin dönmediği gerçek adını söyleyerek Rehber'i tanıştırır tanıştırmaz, adamlar yine kuşkuyla baktılar.

"Bu olanaksız," diye açıkladı Tıknaz, babam bir hata yapmış gibi. "Bu ad... - Bütün aile öldü."

Adamlar kendi aralarında konuşmayı sürdürürken, Rehber hiçbir şey demeden sessizce bekledi.

Lider ona bir şey sorunca, üstüne basa basa adını yinelemekle yetinip, sükûnetini bozmadan onlara baktı.

Derken, genç olan kararlı bir tavırla bir şeyler söyleyip, sanki bütün bu saçmalığa bir son verecekmiş gibi, ateşin ışığına doğru öne çıkarak, Rehber'in yanına yaklaştı.

Tıknaz, annemle babama, "Aileyi iyi tanıdığını söylüyor. O anlar," dedi.

Bir sessizlik oldu. Ateş çıtırdamıyor; eşek sesi-

ni çıkarmadan, heykel gibi kıpırdamadan dikiliyordu.

Sıkıntılı delikanlı Rehber'in yüzünü kuşkuyla iyice süzdükten sonra, baştan savıcı kısa bir şey dedi. Elini yine tüfeğine götürdüğünü, parmaklarının tetiğin üstünde durduğunu fark ettim.

Rehber onun gözlerinin içine bakıp, yumuşak bir sesle önce gencin adı olabilecek, sonra da soruya benzer bir şey söyledi.

Silahlı bir adamla nasıl böyle konuşabilir -korkmuş bir çocukla konuşurmuş gibi, diye düşündüm. Bu adam Rehber'i vurmaya kalkışırsa, bacaklarına atlar, tekmeler, ısırır, tırmalarım, diye geçiriyordum aklımdan.

Ateşin tunıncu-beyaz ışığında genç adamın yüz ifadesinin değiştiğini gördük. Mucizevi bir değişim oldu.

Sıkkın bir şekilde boş boş bakarken, şimdi şaşırtıcı bir duygu çeşitliliği

yansıyordu yüzünden. Güneşli bir havada bulutların yeryüzüne düşen gölgelerinin hızla geçip gidişini izlediniz mi hiç? Onun ifadesinde anbean oluşan değişimleri izlemek aynen böyle bir şeydi işte: Kuşkulu, düşünceli, rahatlamış, üzgün, aklı karışmış, mutlu. Bir an için dili tutulmuş gibi oldu. Sonunda boğuk ve titrek

bir sesle konuşabildiğinde, tek bir sözcük çıktı sanki ağzından. Keşke, ne dediğini anlayabilseydim.

Rehber'i kucaklamaya niyetlendiyse de, birden fikrini değiştirdi herhalde ki, kollarını indirip geri çekildi.

Lider, ona aklını yitirdiğinden kuşkulanan bir ifadeyle bakıp, sertçe bir soru sordu. Hâlâ şaşkınlık içindeki delikanlı, hiç sesini çıkarmadan, üzgün bir ifadeyle gülümseyen Rehber'den gözlerini ayıra-madan alçak sesle yanıt verdi.

Tıknaz bize dönüp, "Dediğine göre, o iyi bir adammış eskiden. Yok, yok, o iyi biri diyor şimdi. Ne oldu buna, anlamadım," dedi yavaşça.

Lider adamlarına öfkeli öfkeli baktıktan sonra, Rehber'in elindeki topraktan çıkma şeye bir göz gezdirip, aksi bir sesle homurdandı. Tıknaz, "Eğer bunu yiyecekseniz, besbelli başka hiçbir şeyiniz yok demektir, diyor. Sizi rahatsız ettiysek özür diliyor," dedi.

Bunun üzerine, hızla vedalaştılar; en hararetli davranan, önceleri sıkkınken, şimdi yalnızca biraz korkmuş görünen delikanlı oldu ve üçü çekip gittiler.

Biz önce birbirimize, sonra da olağandışı hiçbir şey yokmuş gibi davranmaya çalışan Rehber'e

baktık; ateşin kenarında bir taşa oturmuş, getirdiği toprak ürününü bıçağıyla kazımaya başlamıştı. O şeyi kuşkuyla süzdüm. Besbelli başka yiyecek hiçbir şeyimizin olmadığını, yoksa bunu ağzımıza koymayacağımızı söylerken, ne demek istiyordu ki bu adamlar?

Rehber bakışlarımı fark etti.

"Bu bir kök. Aslında onu suda pişirmek gerekir, ama yeterince suyumuz yok. Külde pişirmek zorundayız; bu da uzun sürer. Merak etme, tadı fena değildir.

Yalnızca çok lezzetli olduğu söylenemez, o kadar.”

Annem hemen bana o malum bakışlarından birini atarak, “Sağ olun, sağ olun, eliniz boş gelmediniz ya!” diye atıldı.

Nankör gözükmek istemedim ben de.

“Evet, teşekkürler, çok acıktım,” dedim.

Babam, Rehber’in yanına çömelip, kökten sıyrılan parçalarla oynamaya başladı.

Alçak sesle, “O adama ne oldu öyle?” diye sordu.

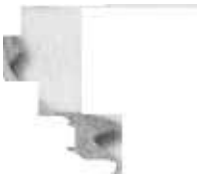
“Ailem öldüğü için benim de öldüğümü sanıyordu. O zamandan beri. Bir süre uzaklara gitmiştim ve o da beni hiç görmemişti; başka ne düşünsün ki? Beni gördüğüne sevindi, sanıyorum.” Gayet

soğukkanlı konuşuyordu. İşini sürdürdüğü için başı öne eğik olduğundan, babamın ateşin üstünden bizimle bakıştığını fark etmedi.

Hepimizin aklından aynı şey geçiyordu. Evet, delikanlı sevinmişti belki, ama aynı zamanda da korkmuştu. Neden?

Ancak, hiçbirimiz Rehber’in besbelli ki konuşmaktan kaçındığı bir konuyu sürdürecek kadar incelikten yoksun değildik; zaten, adamların gitmesiyle üstümüze çöken rahatlama duygusu içinde, çok yorgun olduğumuzun ayırdına varmıştık birden.

Balık’ımın şişesini yine özenle taşın üstüne yerleştirip, battaniyemin altına kıvrıldım. Annem kökün pişmesi saatler süreceği için şimdi biraz uyuyup, hazır olduğunda kalkıp yememizin daha iyi olacağını söyledi. “Bir gece yarısı ziyafeti gibi!” dedi neşeyle.

DOKUZ

O gece önemli bir şey olmadı. Pişmiş, tuhaf bir kök yemek için gecenin bir yansı

uyandırılmak normalde olağandışı sayılabilirse de, yaşadığımız onca maceradan sonra bu da rahatsız edici bir başka olaydı, o kadar.

Rehber haklıydı -Kökün tadı kötü denemezdi, çünkü hiç tadı tuzu yoktu. Sade suyla haşlanmış patatese benziyordu; ama havucunkini andıran, oldukça yapışkan bir dokusu vardı. Ancak yedikçe, aslında patatesin ne kadar lezzetli bir şey olduğunu anlıyordu insan.

Patatese haksızlık etmişim meğer. Tabağımdaki patatesleri bitirmek konusunda annemle tartışırdım hep. Şimdi tadını hatırlayınca, harika gibi geliyor. Buradan kurtulduğumuzda, annem bana koca bir tabak dolusu patates verecek olursa, yemin ederim son kırıntısına kadar hepsini silip süpürür ve bir daha da asla burun kıvırmam.

Yemeğe azıcık tat katmak için kökün üstüne yanık dal parçaları saplanmıştı. Bu kara parçacıkları ayıklamaya ve dişlerimin arasına kaçtığında tükürmeye çalıştığımı gören Rehber, bana güldü.

“Mideye iyi gelir,” dedi. “Kökü yedikten sonra karnının ağrımasını engeller.”

Bundan emin değildim. Sabah, günlerdir hissettiğim aynı ısrarlı ağrıyla uyanacaktım herhalde. Açlığın tek iyi yanı, hazımsızlık hissini ayırt edememek.

O gece tekrar uykuya dalarken, yine Rehberle babamın alçak sesle mırıldanmalarını dinledim. İnsana ninni gibi geliyordu sesleri; birden bu yolculuk bittiğinde, hiçbir şeyi değilse bile bunu arayacağımı fark ettim.

Ancak bu gece, Rehberin bir sözü beni huzursuz etti.

Babam, “Eh, o adamlarla bir daha karşılaşmayız herhalde. Bana biraz-” diye başladığı sözünü, “korkmuş” mu, yoksa “düş kırıklığına uğramış geldiler” mi diye sürdürecekti bilmiyorum; çünkü Rehber sözünü kesti.

“Telaşlanmanızı istemem ama, bundan o kadar emin olmazdım,” dedi yavaşça.

Babam tereddütlü bir sesle, “Artık hiçbir şeyimiz olmadığını öğrendiklerine göre, niye bizimle uğraşsınlar ki?” diye sordu.

“Söylentiler var -Daha önce sözünü etmedim, biliyorum- geçmemize izin veremeyen sınırdaki nöbetçiler anlattılar bana -Ama yapacak bir şey olmadığı

için sizleri telaşlandırmanın anlamı yoktu...”

Daha önce Rehber’in hiç bu kadar dilinin dolandığını duymamıştım. Bu, babamı da benim kadar tedirgin etmiş olmalı ki, aniden yerinden doğruldu-ğunu işittim.

“Ne diyorsun, Tanrı aşkına?”

Babam sesini yükselttiği için Rehber, “Şşşt!” deyince, ben de derin uykudaymışım gibi yaptım hemen.

Rehber kısa bir aradan sonra devam etti.

“Dağdaki adamların bazıları rehineler arıyormuş -Ama doğru ülkelerden rehinelere ihtiyaçları var; belki bu ülkeleri savaşta aracılık yapmaya zorlamak için. Bana bu adamlar yokluyorlarmış gibi geldi, o kadar. Sizler önemli olabilirsiniz. Bundan sonra birbirimizden ayrılmamalı, gözümüzü dört açmalıyız.”

Babamın, “Eyvah,” diye inleyip, kendini soğuk toprağa geri bıraktığını duydum. “Ne öneriyorsun? Yani, silahımız yok ki!”

Rehber, “Yanımdan aynlmayın. Ben bu dağları iyi bilirim,” demekle yetindi.

Gözümü uyku tutmayacağını sanıyordum, ama mideme saplanan korku sancısı karnımın süregelen ağrısı içinde eriyip gitti; o kadar yorgundum ki, herhalde uyku ağır bastırdı ve bir de baktım, sabah olmuş.

Esneyip, gözlerimi ovuşturarak kendime gelmeye çalıştım -Susuzluk nedeniyle günlerdir yıkanmıyorduk- ve Balık’ın kapağını kapadım. Şişenin içinde birkaç tur attı.

“Hiç olmazsa gözlerin toz toprak içinde değil senin,” dedim ona. “Acıktıysan üzgünüm, ama dün geceki yemeği paylaşmamakla hiçbir şey kaçırmış olmadın.”

Çantalardan birini eşeğe yüklemeye götüren babam, yanımdan geçerken ayağıyla kalçamı dür-tiikledi.

“Homurdanmayı bırak, suratsız,” diye sırıttı,

“akşama sınırı geçmiş oluruz.”

Neşeyle ıslık çalıp duruyordu; bu hava bizi de etkiledi. Duyduklarımdan kaynaklanan kaygıyı aklımdan sildim. Annemle birlikte ateşi söndürüp, kalan son battaniyeleri, sahip olduğumuzu sandığımızdan çok daha büyük bir enerjiyle toparladık. Ancak, Rehber hâlâ ciddiyetini koruyordu.

Babam, her sabah olduğu gibi, eşeği yüklemesine yardım ediyormuşçasına Rehber'in yanına gitti. Ama tek yaptığı, orada dikilip seyretmek ve bu arada eşeğin uzun kulaklarını ovalayıp, gözlerinin arasını kaşıyarak onunla konuşmaktı.

"Yakında bitecek," dedi ona, "o zaman dinleneceksin. Sence iniş kolay olur mu?"

Anlaşılan Rehber, babamın kendisiyle mi, yoksa eşekle mi konuştuğunu hiç karıştırmıyordu.

"Kolay olmayacağını söylemiştim," diye yanıtladı. "Yol boyunca toprağın nasıl kaydığını gördünüz. Çok küçük bir çamur deresinden geçeceğiz -hatta üstünden atlayabiliriz belki. îşte, ondan sonra, aşağı iniş biraz daha diktir ve sanırım, patikayı da tümden gözden yitireceğiz. Ama akşam bastırdığında kesinlikle inmiş oluruz. Eh, ne de olsa, yolculuğun sonu her zaman en zorudur."

O gün boyunca bu sözler aklımdan hiç çıkmayacaktı.

Hazır olunca, çevremize bakınıp patikayı arandık. Kampımızı patikanın kaybolup gittiği düzlükte kurmuştuk. Şimdi hangi yöne gidecektik?

Rehber, sanki onu mazur görmemizi beklerce-sine, bizi önümüzde hızla alçalan yarın kenarına götürdü.

Babam, "Buradan mı?" diye sordu, gözlerine inanamayarak.

Rehber, yarın eşeğin alıp başını gittiği sağ tarafını işaret etti.

"Bu taraf -geçit. O taraf," -Şimdi sol tarafını işaret ediyordu- "dağın doruk noktası."

"Bu taraf da," diye sözünü kesti babam, tam önümüzü, düzlüğün bitiminden sonrasını göstererek, "aşağıya iniş. Tamam, tamam. Başarırız."

Gideceğimiz yöne göz gezdirdim. Dar bir patika başlıyor; tek tük ağaçlar, çalılık ve fundalıklardan oluşan ormanımsı, sürpriz bir yeşilliğin içinde kayboluyordu. Daha aşağıda yeniden ortaya çıkıyor; yağmurlarda dere halinde akmış olması gereken dar bir bataklık şeridi boyunca biraz çamurlu devam ediyordu.

Dağa yaslanan kenarı boyunca da, kara kara mağara ağızları vardı.

“Unutmayın,” dedi Rehber, tek tek hepimizin gözünün içine ciddiyetle bakarak, “herhangi bir şey olursa, birbirinizden ve benden ayrılmayın.”

Midemde kötü bir his duydum yine. Anneme baktım. Adamlar hakkında bir şey bilmeyen tek kişi oydu ve bu da bana doğru gelmiyordu. Ama, kime söyleyip kime söylemeyeceklerinin kararını babamla Rehber verebilirdi ancak. Benim de konuşulanlara kulak misafiri olmamam gerekiyordu zaten. Bana kalırsa, annem de dinlemişti -Bildiğim kadarıyla, hiçbir şeyi kaçırmaz o.

Patikadan aşağıya yola koyulduk; sırasıyla, önde Rehber, ardında eşek, annem, ben ve babam. Henüz birkaç adım atmıştık ki, son derece keskin bir “pat” sesi duyuldu, derken bir tane daha ve omuzumla kulağımın dibinden bir ıslık sesi geçti.

Ardından tam bir panik ve karmaşa yaşandı. Tepemizdeki dağa doğru dönüp bakınca, mavi gökyüzünün önünde, kayaların üstündeki bir adamın siyah siluetini gördüğümü anımsıyorum. Kampımıza gelenlerden birine benziyordu.

Sonra yere itildim -sanırım babamdı; Rehber’le ikisi, “Yere yatın! Yere yatın!” diye bağırıyorlardı.

Yere yattığımızda, hepimiz başımızın belada olduğunu anlamıştık. O adamla birlikte en az iki kişi daha bize doğru koşuyordu; bence yerde yatmak hiç de iyi bir fikir değildi. Babam da ayağa kalkmaya davranınca, kolunun kıskacından kurtuldum ve bir de baktım, adamlar ellerinde silah, neredeyse tepemizdeler. Tamamen panik içinde, can havliyle soldaki çalılık ve ağaçların arasına dalıp, dallar yüzüme, gözüme çarptıkça önümü göremeden koşturdum; ta ki, çıkardığım çatırtıyı izleyebilecekleri aklıma gelinceye kadar. O zaman durdum; dizlerimi karnıma çekerek, kurumaya yüz tutmuş bir çalılığın içine çömeldim ve kuytuda görünmeyeceğimden emin olacak şekilde saklandım.

Ben de herkes gibi saklambaç oynamışımdır. Gizlenirken sessiz nefes almak gerektiğini bilirim yani. Ancak bir iki dakika geçip de, yaklaşan ayak sesleri

duymayınca, dehşetle ağlamak üzere olduğumu fark ettim -Annemle babamın başına ne geldiğini bilmediğim için olsa gerek. Dudaklarımı sıkıca ısırıp kolumu çimdikleyerek, ağlama hissi geçene kadar bekledim; çünkü ağlayacak olursam biri beni duyabilirdi.

Bir süre sonra, soluklarım düzene girince gözlerimi sildim -Dudaklarımı ısırmak gözyaşlarıma engel olamamıştı. Kulak kabarttım. Tam bir sessizlik vardı. Neden bilmiyorum ama, bu bana bütün o koşmaca, bağırma ve silah seslerinden daha korkunç geldi. Oturduğum yerde çok uzun bir süre bekledim ve yavaş yavaş üşümeye başladım -Oysa hava gerçekten soğuk sayılmazdı- hatta dişlerim birbirine vuruyordu.

Ses çıkardıkları için onları durdurmaya çalıştıysam da, başaramadım. Bunun üzerine kararımı verdim. Hareket etmeliydim.

Uyuşan bacaklarımı yavaş yavaş açıp, çalının altından çıktım. Dizlerim tutulmuştu, doğruldukça sızlıyorlardı. Ayağa kalkınca, tahminimden çok daha uzun bir süre çalının içinde beklemiş olduğumu anladım.

Yürümeye başladım -Hâlâ saklanarak ağaçların arasından ilerliyor, patikadan uzak duruyordum. Çok ama çok korktuğumu itiraf etmeliyim. Büyükler, başlarına bir şey gelmediyse, oralarda bana sesleniyor olmalıydılar.

Çıt çıkmıyordu.

Her adımımı hiç ses çıkarmadan, dikkatle atıyordum. Bu oyunu arkadaşlarımla oynardım; önemli olan taşları takırdatmamak ya da dalları çıtırdat-mamaktı. Oyun oynarken ölüm kalım gibi gelirdi bu. Şimdi gerçekten öyleydi işte. O an, yalnızca birkaç gün önceki Kaplan'ı düşündüm ve onun ne kadar toy olduğunu fark ettim. İçin için o aptal küçük çocuğa sinir olurken, bir yandan da artık onun tamamen geçmişte kalmış olması içimi burktu birden. Yine bir yumru takıldı boğazıma, yutkundum ve dikkatimi yola verdim.

Bütün sinirlerim ve kaslarım yay gibi geriliyken, yakınımdaki ağaçların birinden kuşun tekinin havalanması yeniden paniğe kapılmama yetti. Yanımda, dağın sırtında, mağara girişi denemeyecek kadar küçük bir delik vardı. Uzanıp, emekleye emekleye içine süzüldüm.

İçeri girince, yattığım yerde kulak kabartıp, sakinleşmeye çalıştım. Duyduğum şeyin ağaçlann arasından koşturan adamlar olduğundan emindim hâlâ. Dışandan

daha güvende olacağımı düşünerek, deliğin içinde ilerlemeye karar verdim.

İçerisi karanlık ve serin, hatta soğuktu; ama gözlerim alıştıktan sonra, her nasılsa önümü görebilecek kadar hafif bir ışık geldiğini fark ettim. Öyleyse, bu delik ileride bir yere açılıyor olmalıydı.

Son bölüm, ilerleyebilmek için dizinizi çektiğinizde sırtınız tavana çarptığı için, ancak tırtıl gibi sürünerek geçilebiliyordu. Sırt çantam ikide bir tavana takılınca, Balık'ın varlığını anımsadım. Arada bir suyu şıkırdıyordu. Bütün bu olanlar hakkında onun ne düşündüğünü merak ettim; küçük dünyası birden kararıp karışmıştı.

Ansızın tünelin sonundaki açıklığa ulaştım; yanlara tutunarak bacaklarımı aşağıya sarkıtıp, uygun bir kaya çıkıntısına bastım. Tünelden çıkmış, büyük bir mağaraya girmiştim; ama yüksek bir çıkıntının üstündeydim. Aşağıya atlasam, sağ salim yere düşebilirdim gerçi ya, beni endişelendiren bu değildi.

Belli ki mağarada birileri kalmıştı, hem de kısa süre önce. Ortada bir kamp ateşinin kalıntıları, yerlerde keçi postları vardı. Tünelden gerisingeri emeklemeyi düşünmeye başlamıştım ki, öfkeli sesler -erkek sesleri- çakılıp kalmama neden oldu. Birileri tartışarak mağaradan içeri giriyordu ve davranmak için artık çok geçti.

Tam karşı tepelerindeki çıkıntıda yanlamasına tünemiştim; tek sığınabileceğim yer arkamdaki dar tünel ağzıydı. Kıpırdayacak olsam, beni görmemeleri olanaksızdı. Hem, geriye çıkmaya çalışsam da, tünelin her iki ucunu tutuverirlerdi. Hiçbir yere kı-pırdayamadan, el ve ayak parmaklarım kumlu kaya çıkıntısında, dizlerim çeneme dayalı, kaskatı ve sessiz durdum. İnanılmaz gibi gelse de, yukarı bakmazlarsa beni görmezler diyordum kendi kendime.

Kollannı sallayıp, bağıra çağıra kavga ede ede, ateşin külleri çevresinde gidip gelirlerken, bunların bizi ziyarete gelen adamlar olduğunu fark ettim. Ne dediklerini anlamasam da, Tıknaz adını taktığımın, Rehber'in karşısında tedirginlik yaşayan delikanlıyı azarladığı açıkça belliydi.

Delikanlı pek bir şey demiyor, ama aynen dün geceki korkulu gözlerle, ellerini öne kaldırarak, ısrarla aynı şeyi yineleyip duruyor; belli ki, "Mümkün değil," anlamında başını sallıyordu.

Heybetli sakallı Lider'se çok az konuşuyor, gençlerden bıkmış gibi arada yüzünü

buruşturuyordu. Bir anlık boşlukta araya girip, kısa bir şey söyleyince, tartışma kesilir gibi oldu.

Arkası mağaranın ağzından gelen ışığa dönük olan Tıknaz'a baktım; bize ateş edenin o olduğunu anladım -Annemle babama gülümseyip duran, ne kadar güzel işler yaptıklarını söyleyen aynı adam. Bedenimi bir titreme aldı, bacaklarıma iğneler batmaya başladı. Biraz daha kıpırdamayacak olursam, sonsuza kadar böyle tutulup kalacağımı hissediyordum.

O sırada, Tıknaz kızgın bir ifadeyle ayağıyla külleri karıştırınca, tam sönmemiş olan ateş, güçsüz, kırmızı bir parıldamayla canlandı ve bana doğru yükselen dumanla birlikte burnuma nefis bir kızarmış et kokusu geldi. Korların dibinde birkaç yanık kemik parçası ilişti gözüme: Kahvaltılarından arta kalanlar. Bol bol yiyecekleri vardı demek.

Tam böyle dumanı çekecek bacası falan bulunmayan bir mağarada fark edilmeden ateş yakabildikleri için şanslı olduklarını düşünüyordum ki, yeni ve tehlikeli bir sorunla karşılaştım.

Ağzım sulanmaya başladı ve her zamanki gibi aç olan zavallı midem harekete geçip, gürültüyle guruldadı. Dehşet içinde donup kaldım. Hiçbiri duymuşa benzemiyordu. Sessizce, kara kara düşünerek ateşe bakmayı sürdürdüler. Yeniden tartışmaya baş-lasalar diye yalvarıyordum. Başınıza geldiyse bilirsiniz, insan guruldayan karnını susturamaz.

Karnım bir daha guruldadı. Bu kez duymamaları olanaksızdı.

Gerçekten de, en gençleri çevresine bakındı; ama şansıma arkasına, mağaranın girişine doğru baktı ve herhalde, "Neydi o?" gibi bir şey dedi.

Tıknaz'ın yeniden ona yüklenmeye başlamasına yetti bu. Sanırım, onun her şeyden korktuğu ve hayal görüp durduğu üzerine döşenmeye koyuldu.

Derken, Lider ayağa kalkıp, delikanlıya doğru alçak sesle, tehdit edici bir şeyler söyledi. Bunun üzerine çok büyük bir telaşa kapılan genç adam da kollarını sallaya sallaya ona bağırınca şaşırdım.

Sesi mağaranın duvarlarına çarpıp yankılanıyordu -Çıkıntının üstünde iyice büzüldüm. Tıknaz da bağırmaya başlamıştı ve bütün yankılar birbirine karışıp kulaklarımın içinde uğuldadıkça, titreşimden kalbim yerinden oynayacaktı

neredeyse. Artık dayanamaz olup, oradan çıkmazsam düşüp bayılacağımı düşünüyordum ki, kafatasımın içinde beynimin sarsılmasına yol açan muazzam bir patlama oldu.

Gözlerimi açtığımda, hayrettir ki, mağaranın tepesi hâlâ yerinde duruyordu ve ben de hâlâ çıkıntının üstündeydim. Ancak delikanlı iki büklüm olmuş, yan tarafını tutuyordu. Akşam güneşinde, Tıknaz'ın aşağıya doğru indirmekte olduğu tüfeğin namlusundan tüten dumanı görünce, delikanlıyı onun vurduğunu anladım.

Yaralı genç şimşek gibi dönüp, sendeleye sen-deleye mağaradan dışarı koştu. Sanki bütün bu olan bitenden sıkılmış gözüken Lider, Tıknaz'a bir şeyler dedi ve ikisi hızla onu izlediler. Fırsatı değerlendirmeye karar verdim. Buradan çıkmalıydım. Her an mağaraya dönebilirlerdi.

Kendimi deliğe geri çekmeye çalıştım; ama kollarımda hiç derman kalmamıştı, bacaklarımı da zar zor açabildim. Tekrar denediysem de, kendimi yukarıya çekemedim.

Başka çarem kalmadığı için çıkıntının üstüne oturdum ve aşağıya bakıp, ateşin üstüne düşmeyeceğimden emin olduktan sonra kendimi aşağıya bıraktım.

Tahmin ettiğim gibi, uyuşmuş bacaklarım çarpmanın şiddetiyle bükülüverince, yukarıdan bakıldığında kumlu gibi gözüken, ama bayağı kayalık olduğunu bedenimin her noktasında hissettiğim zeminde birkaç takla attım. Balık'ın şişesini kontrol edecek zamanım yoktu. Ona bir şey olmayacağını umuyordum ve her nedense içimden bir ses de öyle diyordu.

Mağaranın ağzına doğru atıldım; korku şimdi tersine bacaklanmı çalışır hale getirmişti. Nereye yöneleceğimi bilmesem de, içgüdüsel olarak adamların gitmediği tarafa saptım.

Ancak birkaç adım atmıştım ki, bir bağırtı duydum ve omuzumun üstünden geriye göz attığımda, arkasına bakan Liderle göz göze geldim. Hızla, fundalık ve ağaçlar arasından yokuş aşağı inen dik bir patikaya doğru ileri fırladım; kendi ayaklarıma dolanıp düşmemek için büyük çaba harcıyordum.

Peşimde olduklarını duysam da, patika zikzaklar çizdiği için ara ara beni gözden kaybettiklerini biliyordum. Ne yapmalıydım? Patikadan ayrılıp fundalıkların arasına mı saklansaydım? Bir köpeğin bile gizlenebileceği sıklıkta

gözükmüyorlardı. Adam-lann önünde koşmayı sürdürmeli miydim? Peki ama, nereye?

Çok fazla koşamayacağımı biliyordum; ama bütün gayretimle son bir atağa kalktım. Aramızdaki mesafeyi açarsam, saklanabilecek zaman kazanabilirdim - Nereye olursa. Bir köşeyi döndüm ve işte orada -tam önümde- küçük çamur deresini gördüm. Çabucak genişliğini kestiriverdim. Yaklaşık bir buçuk metre kadardı; normal olarak üstünden atlayabilirdim, ancak son gücümü de atak yaparak harcamıştım. İki bacağımın her noktasına kramp girmek üzereydi.

Hem, karşı tarafın açık ve engelsiz olduğunu da görmüştüm -Çamurdan atlarsam, adamların tam karşısında, rahatlıkla durup ateş edebilecekleri bir noktada olacaktım. Ne düşündüğümü ya da bu fikrin nerden aklıma geldiğini hiç sormayın. Hiçbiri olmadı -Yani işte öylesine, çamur batağının ortasına atlayıverdim.

Yavaş yavaş batmaya başlayınca, düşünecek zamanım olduğunu anımsıyorum. İnsanın kendini

daha da hızlı batmayı ister bulması tuhaf bir durum.

Dibe doğru gittim, gittim ve çamur kulak seviyeme gelmek üzereyken, derin bir soluk alıp, yüzdüğümü ya da küvetin içine daldığımı farz etmem gerektiğini telkin ettim kendime.

En dehşet verici an, çamur yüzeyinin burnumun ucundan yukarı doğm çıktığını gördüğüm andı; gözlerimi kapayıp başımı çamura daldırdım.

Çamurun içi buz gibiydi ve su altında olmaya benzemiyordu. Suya daldığınızda da gözlerinizi kapatabilirsiniz; ama orada hissedilen çamurun içindeki gibi bir zifiri karanlık değildir. Çamur, su kadar hızlı da ıslatmıyor. Bütünüyle battığım halde, azar azar, korkunç soğuklukta bir sızıntı sürüyordu. Çamur; giysilerimin içine, boynumun çevresine, dirsek içlerime hücum ediyor, her noktama tırmanıyor, sanki her yerimi ele geçirmek istercesine yokluyordu.

Babamın, şaşırtıcı gerçekler hakkındaki kitaptan bir şeyler okuyan sesini anımsamaya çalıştım. Şöyle bir şeyler: “İnsanların soluk tutabilme süreleri...” Ne kadardı? Üç dakika mı? Üç dakika, dedim kendi kendime, doğru olsun, olmasın. Üç dakika yeterli olurdu eminim. Daha fazlası yapılamazdı

zaten.

Zifiri karanlık, soğuk ve yoğun sessizlik beni korkutmaya başlamıştı. “Ancak, inci avcıları...” diye sürdürdü babamın sesi. Gerisini unutmuştum, anımsamak için umutsuzca zorladım kendimi. Ve buldum! Soluklarını ne kadar tutabildiklerini anımsayamadım, ama neyse, herkesten daha derine dalabiliyor ve soluklarını daha uzun süre tutabiliyorlardı. Süreyi bilmeme gerek olmadığını düşünmeye başladım; çünkü bu koşullarda bakamayacağıma göre, bir saatim olsaydı bile saat tutamazdım. Önce buna gülmem gelir gibi oldu; aklımı mı kaçırıyorum acaba diye korkup, şöyle bir silkindim.

Ayaklarımın dibe değdiğini anlayınca, içim rahatladı. Bu da bir şeydi, en azından. Yerine yerleşen çamur beni sıkıca sarmalamıştı. Bu işe kafa verip çalışsam, inci avcısı olabilirim diye geçiyordu aklımdan.

Ancak kaçınılmaz olarak, yavaş yavaş göğsüm sıkışmaya, beynim zonklamaya başladı; hava almak için yeniden yüzeye çıkmam gerekiyordu artık. Bataklığın kıyısına kadar koşup, sonra nereye kaybolduğumu merak eden adamları gözümün önüne getirmeye çalıştım. Ne kadar süre oralarda durup beklerlerdi acaba? Yine uzun bir tartışmaya girişmiş olabilirlerdi. Sağ tarafa doğru giden patikadan mı devam ederlerdi? Ama belki, çamurun içindeki hareketi görmüş, ne yaptığımı anlamışlardı.

Bunu aklımdan çıkardım. Şu anda yapabileceğim başka bir şey yoktu. Göğsüm çatlayacak gibiydi; soluğumu verip, bir iki saniye zaman kazanmaya karar verdim -İnsanın kendini başka bir şey yaparak oyalaması gibi.

Önce soluk verip, sonra hava almak için yüzeye çıkmayı kararlaştırdım. Ancak dediğim gibi, çamur su gibi değil. Bir yandan yukarı çıkmak için kollarımı çırparken, elimden geldiğince azar azar soluk vermeye başladım; ama anında dudaklarımın arasından içeri sızan yapışkan çamurun içinden hava vermek çok güçtü. Önce hiç yukarı kıpırda-yamadım ve herhalde ayaklanm çamurun içine saplandı kaldı, kurtulamayacak ve burada ölüp gideceğim diye düşündüm.

Ancak, kuraklık dere tabanını iyice sertleştirip sağlamlaştırmış olmalı ki, çamura karşın, dizlerimden güç alıp kendimi yukarı ittiğimde sonunda yavaşça yükselmeye başladım. Görebileceğiniz en ağır, en hantal kuş gibi ellerim ve kollarımla çamuru aşağıya itiyordum.

İşin en zoru, çamuru tekrar itebilmek için kollarımı yukarıya kaldırabilmekti.

Eskisinin beş katı ağırlaşmış gelen sırt çantam da omuzlarımı acıtır-casına aşağı çekiyordu beni.

Birden Balık'ı hatırladım. Onu böyle bir çamurdan kurtarmıştım -Yine o çamurun içine batınca ne hissetmişti acaba? Şişesinin kapağının sıkıca kapalı olduğunu, kendi doğal ortamında rahatça soluk alıp verdiğini anımsadım sonra. O incecik iğne deliklerinden geçemeyecek kadar yoğundu çamur. Balık bu durumla benden daha rahat baş ediyordu herhalde. Şuradan bir kurtulursam, ona da hiçbir şey olmayacaktı.

Bacaklarımla kurbağa gibi bir hareket yapınca, kollarımın üstündeki baskının kalktığını hissettim birden; kollarım çamurun üstüne çıkmış olmalıydı. Onlarla bir kere daha çamuru aşağıya itersem, başım da kurtulacaktı.

Yüzüm yüzeyden çıktığı an, ağzımı açıp kocaman bir soluk aldım. Hiçbir şey göremiyordum; dişlerimin arasında, dilimin üstünde çamur vardı. Bir şekilde, kendimi körlemesine kıyıya doğru atıp, ellerimle yere tutundum; ayaklarımın yine dere yatağının sığ kenarındaki sağlam zemine bastığını hissettim.

Şimdi önümü görememe dehşeti her şeyden önem kazanmıştı. Acaba adamlar silahlarını bana doğrultmuş, orada bekliyorlar mıydı? Bir silah sesi duyacak ve hiçbir şey göremeden her şey bitmiş mi olacaktı? Yoksa orada durup, çıkmamı bekledikten sonra beni tutsak almakla mı yetineceklerdi? Yüzümden aşağı çamur aktığını hissettiğim için gözlerim hâlâ sıkı sıkı kapalı, ellerimin tersini kıyıda hissedebildiğim seyrek otlara silip, yumruklarımla gözkapaklarımı ovaladım.

Çamuru yeterince temizlediğime kanaat getirince, gözlerimi açtım. Her şey bulanıktı; kirpiklerim hâlâ çamurla kaplı olduğu için de dünyayı saçak saçak, kahverengi bir çerçeve içinden izliyordum.

İlk gördüğüm şey, tam burnumun dibinde duran, kaba bir malzemeydi. Hiçbir şeye benzeteme-diğim için yukarıya, az ilerisine baktım ve donup kaldım. İki adam oradaydı -Lider ve Tıknaz. Dosdoğru bana bakıyorlardı.

Artık her şey bitmişti anlaşılan. Sanki rahatlamıştım. "Tamam, işte buradayım," demek istiyordum. Ama demedim. Nedense, çamurun içinde kıpırdamadan durup bekledim.

Ortalık tuhaf bir biçimde sakindi. Adamlar sanki bir iş halletmişler gibi, bıkkın

bıkkın, alçak sesle bir şeyler konuştular ve beni hayretler içinde bırakarak, arkalarını dönüp yürümeye başladılar. O anda kafama dank etti. Beni görmemişlerdi!

Patikanın ilerisinde gözden kaybolduklarında, kıyıda, neredeyse burnumun dibinde duran kaba malzemeye baktım yine. Daha net görmeye başlamıştım. Boylu boyunca göz gezdirdim o şeye -Büyük bir ağaç gövdesi kadardı. Yüzeye çıktığımda beni görmelerini engellemiş olmalıydı.

Yavaş yavaş malzemenin giysi olduğunu fark ettim. Yavaş yavaş, bakmak istemesem de, nesnenin benden uzaktaki ucunda ayaklar, benim tarafımdaki ucunda koyu renkli, kıvırcık saçlar, yani bir adam kafası fark ettim. Kıyı boyunca, sırtı bana dönük olarak yatan bir adamın bedeniydi bu.

Ayakların bulunduğu uçtan karaya çıkmak için çamurda daha ileriye gitmek gerektiği halde, korkudan yine de o tarafa yöneldim. Kıyıya tutunup, yengeç gibi yan yan giderek, ayaklara değmeden yukarı çıkabileceğim kadar uzaklaştım.

Kendimi güçlükle çamurun içinden çekip, emekleyerek patikanın ortasına kadar ilerledim. Nedense, adamlardan duyduğum korkuyu tamamen yitirmiştim, geri dönebilecekleri falan gelmiyordu aklıma. Sırt çantamı sıyırıp diklemesine koydum. Kahverengi bir heykel parçası gibi duruyordu. Ba-lık'a bir pencere açmak için parmağımla şişesini silince, o açıklığın gerisinde dönüp durduğunu gördüm bir an. Kendi kendini kurulayan bir köpek gibi, çamurun kabasından sıyrılmak için bedenimi yerlere, otlara, her yere sürttüm.

Sonra, kendimi hazır hissettiğimde, otump cesedin yüzüne baktım.

Vurulmuş olan delikanlıydı tabii. Ona bakmak sandığım kadar kötü ya da korkunç değildi. Güzel bir yüzü vardı ve sakin sakin uyuyormuş gibiydi. Giysilerinin yere yakın tarafında berbat, kara bir leke vardı; ama oraya bakmadıkça fark edilmiyordu. Ben de gözümü kaçırdım.

Orada uzun süre olurmuş olmalıyım; ama bunun da ayırdına varmadım. Kelimelere dökmenin kolay olmadığı bir sürü şey hissediyordum. Ölmüş de olsa, kurtulmamda payı olduğunu bilip bilmediğini merak ediyor; onu vurdukları ve hiç değeri yokmuşçasına burada böylece bıraktıkları için öteki adamlara kızıyordum. Orada oturdukça, bir şekilde ona eşlik ettiğimi hissettim. Bunların hepsi saçma, biliyorum; ama belki de çamura batmaktan ve diğer her şeyden dolayı kafam azıcık karışmıştı.

Derken, bir değişiklik oluverdi ve artık orada durmam gerekmediğini hissettim. Ne de olsa, delikanlı artık ölmüş, geride yalnızca cansız bir beden kalmıştı. İşte tam o sırada, sağ tarafımdaki patikada annem, babam ve Rehber belirdiler. Annem bana doğru koştu; ama ben ne ayağa kalkabiliyor, ne de sevincimi gösterebiliyordum. Kollarım bacaklarıma sarılı, alnım dizlerime dayalı öylece oturuyordum ve beni gördüklerinde, nedensiz ağlamaya başlamıştım.

Hepsi beni kollarıyla sarınca kısa sürede ağlamayı kestim; ama bu kez de sarsılıp titremeye başladım. Dişlerim öylesine takırdıyordu ki, konuşamadığım için neler olup bittiğini anlatamıyordum onlara.

Çok iyiydiler; büyüklerden beklendiği üzere sorular sorup, daha en başında yanlış yöne kaçtığım için azarlamadılar beni.

Çok fazla titrediğimden biri bir yerlerden battaniye getirip omuzlarıma sardı. Annem, “Şoktan,” deyince, dişlerimin takırdamasına azıcık hâkim olup, “Ne şoku? Çamur o kadar soğuktu ki, dondum,” demeyi başardım.

Bunun üzerine annemle Rehber battaniyenin üstünden beni ovmaya başladılar. Battaniye çok kaba ve tüylü olduğu için, hem çamurun temizlenmesine hem ısınmama yaradı bu. Babamın niye yardım etmediğini merak edip, ona bir göz attığımda, yanımda oturmuş ağladığını gördüm hayretle: Babam ağlıyordu!

“Baba! Lütfen ağlama!” diyebildim yalnızca. Sessizce ağlıyordu, gerçekten - Ama ağlıyordu işte. Sonra nedense kendimi suçlu hissederek, “Özür dilerim, baba. Ama iyiyim,” dedim.

“Yok, yok, Kaplan. Senin suçun değil. Hepsi benim suçum. Ben yalnızca -Bu sevinçten, bilirsin ya, bazen kadınların düğünlerde yaptığı gibi,”

Bilmiyordum. Hiç düğüne gitmemiştim ki! Ona kuşkuyla baktım. Rehber babamın omuzuna dokundu.

“Haydi bakalım,” demekle yetindi.

Artık büyükler de benim gibi yatışmış ve sakin görünüyorlardı. Rehber büyük bir kütükten yararlanarak çamur deresinin öte yakasına geçip, topladığı dal ve odun parçalarıyla bir baraj oluşturdu. Sonra babam karşıya geçmeme yardım etmeye çalıştı ve hep birlikte hiçbir sorun yaşamadan karşı yakadaki patikada ilerlemeye başladık.

Eşek orada, patikanın sonunda, arkası bize dönük bekliyordu. Yaklaştığımızı duyunca döndü, bizi selamlamasına hafifçe anırdı. Onu görmek o kadar güzeldi ki, aslında Rehber'e sevindiğini bildiğim halde, kendimi tutamadım, koşup ona sarıldım.

"Biz hepimiz kaçışınca o ne yaptı?" diye sordum.

"Gerçek bir pırlanta o," dedi babam. "Bir yere saklanıvermiş anlaşılan, biz ortaya çıktığımız anda hemen yanımızda belirdi."

Bu kıyıdaki patika çalılarla kaplı değildi ve daha genişti. Bir kenarda oturduk; önümüzde sarp yamaçlardan biri uzanıyordu. Orada alçak sesle birbirimize kendi yaşadıklarımızı anlattık.

Annemle babam, Rehberle aynı yöne doğru kaçmışlar. Rehber, silahlı adamlar hâlâ koşa koşa arkalarından gelirken annemlerin benim peşim sıra fırlamak istediklerini duyunca, onlan durdurmak için neredeyse her ikisiyle de boğuşmak zorunda kalmış. Tehlikenin geçtiğinden emin olana kadar çalılıkların arasında saklanmış ve sonra, beni aramaya başlamışlar. Üçünün de her yanı dikenlerden çizik çizik olmuş.

Beni çamur deresinin oralarda aramak Rehbe-r'in fikriymiş; çünkü o dereyi geçeceğimizi bildiğimi biliyormuş. Kaçmayı başarabildiysem —ki ona göre çok mümkünmüş- buraya gelmeyi akıl edeceğimi tahmin etmiş.

Böyle düşünmesi beni çok gururlandırdı; ama benim buraya varmış olmamın akılla falan ilgisi yoktu tabii -daha çok paniğin yarattığı gözü dön-müşlükle açıklanabilirdi. Hikâyemi anlatınca, bunu fark ettilerse bile, renk vermeyecek kadar incelik gösterdiler.

"Ah," dedi Rehber delikanlıyı ölü bulduğum kısma geldiğimde, "onların planını onaylamıyordu, görüyor musunuz? Aralarından birinin onlara karşı çıkmasından hoşlanmaz bu adamlar."

Annem, "Onu böyle bırakmak doğru değil bence," diye fikrini belirtti. "O da bir ananın evladı ne de olsa." Bir an sessizce bakıştık.

"Şimdi," diye açıkladı Rehber, bana dikkatle bakarak, "artık bu adamlara daha fazla kafa yorma-yıp, yola devam etmemiz gerek. Bazı arkadaşlarım -gerçek askerler- onların peşindedirler zaten. Arkadaşlarım," diye ekledi anneme

dönerek, “delikanlıyı da bulup ilgileneceklerdir mutlaka.”

Babam bana baktı; “Bu işin sonunu getirmemiz gerek, Kaplan,” dedi bitkinlik içinde. “Hazır mısın?” “Evet,” diye onaylayarak ayağa kalktı annem. “Tamam,” dedim. Artık hep birlikte olduğumuz için o an kendimi çok çok daha güçlü hissediyordum. Ama ayağa kalkarken, çevreye göz atmadan edemedim.

Rehber bunu fark etti.

“İkide bir arkamıza bakarak ilerleyemeyiz, Kaplan. Kendini güvende hissetmelisin artık. Dikkatimizi toplayarak dağdan aşağıya inmek zorundayız. Ne olacaksa olacak. Elimizden geleni yapmaktan başka çaremiz var mı, ha? Bir Kaplan’ı yakalamak da o adamlann sandığı kadar kolay değildir, öyle değil mi?” Birden gülümsedi -bunu pek sık yapmazdı-ve insan kendini nasıl hissediyor olsa da, bu tebessüme karşılık vermeden edemezdi.

Bayırın kıyısına gidip aşağıya baktık.

Patika falan yoktu; yalnızca dağınık taşlar ve kimi köklü, kimi yerinden sökülmüş çalılar. Benzer bayırlardan inmişliğim vardı, ama hiç böyle uzunundan değil. İniş çok dik sayılmazdı; sık sık küçük düzlüklerle kesiliyor, durup dinlenebileceğimiz ya da ayağımız kayarsa durabileceğimiz çıkıntılar oluşturuyordu.

Rehber önden gitti; ardından eşek arka toynaklarını bayırın kenarına basıp, ön toynaklarını hafif hafif yere vurarak, zemini yokladı. Daha önceki düşüşüne karşın, bataklığa girerkenki kadar kaygılı görünmüyordu.

İkisinin de bacaklarının üstünde dik durarak aşağıya inebildiklerini görünce, biz de onları izledik -annemle ben önde, babam arkada. Babamın tepemize düşmesinden korktuğumuz için, dikkat etmesini hatırlattık ona.

Başlangıçta, normal sayılabilecek bir biçimde yürüyebiliyorduk, özellikle de yer yer taşların arasından patika ortaya çıktıkça. Anlaşılan bizim Rehber yolu çok iyi biliyor, taşın toprağın altında kalmış patikanın izini her şeye karşın sürebiliyordu. Birkaç adım da olsa patikada yürümek insanı rahatlatıyordu.

Ancak çoğu zaman yan yan yürümek zorunda kalınıyor, öndeki ayak kaydığında arkadaki ayağı sağlam basmak gerekiyordu. Her adımla birlikte yuvarlanan gevşek taşlar, dağdan aşağıya akıyordu. Babam, koca ayakları annemle benim

üstüme taş toprak yağdırdığından, biraz gerimizden gelmeye başladı.

Zorlu noktalarda birkaç adım ilerlemek saatler alıyor gibiydi. Ara sıra gerçekleşen korkulu kaymaların tek iyi tarafı, çok hızlı gitmenizi sağlamasıydı.

Hiç kimse konuşmuyordu, çünkü bütün dikkatimizi yola vermiştik.

Babam tepemizdeki avantajlı konumundan, “Rehber’e bakın. Tam arkasından gidin. O ne yaptığını biliyor,” diye seslendi bir seferinde.

İnsanın kendi ayaklarından başka bir şeye bakmayı kolayca unutabildiğim fark ettik. Bu, biraz yoldan çıkmanıza neden olmakla kalmıyor, Rehber’in seçtiği güzergâhtaki uyarıları kaçırmanıza da neden oluyordu. Örneğin o, hangi çalının köklerinin toprağı sağlamca tuttuğunu ayırt edebiliyor; kökler, hatta ot demetleri gibi tutunulabilecek şeyleri kollamayı iyi biliyordu.

Öğlen olduğunda, aşağı yukarı altı saattir yürüyüp kaymaktaydık. Birbirimizle hiç konuşmadan, gözümüzü ilerideki tek düzlüğe dikmiştik. Oraya vardığımızda dinleneceğimizi bildiğimiz, üstündeki birkaç çalıyla kendini belli eden, yatay bir çıkıntıydı bu.

Oraya ilk ulaşan, bir noktada Rehber’i geçen eşek oldu ve besbelli o da aynı fikirdeydi. Hemen durup, kararlı bir biçimde çalıları kemirmeye başladı.

Ardından annemle Rehber vardılar düzlüğe; bense, ayağım kaydığı için popomun üstünde hızla inip, oturur vaziyette birden peşlerinden gelince, annemin zıplayarak yoldan çekilmesi gerekti. Şansa bakın ki, babam durumu görmüş ve son adımlarını büyük bir dikkatle atmıştı. Tepemizden kızaklamasına inen biri olsa, çalılara karşın, eşek dahil topumuzu birden düzlükten aşağıya yuvarlardı.

Soluğum düzelene kadar oturduğum yerde kaldım; annemle babam da oturacak kaya aranarak bir süre dolandılar. Sivri birkaç kayadan başka şey göremeyince, oldukları yerde çömelip dizlerine sarılarak başlarını öne bıraktılar.

Rehber yanıma oturmadan önce eşeğin yüklerini düzeltti. Bu kez, söyleyecek hiçbir şeyim yoktu. Öyle yorgundum ki, beynim durmuş gibiydi. Rehber sırt çantama bakmak için arkaya eğildi.

“Balık hâlâ orada,” dedi beni neşelendirmek istercesine.

Kaydıktan sonra Balık'ı unutmuştum desem yeri. Suçluluk duyarak, sırt çantamı omuzumdan indirdim. Çok ağır değildi; ama birden onu kaldırıp kucağıma çekmek çok zor geldi bana. Şişeyi çıkanp Balık'ı inceledim. Küçük, soluk renkli bir şeydi -Bu kadar ufacık bir şey için amma olay yaratmıştım.

Ona yakından baktım. Neredeyse saydam olan yüzgeçlerinde dışa doğru açılan ince çizgiler vardı. Çok düzgün bir dağılım gösteriyorlardı. Kuyruğu aşağı ve yukarı doğru açılıp ortada çatal yapıyor, uçları hoş bir biçimde sivriliyordu. İyice yakından inceleyince, her tarafını kaplayan minik pulları seçebiliyordunuz. Her biri sıkıca ötekinin üstüne oturuyordu. Kocaman, altın renkli gözünün sarımsı kahverengi benekleri ve tam ortasında siyah gözbebeği vardı. Kusursuz bir balıktı. Ne kadar küçük ve soluk görünmeye başladığını unutmuştum; içime bir sıcaklık yayıldığını hissettim. Onu kurtardığım ve hâlâ bizimle olduğu için çok mutluydum.

Benimle birlikte ona bakan Rehber, "Ne kadar küçük, ne kadar narin, ama ne kadar da dayanıklı," dedi, pek ender yaptığı gibi bana gülümseyerek.

O zamana kadarki en renksiz, en sessiz ve en hüzünlü molaydı bu. Böyle yerlerde genellikle bir kutlama yapmasak da en azından neşemiz yerine gelirdi. Bu kez bir lokma bile yiyecek yoktu ödül olarak. Kendimize sunabileceğimiz tek ödül bir süreliğine dinlenmekten ibaretti.

Annem su şişesini dolaştırdı. Suyu öğünlere pay etmiştik; ama artık saklayacak bir şey kalmadığı belliydi. Hepimiz için birer yudum su vardı ancak. Nedense, buna pek aldırmadım. Artık susuzluk hissetmiyordum, hatta aç bile değildim. Midemdeki dinmeyen sancıya alışmıştım; insanın yeme isteğini engelliyordu sanki.

Rehber sandaletlerime bakıyordu. "Ayaklar tahriş oluyor yine," dedi karşısındaki anneme doğru.

Annem başını kaldınp, sanki hayal görüyormuş gibi, boş gözlerle ona baktı bir an.

"Bir bez parçası var mı?" diye sordu Rehber, daha ısrarlı bir sesle.

Annem azıcık silkindi, duraksayarak çantasına uzandı. Babam da biraz kendine gelir gibi olmuştu, "Yok, tamam. Bende yedek bir tişört var," dedi anneme.

Çantasından (bir zamanlar beyazmış gibi duran) bir tişört çıkarıp, Rehber'den bıçağını istedi.

Bir noktasından kestikten sonra, bazen dişlerini de kullanarak tişörtü bandaj gibi ince şeritlere böldü. Güç bela doğrulup, ayaklarını sürüye sürüye yanıma geldi; ayaklarımı ve sandaletlerimi inceledi.

Yine ayaklarımı bandajlamayı önermez diye umuyordum. Hem çok yorgundu, hem de beni dağdan aşağı taşımaya çalışması çok tehlikeli olurdu. Eşeğin bile ayaklannı sağlam basmakta zorlandığını görmüştüm. Hayvanın sırtında da güvende olacağımı sanmıyordum -hele de yüklerin önünde, yokuş aşağıya bakan boynunun ortasında hiç.

Ancak, babamın aklına iyi bir fikir gelmişti. Sandaletleri çıkardık; babam sandalet bantlarının her birinin çevresini tişört şeritleriyle sardı. Tekrar ayağıma geçirdiğimde sandaletler biraz daha sıkı, ama daha yumuşaktı. Biraz gevşetip, fazla sıkmalarını

engelleyebiliyordum.

"Böylesi daha mı iyi?" diye sordu annem.

"Evet," dedim, "ama bu kez tahriş olduklarını pek fark etmemiştim."

Babam doğrulup önce bana, sonra Rehber'e baktı.

"Daha ne kadar var?" diye sordu.

Rehber kesin bir ifadeyle, "Bundan birazcık daha kısa; bugün katettiğimiz mesafe kadar," diyerek yerinden kalktı.

Babam, belli ki hepimize, "Artık son etap," dedi. Annemle ikimiz bir süre kıpırdamadık.

Eşeğin yanına giden babam, kolunu başının altından geçirdiği hayvanı yola koyulmak gerektiğini anlatmak istercesine tatlılıkla çalılıklardan çekti.

Bunun üzerine, annemle ben de yavaş yavaş ayağa kalktık. Bir kayanın dibinde duran boş su şişesini fark ettim; ama annem, her zamanki tertipli haliyle yapması bekleneceği gibi onu yerden almadı. Buna aldırmayacak kadar bitkindi artık.

Uysal bir biçimde kemirmeyi bırakan eşek, babamın yanında durup, Rehber'in öne düşmesini bekledi. Kısa bir süre sonra da yine en öne geçip, yavaş ve dikkatli adımlarla ilerlemeye koyuldu.

Durmadan hep aşağıya yürüdük de yürüdük.

Bazen dağda yanlamasına yol alıyorduk; böyle yürümek daha kolay olsa da, bizi hedefe indirmiyordu.

Sonra yine önümüze dik bir iniş çıkıyor, bu kez alçaldığımızı hissedebiliyorduk. Artık çalılıklar azaldığı için yamacın dibinde dağın eteklerini değil de, taş ocaklarındaki kaya ve mıcır yığınlarına benzeyen tümsekleri görmeye başlamıştık. Bunlar, sınırı belirleyen yolun üstünü neredeyse tamamen örtmüştü; ama biz yine de yolu kestirebiliyorduk.

Yolculuğumuz saatler boyunca hiç değişmeden böyle sürüp gitti. Dengesini kaybetmemek için büyük çaba harcayarak yuvarlana sendeleye yürümekten tükeniyordu insan. Avuç içleriniz, düşüp tutunmaya çalıştıkça acımasızca ellerinizi kesen sivri kayalar nedeniyle incecik, derin kesiklerle doluyordu. Beyniniz ve gözleriniz dikkat kesilerek bakmaktan, tartıp biçmekten yoruluyordu.

Bir keresinde eşek kayıp durdu; arkası bir yarım daire çizerek çevresinde dolanınca, başı dağın tepesine bakar vaziyette, ters yöne dönmüş oldu.

Rehber düşe kalka yanına gelene kadar, hiç istifini bozmadan öylece bekledi hayvan. Sonra ikisi ne yaptılarsa, eşek yine önüne döndü ve yollarına devam ettiler.

Kısa süre sonra, zaman anlamını yitirdi. Bataklıkta yürümek gibiydi. Şu taşın üstünden, o çalı kümesinin çevresinden, sonsuza kadar düşe kalka yürüyüp duracakmışım gibi gelmeye başlamıştı bana. Sanki şimdiye kadar da hep bunu yapmıştım. Belki de, düşüp bir daha kalkamayıncaya kadar sürüp gidecekti böyle. Başka herhangi bir şeyi, önceden olanları, sonradan olabilecekleri düşünmek ya aklıma gelmiyordu ya da çok yorgundum.

Yolculuğumuzun bazı anlan -kabın çamura düşüşü, eşeğin uçurumun tepesinde asılı kalışı, yabancı adamların kamp ateşimizin ışığında parlayan yüzleri- zihnimden gelip geçiyor; ama artık bunlar birer düş müydü, yoksa şimdi mi düş görüyordum ayırt edemiyordum.

Birden, babam Rehber’e seslendi.

Ne dediğini duymadım; ama Rehber durdu, önce dönüp babama, sonra da aşağıya, ileriye doğru baktı.

Benimle birlikte, az önümde yürümekte olan annem de durunca, babam bize yetişti.

“Bir otomobil,” dedi babam soluk soluğa. “Yolda bir otomobil gördüm.”

Bu iyi haber olmalı, diye düşündüysem de pek emin değildim. Babam gözlerini kısmış bakarken, Rehber de durup, gözlerini aşağıya dikti.

“Ne olursa olsun, yola devam etmemiz gerek,” dedi annem cansız bir sesle.

“Umarım -Herhangi biri de olabilir, tabii,” dedi babam. “Artık bizi geri yollayamazlar.”

Ne demek istediğini anlamadım. Bir anlam da veremedim. Kesin olarak bildiğim tek şey, geri dönemeyeceğimde Artık ileriye bile zar zor gidiyordum zaten.

Rehber de annemle aynı sonuca varmış olmalıydı ki, başını eğip, yine dikkatini yola verdi; eşek de iç geçirip yürümeye devam etti.

Akşam karanlığı çökerken, yoldan önceki son taş yığınını aşmaya çalışıyorduk. Park etmiş bir otomobilin ucunu zar zor seçebiliyordum; arka tarafı, son taş yığınının ardında kalıyordu. Bir tür üniforma giymiş, düz kasketli bir adam, ellerini beline dayamış, bize doğru yukarıya bakıyordu.

Tam annemin peşi sıra yığından aşağıya inerken, sonunda bacaklarım tutmaz oldu ve tepetaklak yuvarlanıp, yamuk bir vaziyette kayanın tekine yapıştım. Annem bana yetişmeye çalıştı. Düştüğümü duyan Rehberle eşek durdular. Az kalsın, onların tepesine inecektim.

Annemin, yanıma yaklaşırken yerden bir şey aldığını gördüm.

“İyi misin, Kaplan?” diye sordu hemen, soluk soluğa. Başımla onaylayarak, doğrulup oturduğumu görünce, benim ve kayanın üstünden eşeğe doğru uzandı.

“Çabuk! Çabuk!” dedi Rehber’e. “Bir şey... ne bileyim işte, ne olursa!”

O zaman elinde onu gördüm.

Balık'ın küçük, plastik şişesi fena halde bükülmüş, bükülüp kırıldığı noktadan da su damlatıyordu. Bir çatırtı sesiyle birlikte dibinde küçük bir delik açıldı.

Rehber çantaları karıştırıp duruyordu.

"Hiçbir şey yok. Son su şişesini geride bıraktık," dedi çaresizlikle aranırken.

Sonra bir metal tıkırtısı duyuldu ve annem yemek pişirdiğimiz tavalardan birini elime tutuşturdu. Kararmış, yağlı Ve çok yayvandı.

O kadar güçsüzdüm ki, zor tutuyordum tavayı.

"Sarsmadan, düz tut," dedi annem, nerdeyse terslenerek. "Vardık sayılır. Birkaç metre kaldı. Ah," diye ekledi ağlamaklı, "başka su da yok. Şişede kalanla yetinmek zorunda."

Şişenin kapağını açıp, zavallı Balık'ı azıcık su-yuyla birlikte yayvan tavaya aktardı. Tavayı eğme-meye gayret ediyordum.

Yamulmuş tavanın orasında burasındaki küçük tümsekleri bile örtmüyordu su.

Balık bir köşeye kaçtı; tavayı hafifçe o yana yatık tutmaya çalıştım.

"Anne, sen benden de delisin. Bunu böyle-" Sözlerimi, "düz tutarak nasıl yürürüm?" diye bitirecektim, ama durdum. Nasıl yürüyecektim ki ben zaten? Kumaş dolgusuna karşın, sandaletlerimin içine giren keskin, küçük taşlar yüzünden ayaklarım lime lime olmuştu.

Ayrıca, bacaklarım da tutmuyordu.

Rehber sertçe, "Onu bana ver, bir dakika," diyerek, kayanın üstünden uzanıp, tavayı sağlam bir biçimde dümdüz tutarak elimden aldı ve ardından, "Kalk," dedi, ondan hiç duymadığım kadar keskin bir ifadeyle. "Haydi doğrul, ayağa kalk şimdi." Nasıl yaptıysam, bilemiyorum, ayağa kalkmayı başardım. Rehber tavayı bana geri verdi.

"Düz tut, sallama! Annesi, siz gözlerinizi Kap-lan'ın ayaklarından ayırmayın! Kaplan, sen de gözlerini tavadan ayırma! Son birkaç metre kaldı." Annemle

babam Rehber’in sert tavrından hoşlanmamış bile olsalar, seslerini çıkarmadılar.

Son bir gayretle, ilk birkaç adımı atmam için beni yönlendirdiler ve Rehber’le eşeğin peşinden, sağ salim tümseğin dibine inmeyi başardık.

Bir sonraki yığına tırmandık. Tavadaki suya baktıkça, sivri taşları da, yorgunluk hissini de fark etmez oluyordum sanki. Bazen su, tavanın bir köşesinden ötekine aktıkça, Balık’ı da beraberinde sürüklüyor; o sırada hayvan bir an için solungaçlarını açıp kapayarak, tavadaki tümseklerden birinin üstünde takılı kalıyordu.

O zaman ben de tavayı geri eğip, sanki deniz yükseliyormuş gibi suyu geri akıtıyor, Balık’ın üst yüzgecinin anca suyla örtüldüğü o güvenli köşesine dönmesini sağlıyordum.

Son yığından, bizi gözleyip, bekler görünen üniformalı adama doğru inmeye başladığımızda, “Sınır polisi. Sınırı geçmemize izin verme durumunda değil,” dedi Rehber.

Birden, gözümün önünde uçuşan kara noktacıklar belirdi. Balık’ı görebilmek için gözlerimi kırpıştırıp noktaları yok etmeye çalıştım.

Tersine gittikçe çoğalıp birleşmeye başladılar; gözlerim karardı ve hiçbir şey göremez oldum. Bacaklarım çözüldü, düştüm.

Bu kez tavanın tangır tungur yamaçtan aşağıya yuvarlandığını duydum.

Balık! Gitmişti! Bu kez işi bitmişti artık!

Babam koluyla boynumun arkasından omuzlarımı kavramış, beni oturtmaya çalışıyordu.

“Haydi, Kaplan, ha gayret! Geldik artık. Çabuk doğrul, Balık bende!”

Şaşkınlığım kara noktaları yok etmişti anlaşılan. Gözlerimi kırpınca, görüşüm açıldı.

Babamın hafifçe yumulu avucuna baktım.

Bana göstermek için parmaklarını açtı. Her zamankinden daha solgun ve ufak

görünen küçük Balık oradaydı. Solungaçları açılıp kapanıyordu.

“Su yok. Ölecek!” dedim, ağlamaya başlayarak.

“Ağzına al hemen! Sus, ağlamayı bırak!”

“Ama...”

“Ben de balıklar hakkında birkaç şey bilirim, unuttun mu, Kaplan? Balığa giderdim eskiden. Onu nemli tutman yeter. Yeterince yaşayacaktır.” Sonra da, “Ağzına al şimdi!” dedi babam aceleyle ve ben başka tek laf etmeden, o güçsüz yaratığı elinden alıp ağzımın içine kaydırdım.

Küçük şeyi yavaşça avurdumun içine ittim. Doğrulup ayağa kalktım.

Annemle Rehber gözlerini dikmiş, kaygıyla bana bakıyorlardı. Rehber eşekle birlikte yola devam etmeden önce, uzanıp elimi sıktı; annem de bir daha düşmeyeyim diye sıkıca dirseğimden tutuyordu

artık.

Babam önümüze geçti, hemen Rehber’in peşinden üniformalı adama yetişti. Annemle ben de yaklaştığımızda, adamın bir tabancası olduğunu fark ettim - Dağdaki adamlarınkiler gibi uzun bir tüfek değil, düzgün siyah kılıflı, daha kısa ve daha ağır bir silah. Ama silahını çıkarmaya davranmadı bu adam.

Rehber ona bir şeyler söyleyince, polis başıyla onaylayıp, gözlerini önce babama, sonra çok ama çok yavaş hareketlerle son birkaç adımı atmaya çalışan annemle bana çevirdi.

Ardından Rehber’e bir şey söyleyip, üzgün bir ifadeyle gülümseyince, Rehber de bize dönüp gülümsedi; ama o hiç üzgün görünmüyordu.

Adamın dediklerini duymuş olmalıydı ki, “Sorun yok. Sorun yok. Bizi durdurmayacak, geri yollamayacak,” diye seslendi babam.

Sonunda hepimiz otomobilin yanında toplandık.

Polis dilimizi biliyordu. “Adın ne senin, küçük?” diye sordu.

“O küçük değil,” dedi Rehber kati ve gururlu bir ifadeyle. “O bir Kaplan.”

Benim yerime yanıt vermesine sevindim. Ağzımı ya da dilimi oynatmaya kalkışırsam, Balık yanağımın içinden kayıp boğazımdan aşağıya ka-çıverecek ve ben de ne olup bittiğini anlayamadan onu yutuverecekmişim gibi geliyordu. Karamela gibi bir şekeri olabildiğince uzun süre ağzınızda tutarak çiğnemeye çalıştıysanız, ne demek istediğimi anlarsınız.

“Sınırı geçmeye çalışan herkesi durdurmakla görevliyim,” dedi polis, “ama yakaladığım perişan insanları durdurmuyorum. Hele sizi hiç durduracak değilim. Ülkemin yasalarından daha yüce yasalar olduğu gibi, ülkemi yönetenlerden daha yüce merciler var hesap vermem gereken.”

Babam, “Sağ olun, çok teşekkür ederiz. Ülkenize girenlere yardım etmenizin yasak olduğunu biliyorum. Ama biz yerel sığınmacılar değiliz. Biz yardım gönüllüsüyüz. Başkentinizde elçiliğimiz var. Bizim için bir telefon edebilir miydiniz, acaba?..”

Tozlu yola oturup, sırtımı otomobilin tekerleğine dayadım. Gözlerimi kapadım; burnuma sıcak metal, benzin ve yağ kokusu geliyordu. Başım zonk-luyordu.

Annemin yanıma oturduğunu hissettim; beni kollarına alıp göğsüne bastırdı.

“Her şey yolunda, Kaplan. Bu ülke bizim dostumuz, memur bey de kuşkusuz bize yardım edecektir. Şimdi üstlerini ve elçiliği arayacak hemen.” Tam o sırada babam bacağıma dokununca, gözlerimi açtım. “Haydi, Kaplan. Memur bey bizi arabasıyla götürecek. Kalk bakalım, atla arabaya.” Buna sevinmem gerekiyordu, ama huzurum kaçmıştı yalnızca. Ne zaman otursanız ya da düşseniz hemen ayağa kaldırıyorlardı. Üstelik ne yutkunabiliyor, ne de doğru dürüst konuşabiliyordum.

“Su,” diyebildim zar zor, ağzımdaki küçük şeyi ısırmamaya çalışarak. “Önce su iste ondan.”

Mırıltılar duydum. Ardından, “Elbette, ne düşüncesizim. Çok susamış olmalısınız,” dedi polis.

Bana kocaman, şeffaf bir plastik şişe uzattı; ama elimle iteleyip, “Önce ötekiler,” dedim.

Adam şaşırdıysa da, diğerleri durumu bildikleri için şişeyi bana vermeden önce uzun yudumlar aldılar. Rehber ne yapmak istediğimi anlamıştı. “Önce iç, Kaplan” dedi, şişeyi bana uzatarak. Balık’ı dilimle iyice avurdumun içine itip, şişeyi ağzıma dayadım. Suyu, dilimin üstünden boğazıma azar azar akıttım. Sonunda, öne eğilip dilimi oynatarak, Balık’ı şişenin ağzından içeri kaydırdım.

“O da ne?.. İyi misin?” diye sordu polis kaygıyla.

Şişeyi kaldırıp ona gösterdim.

“Bir balık,” dedim. “Kusura bakmayın, şişenizi hemen geri veremeyeceğim.”

Sonra şişeyi sıkı sıkı tutarak, otomobilin arka koltuğuna tırmandım. Annemler bayıldığımı söylüyor; ama bence anında uykuya daldım.

Hayal meyal hatırladığım tek şey, bir ara uyanır gibi olduğumda, karanlıkta birinin beni taşıdığıydı. Sığınmacıların kampında olmalıydık.

Annem gerisinin bir düş olduğunu söylüyor; ama ben hâlâ emin değilim.

Yere çok yakın, beyaz çarşafları olan, güzel, temiz bir yatakta uyandım. Ortalık karanlıktı; hâlâ gece olduğunu anladım. Bir tür kulübenin ya da binanın içindeydim. Yatağımın yanındaki askıya asılı, suya benzer bir sıvıyla dolu saydam bir torbadan koluma bağlı ince bir boru vardı. Buna serum dendiğini biliyordum; babam bunu bazı hasta köy-

.

lülerde kullanmıştı.

Yanımdaki bir sandalyede Rehber oturuyordu. Temiz ve canlanmış görünüyordu. Biri ona yeni giysiler vermiş olmalıydı; çünkü üstünde o hâki renkli, eski, tozlu gömlek ve pantolon yerine beyaz giysiler vardı.

“Doktora benzemişsin,” dedim uyku mahmuıu.

“Teşekkür ederim,” dedi kocaman gülümseyerek. “Sana bağırdığım için özür dilerim, Kaplan.”

“Sen bana bağırmadın ki,” dedim. “Ne zaman?”

“Eh, belki bağırmadım; ama aslında hepimiz yolun sonunda seni taşımak isterken, sana karşı sert davranmak zorundaydım. Çünkü taşıyamazdık. Hepimiz çok bitkin düşmüştük. Ayakta kalman çok önemliydi. Kendi kendine bunu başarman çok iyi oldu.”

“Ah, sorun değil,” dedim. Yatağın rahatlığı her şeyi önemsiz kılmıştı.

“Balık’ım...”

Çevreme bakındım.

Şişeyi hiçbir yerde göremedim.

“Merak etme. Gel, sana göstereyim.”

Yataktan kalkıp, serum askısını yanımda sürükleyerek, onu izledim; binadan dışarıya, ay ışığına çıkıp, başka bir binaya girdik. Burada yüzlerce, hatta belki binlerce şişe duruyordu; hepsi değişik biçim ve boyutta, raflar dolusu dizilmişti. Her şişede küçük bir balık vardı; bazıları benimkinden daha büyük, bazıları daha

küçüktü.

“Balık’ın burada, güvenlik içinde.”

“Ama hangisinin benim olduğunu nasıl anlayacağım? Sen nasıl ayırt ediyorsun benimkini?” diye sordum bütün o şişelere bakarak.

“Çok kolay. Sen de, ben de her zaman bileceğiz. Balık’ı nasıl unutabiliriz ki?”

Rehber açık kapıdan vuran ay ışığında uzanıp bir şişe aldı; evet, bu hiç kuşkusuz polisinkiydi ve Balık’ım orada, sanki eskisinden daha parlak, daha büyük, yüzüp duruyordu.

“Giderken onu ne yapacağım?” diye sordum. “Biliyorum, onu serbest bırakacaktım ama, korkuyorum...”

“Onu görmediğin zaman, iyi olup olmadığını bilemeyecek, hatta yaşadığından kuşku duyacaksın, öyle mi?” diye sordu Rehber.

Başımla onayladım.

“Annen, yanında olmadığı zamanlar seni sevmiyor mu?” diye sordu.

“Elbette seviyor,” diye yanıtladım.

“Bu sevgi gözle görülebiliyor mu?” diye sordu.

“Tabii ki, hayır.”

“Ama var. Tıpkı umut gibi,” dedi tatlılıkla. Bir an düşündüm ve şaşkın şaşkın başımla onayladım. Rehber en karmaşık şeylerin basit görünmesini sağlıyordu.

Sonra yatağa nasıl gittiğimi pek hatırlayamıyorum; ama sabah uyandığımda, yanımdaki sandalyede Rehber yerine bu kez annem oturuyordu.

Balık’ın şişesi yatağımın yanındaydı. Balık her zamankinden de büyük ve parlak gözüküyor, sanki sabırsızlık içinde, bir o yana, bir bu yana dönüp duruyordu.

“Kaplan! Sonunda uyandın. Nasılsın?” dedi annem.

“Tek kelimeyle ha-ri-ka,” dedim gerinerek. “Şu damlayan aptal şeyden

kurtulabilir miyim artık?”

“Evet, öyle sanınm. Yalnızca biraz sıvı almanı istemiştik, içecek durumda değildin. Elçiliğin arabası bizi havaalanına götürmek için her an gelebilir. Buradaki görevliler senin yolculuk yapabilecek durumda olduğun konusunda babanla aynı fikirdeler.”

O sırada babam da kapıdan başını uzattı ve uyanık olduğumu görünce içeri girdi.

“İyi miyiz, Kaplan?” diye sordu.

“Evet, gitmek için sabırsızlanıyorum,” dedim, gücümün yerine geldiğini hissederek. Midem guruldadı. “Ayy, çok acıktım!”

“Mükellef bir kahvaltı geliyor. Yemeğini bitirince o yataktan kalkmanı istiyorum; ama YAVAŞÇA, lütfen.”

Kısa kesmek gerekirse, bir hemşire geldi ve annemle babamı kışkışlayıp, serumu çıkardı. Sonra dışarıdaki birine seslendi ve elinde yemek tepsisiyle bir adam belirdi -Bir tür lapa, ama eskisinden daha güzel, ekmek, karışık meyve dilimleri ve büyük bir bardak su.

Tepsiye yumulup her şeyi silip süpürünce, babamın yavaşça kalkmak konusundaki tavsiyesini anımsamam gerekmedi; çünkü hepsini sindirebil-mek için bir süre uzanmak zorunda kaldım. Kalkmaya davranınca da, bunu yavaş yavaş yapmam gerekti; çünkü yemekler -sanki tepsi ve bardakla birlikte-mideme oturmuştu.

Annem yatağın yanındaki sandalyenin üstüne tuhaf temiz giysiler bırakmıştı. Üstüme geçirildiği anlaşılan beyaz entariyi çıkarıp, ellerim ve ayakla-nmdaki kesikler acıdıkça, “Ay, ay,” diye söylenerek giyindim.

Bana bir numara kadar büyük bir çift terlik de vardı, yine de onları ayağıma geçirdim. Uçaktakiler bana tuhaf bakacak olurlarsa aldırmamaya karar verdim. O eski sandaletleri giyecek değildim bir daha.

Derken, annemle babam göründüler; ben de şişemi kaptım ve arabayı karşılamaya çıktık. Polis memuru bizi geçirmeye gelmişti.

Aklını kurcalayan bir şey varmış ya da canı sıkılmış gibi duran babam birden

sanki ilk kez görüyormuş gibi şişeye baktı.

“Kaplan, Balık’ı ne yapmayı düşünüyordun?”

“Bilmem,” dedim. Onu her yere taşımayı alışkanlık haline getirmiştim.

Anlaşılan büyükler onu beslemeye karar verdiğimi düşünüyorlardı ki, bakıştılar. Annem dikkatle, “Bizim ülkemizde yaşayabileceğini sanmıyorum, Kaplan,” dedi.

Babam da, “Doğruyu söylemek gerekirse, gümrükten de geçiremeyiz herhalde,” dedi.

O sırada polis memuru öne atıldı.

“Ben alırım onu, Kaplan. Çok güzel bir nehir biliyorum. Hiç kurumaz ve orada hiç kimse avlanmaz. Güvende olacaktır -Söz.”

Hepsinin şaşkın bakışları altında şişeyi ona uzattım. Balık ışıkta bir o yana, bir bu yana döndü. Pullarından gökkuşağının bütün renkleri yansıdı, karnı gümüş gibi parladı. O kadar büyüktü ki, şişeye sığmaz gibi duruyordu.

Şişeyi ışığa tutan polis, “Aa, ne kadar güzel, hem ne kadar da büyük. Senin küçücük ağzına nasıl sığdı? Hem bu şişenin ağzından nasıl geçti? Onu çıkarmak için şişenin tepesini keseceğim. Aferin -Onu niye kurtardığını anlayabiliyorum,” diyerek Balık’a hayran kaldı. Herkes ona hak verdi. Annemle babamın şaşkın şaşkın baktıklarını görüyordum; çünkü onlar da aynen benim gibi, Balık’ı böyle anımsamıyorlardı.

Babam yüzünde hâlâ o kaygılı ifade, şoför arabanın kapısını açtığında, sağına soluna bakındı. “Ne var?” diye sordum.

“Rehber,” dedi annem, “ve de eşek. Dün gece ortadan yok oluverdiler. Hiç olmazsa teşekkür edip vedalaşmak istiyorduk. Arkamızdan yürüyerek geleceklerdi; çok uzak bir mesafe değildi gerçi ama, eşeği bırakıp bizimle arabaya binmeye razı olmadı Rehber. Ancak, burada hiç kimse onları görmemiş.” “Aa,” dedim ben hayretle, “merak etmeyin. Rehber dün gece buradaydı. Yatağımın yanında oturuyordu. Üstünde yeni giysiler vardı. İyiydi.” Annemle babam buna çok şaşırdılar, ama rahatlamış görünüyorlardı.

“Emin misin?” diye sordular,

“Eminim,” dedim kesin bir ifadeyle. “Birinin iyi ve hayatta olduğunu anlamak için illa onu görmeniz gerekmez. Buralarda bir yerdedir.”

Sonra arabaya bindim, onlar da arkamdan bindiler ve havaalanına doğru hareket ettik.

